

Hesu Cristo rembiexa ukakwe apocalipse de João

¹ Yma va'ekwe Nhandejáry ohexa uka Hesu Cristo-pe mbava'e pa oiko-ta nhande-vy. Ndahi'aréi ko oiko va'erã nhande-vy oiko-ta. Omombe'u íxupe omombe'u jevy hagwã ójehe ojerovia va'e kwéry-pe.

Upéi Hesu Cristo ombou gwembigwái yváy pygwa va'e ohexa uka jevy hagwã João-pe ikéra-py vérami. Upéi okéra-py vérami ohexa va'ekwe João ohai kwatia-rehe oikwaa uka hagwã enterovéa-pe. ² Opamba'e ohexa va'ekwe, ohendu va'ekwe ohaipa kwatia-rehe omombe'u-vy. Anhete teegwa ko kwatia pygwa Nhandejáry nhe'ê Hesu Cristo ohexa uka va'ekwe João-pe. Gwembixagwe katu ohai va'ekwe João kwatia-rehe.

³ Ovy'a va'erã voi ko kwatia nhe'ê omonhe'ê va'e. Ovy'a voi ave arã henduháry ogwata ramo oiko-vy hemimombe'ukwe-rupi. Ndahi'arevéi-ma oiko va'erã nhande-vy. Oiko-ma va'erã ko va'e nhe'ê nhane renonderã omombe'u va'ekwe.

João ohai kwatia nhe'ê sete tetã-my oiko va'e Hesu reroviaha kwéry pegwarã

⁴ Xe, João, ahai-ta ko va'e kwatia nhe'ê sete tetã-my oiko va'e pegwarã kwatia. Hesu reroviaha onhomboaty aty va'e Ásia yvy-rupi oiko va'e kwéry pegwarã kwatia ahai-ta.

Tapende rovasa porã pende rexakwaa rei-vy Nhandejáry. Tapene mbopy'agwapy ave. Nhandejáry ha'e voi va'e. Yma gwive voi oiko va'ekwe. Ha opa e'ỹ reheve joty oiko va'erã.

Tapende rovasa porã pende rexakwaa rei-vy. Tapene mbopy'agwapy ave upe Nhandejáry mandaha renda-py okwa va'e, sete nhe'ẽ marangatu Tupã Nhandejáry gwapy haty renonde-py okwa va'e. ⁵ Tapende rovasa porã pende rexakwaa-vy pene mbopy'agwapy-vy ave Hesu Cristo. Ha'e anhete teegwa va'e voi. Omano ete rire ha'e onhemoĩgove jevy oikove jevy-ma va'ekwe. Onhypyryũ va'ekwe nhande-vy omano va'ekwe atýragwi opu'ã jevy va'erã oikove jevy hagwã. Ko yvy pygwa mburuvixagwasu oiko va'e kwéry ruvixave voi Hesu. Ha'e nhande rayhuha voi. Omano va'ekwe oipe'a hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. Gwugwy avyte-py omano-gwi nhande py'a omopotĩ va'ekwe.* ⁶ Gwe'yirã voi nhande pe'a va'ekwe. “Pa'i-rami peiko va'erã xe Ru-pe. Nhandejáry ramo oiko va'erã peẽ-my xe Ru” he'i nhande-vy nhande pe'a-vy. Upéagwi tanhamomba'egwasu meme katu Hesu Cristope. Toiko ha'e imburuvixagwasu ijapy e'ỹ reheve. Amém.*

⁷ Pema'ẽ katu, ou-ta Hesu. Araigwasu avyterupi ogwejy-tama ou-vy. Ha'e ojehexa uka-ta entéro va'e-pe ogwejy ou-vy ramo. Gwĩ ikutuhare jepe ohexa-ta ave íxupe igwejy igwahẽ ramo. Opa va'e ko yvy arigwa onhemboasy arã ohexa ou-ma ramo. Upe va'e aipota voi. Amém.*

* 1:5 Sl 89.27   * 1:6 Êx 19.6   * 1:7 Dn 7.13; Zc 12.10

⁸ Tupã Nhandejáry onhemombe'u nhande-vy:
 “Mba'e ypyrũ ramo voi aiko-ma xe va'ekwe. Ipaha
 rire ave xe aiko joty. Mba'e nheypyrũha voi
 ko xe. Mba'e paha voi ave ko xe”^{*}
 he'i ójehe onhemombe'u-vy.

Ha'e ko Tupã tee voi. Ha'e va'e voi. Yma gwive
 oiko va'ekwe opa e'ỹ va'e voi ha'e. Ha'e ipu'aka tee
 va'e voi entéro va'e rehe.

*Hesu, imba'egwasuha reheve ojehexa uka
 va'ekwe João-pe*

⁹ Xe, João, ahexa va'ekwe Hesu ojehexa uka
 ramo xe-vy. Xe kéra-py rei vérami aiko jave ahexa
 va'ekwe íxupe. Xe, João, pende re'ýi va'e. Hesu-
 rehe jajerovia-gwi nhande jaiko ojoe'ýi kwéry
 ramo. Hese ha-py jahasa asy asy jaiko-vy. Upe jave
 nhandemokirirĩ katu Nhandejáry Nhande Ruvix-
 agwasu áry-rehe ha'arõ-vy.

Hesu-rehe ha-py aime ramo va'ekwe preso
 ahexa va'ekwe íxupe. Hese gwa nhe'ẽ amombe'u
 mbe'u-gwi upe anhetegwa nhe'ẽ amombe'u
 mbe'u-gwi xe moĩ va'ekwe preso hikwái. Ygwasu
 mbyte-py oĩ va'e yvy'ajere héry va'e Patmos. Upe-
 py aime preso jave ojehexa uka va'ekwe xe-vy
 Hesu.

¹⁰ Peteĩ domingo-py Nhandejáry Nhe'ẽ
 Marangatu tee va'e peteĩ onhe'ẽ va'e ohendu
 uka xe-vy. Xe rapykwe-gwi ahendu hatã onhe'ẽ
 va'e onheandu uka-vy xe-vy. Temimbygwasu
 nhe'ẽ ramigwa hatã ahendu.

¹¹ He'i xe-vy:

---

* 1:8 Êx 3.14

—Ehai katu ne rembihexarã kwatia-rehe, he'i va'ekwe xe-vy. —Sete tetã-my oiko va'e pegwarã kwatia ehai katu. Hesu reroviaha onhomboaty aty va'e kwéry pegwarã emoĩ katu kwatia-rehe, he'i. —Erehai rire eraha uka Éfeso tetã mygwa-pe. Eraha uka ave Esmirna tetã mygwa-pe ave, Pérgamo tetã mygwa-pe ave, Tiatira tetã mygwa-pe ave, Sardes tetã mygwa-pe ave, Filadélfia tetã mygwa-pe ave, Laodicéia tetã mygwa-pe ave, he'i va'ekwe xe-vy ohai uka-vy. —Hesu reroviaha upe sete tetã mygwa kwéry pegwarã ne rembihex-avyrã ehai katu, he'i voi va'ekwe xe-vy.

¹²⁻¹³ Onhe'ẽ ramo ajere va'ekwe ama'ẽ ahexa hagwã. Ajere ama'ẽ hese-ma ramo ahexa-ma Nhande Ryke'y tee va'e ra'e. Sete tataendy'y ouro-gwi ijapopyre va'e ahexa. Ipa'ũ-my oĩ Nhande Ryke'y tee va'e. Oao puku puku reheve onhembo'y oĩ-vy. Ikupy peve ogwahẽ ijao. Ipyti'a kwaha ouro-gwi ijapopyre. ¹⁴ Morotĩ hi'avy. Ovexa ragwe potĩpyre morotĩ va'e-rami hi'ávy. Amandáu-rami hi'ávy morotĩ. Tata rendy-rami voi hesa nhande resaka. ¹⁵ Ipy ave hyverapa. Bronze tata-py ombohyku jave onhembohyvera vera va'e-rami ipy. Inhe'ẽ ryapu etei. Y hyapu hatãha-rami voi hyapu atã inhe'ẽ. ¹⁶ Ha opo ijakatúa va'e pyte-py ogwereco sete jasytata. Ijuru-gwi ojehexa osẽ va'e. Kysepuku hãĩ jovái va'e ramigwa inhe'ẽ. Overapa va'e-rami voi hova. Hembipepa voi hova. Kwarahy larose hembipe porã va'e-rami omohembipepa hova.

¹⁷ Ahexa-ma íxupe-ma ramo ha'a ipy renonde-py. Omano va'e-rami voi xe ha'a ipy renonde-py. Ha'e

katu oakatúa gwigwa opo omoĩ xe-rehe.

—Ani erenhemondýi teĩ xéhegwi, he'i xe-vy. —Xe ko mba'e ypyrũha voi, he'i xe-vy. —Ipaha ramo voi ko xe aiko va'e voi, he'i xe-vy. ¹⁸ —Xe aikove tee va'e voi, he'i. —Amano tee va'ekwe. Amano rire aikove jevy-ma. ãy katu ndapavéi-ma va'erã voi aiko-vy. Namanori norivéi-ma va'erã xe, he'i. —Xe aipotái ramo omano, omano arã yvypóry, ha ndaipotái ramo omano, nomanói ave va'erã. Xe nhe'ẽ-py ae mate omano va'erã. Xe nhe'ẽ-py ave omano va'ekwe opyta va'erã imbohasa asy hagwã-py, he'i xe-vy onhemombe'u-vy.

¹⁹ —Ehai katu kwatia nhe'ẽ. Ne rembihexavyrã ehaipa. ãy oiko va'erã ahexa uka-tama nde-vy. Upe rire oiko jevy va'erã yvypóry renonderã-rehe ahexa uka-tama nde-vy erehai hagwã nde kwatia-rehe. ²⁰ Upéa erehexa va'e-rehe aikwaa uka-ta ave nde-vy. Sete jastata erehexa va'e xe po-py. Sete tataendy'y pa'ũ-my anhembo'y aĩ-vy. Upe va'e-rehe amombe'u-ta nde-vy. Oĩ sete tetã-my xe reroviaha kwéry onhomboaty aty meme hikwái. Upe tataendy'y he'ise upe tetã-rehe. Ha upe va'e kwéry rerekwa oĩ xe remimoĩgwe sete ave. Jasy-tata he'ise upe xe remimoĩgwe-rehe, he'i xe-vy. Upéixa he'i xe-vy, Hesu xe-vy anho mante ojehexa uka va'ekwe.

2

Hesu reroviaha Éfeso tetã mygwa pegwarã nhe'ẽ

¹ —Ehai katu xe nhe'ẽ kwatia-rehe, he'i xe-vy. —Éfeso tetã mygwa-pe anhemonhe'ẽse, he'i. —Xe-rehe ha-py onhomboaty aty va'e kwéry rerekwape xe remimoĩgwe pegwarã ehai katu xe-vy, he'i. —Ko va'e ehai íxupe gwarã, he'i va'ekwe xe-vy.

—Ko xe po akatúa-py areko va'e sete jasytata va'e voi xe, he'i ójehe. —Sete tataendy'y pa'ũ-rupi ogwata va'e voi ko xe, he'i ojehegwa ohai uka-vy. ²—Ko'ãny anhemonhe'ẽse nde-vy, he'i ohai uka-vy. —Aikwaa porã-ma nde rekoha. Eremba'apo apo porã meme. Eremboykepa voi teko rei-rupi oiko va'e kwéry pendéhegwi. Ndererovia reíry ave enterove va'e-pe. “Xe Tupã Nhandejáry remimondo va'e” he'i ramo peẽ-my, erejeapysaka porã ereikwaa porã hagwã ijapu va'e para'e, Nhandejáry nhe'ẽ mombe'u ã'ã ã'ãha rei para'e, Nhandejáry nhe'ẽ tee omombe'u va'e para'e, oakã-gwi rei para'e omombe'u nhe'ẽ. Ereporandu kwaa voi nhe'ẽ-rehe. Ha nde katu ndererovia mo'ãi voi ijapu va'e nhe'ẽ. Aikwaa-ma katu xe nde rekokwe. ³Xe aikwaa ave ereha'arõ teha. Ha erehasa asy asy-ma xe-rehe ha-py. Na nde kweráiry vyteri joty xe ra'arõ-vy. ⁴Upéixa nde rekokwe porã jepe ndavy'apáiry vyteri nde-rehe ndaxe rayhugwasuvéi-magwi. Yma nde xe rayhu tee voi va'ekwe. Ha ãy katu ndaxe rayhuvéi-ma. Ne mandu'a ku'a ku'a rei-ma xe-rehe. Nde resa yvuku rei-ma mombyry-gwi xe-rehe. Upe va'e nde rekoha-rehe xe ndavy'ái voi.

⁵ —Ne mandu'a katu upe nde reko porãgwe-rehe. ãy ae katu haimete ndaxe rayhuvéi-ma. Erova jevy katu xe-rehe nde resa. Ejevy jevy katu

yma ne rembiapo porã nhypyrũgwe-rupi ereiko jevy hagwã. Ndererováí ramo nde resa xe rayhu porã jevy hagwã, aha va'erã nde ha-py arova va'erã ndéhegwi nde rataendy'y ererova e'ỹ-gwi nde rekoha.

⁶ —Oĩ joty peteĩ mba'e erejapo xe mbovy'a va'e. Xe-ramí nde ave nde jegwaru gwĩ Nicolaíta rembiapo-rami hembiaapo va'e-gwi, he'i. ⁷ — Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu ko Tupã Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhe'ẽ-rehe. Hesu reroviaha kwéry pegwarã-rehe ejeapysaka porã katu. Onhembohekopyatã uka va'e xe-vy, ojehesa rerova e'ỹ va'e xéhegwi va'e-pe ae ha'ukata yváy pygwa yva aju Nhandejáry kokwegwasu mbyte-py oĩ va'e yva aju. Upe yva aju ho'u va'e oikove arã opa e'ỹ va'erã voi, he'i. —Upéa ha'ese nde-vy anhemonhe'ẽ-vy, he'i ohai uka-vy Éfeso tetã mygwa kwéry pegwarã. Upéa he'i xe-vy Hesu, xe-vy anho mante ojehexa uka ramo va'ekwe.

Hesu reroviaha Esmirna tetã mygwa kwéry pegwarã nhe'ẽ

⁸ —Ehai jevy katu xe nhe'ẽ kwatia-rehe, he'i jevy xe-vy. —Esmirna tetã mygwa-pe anhemonhe'ẽse ave, he'i. —Xe-rehe ha-py onhomboaty aty va'e kwéry rerekwa-pe xe remimoĩgwe pegwarã ehai katu xe-vy, he'i. —Ko va'e ehai íxupe gwarã, he'i va'ekwe xe-vy.

—Xe ko mba'eve vyteri ndoikói ramo xe aikoma voi va'ekwe. Opa ramo jepe xe aikove joty va'erã. Apa e'ỹ reheve voi xe aikove joty arã. Amano-ma va'ekwe. Upéi aikove jevy va'ekwe. ãy

katu namano jevyvúi-ma va'erã xe, he'i ójehe. — Anhemonhe'ẽse nde-vy, he'i ohai uka-vy va'ekwe.

⁹ —Xe aikwaa-ma nde rekoha. Nde erehasa asy ereikovyha aikwaa-ma. Nde poriahu tee voi nde ereiko-vy. Upe jave jepe heta joty ne mba'erã yváy-py.

—Aikwaa ave heta onhe'ẽ vai vai rei nde-rehe. Aikwaa voi inhe'ẽ kwéry: Xe judeu kwéry va'e ko xe. Upéa-rehe xe Nhandejáry re'ýi, he'i rei rei ójehe okwa-vy. Xe ae ha'e-ta, Ha'e kwéry anhaygwasu re'ýi va'e voi, ha'e voi hese kwéry. Nde-rehe onhe'ẽ vai vai va'e-rehe aipo ha'e.

¹⁰ —Xe aikwaa ave nde rekorã. Nde-rehe ija'e'ỹ va'e nde rereko asy-ta. Upe va'e-gwi ani erekyhyje teĩ. Anhaygwasu rekoha ogwereco va'e omoĩ va'erã preso gwĩ pene pa'ũ mygwa. Peteĩ teĩ pende rekoha oikwaase-gwi pene moĩ arã preso. “Ojerovia tee para'e Hesu-rehe, ndojerovia teéiry para'e?” he'i-vy pene moĩ arã preso. Nda aréi arã nde rereko asy. Dez áry peve mate nde rereko asy va'erã. Upéixa nde rereko ramo jepe ani joty erejere xéhegwi. Eremano peve jepe ejerovia tee katu xe-rehe. Erejere e'ỹ ramo ame'ẽ va'erã nde-vy nde rekoerã opa e'ỹ va'erã.

¹¹ —Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu ko Tupã Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhe'ẽ-rehe. Hesu reroviaha kwéry pegwarã-rehe ejeapysaka porã katu. Onhembohekopyatã uka va'e xe-vy ogwata meme hagwã ipukukwe-vy xe ndive oikove jevy rire nomano jevyvúi-ma va'erã. Ijukaharãgwe ndaipu'akavéi-ma va'erã hese, he'i. —Upéa ha'ese nde-vy anhemonhe'ẽ-vy, he'i ohai uka-vy Esmirna tetã mygwa kwéry pegwarã. Upéa

he'i xe-vy Hesu xe-vy anho mante ojehexa uka ramo va'ekwe.

Hesu reroviaha Pérgamo tetã mygwa kwéry pegwarã nhe'ẽ

¹² —Ehai jevy katu xe nhe'ẽ kwatia-rehe, he'i jevy xe-vy. —Pérgamo tetã mygwa-pe anhemonhe'ẽse ave, he'i. —Xe-rehe ha-py onhomboaty aty va'e kwéry rerekwa-pe xe remimoĩgwe pegwarã ehai katu xe-vy, he'i. —Ko va'e ehai Íxupe gwarã, he'i va'ekwe xe-vy.

—Xe ko kysepuku hãi jovái va'e rerekoha voi ko xe. ¹³ Aikwaa voi xe nde rekoha. Anhaygwasu rekoha-rupi oiko va'e pa'ũ-my voi ereiko. Íxupe ae omboete ojáry ramo ogwerokwa hikwái. Nde katu nderejehesa rerovái joty xéhegwi. “Hesu reroviaha voi” he'i joa nde-rehe upe pygwa kwéry. Nderejeréiry joty xéhegwi. Erejerovia tee voi xe-rehe. Ne retã anhaygwasu Satanás oikoha voi. Gwĩ xe rehegwa nhe'ẽ omombe'u porã va'ekwe-pe ojuka va'ekwe upe pygwa. Antipas amyri-pe ojuka va'ekwe hikwái. Upéixa xe rembigwái amyri-pe ombohasa asy ramo jepe va'ekwe nande resaráiry voi joty va'ekwe xéhegwi. Upéa nde reko porã-rehe aikwaa.

¹⁴ —Oĩ ae ne rembiapokwe xe mbovy'are'ỹha. Eremoirũ meme-gwi heko vai va'e-pe. Oĩ gwĩ ne irũ ne ndive oiko va'e kwéry ojohu porã Balaão amyri remimombe'ukwe. Naiporái upéa. Yma va'ekwe Balaão amyri nhe'ẽ ohendu-gwi myamyri pene ramoigwasu kwéry ojejavypa va'ekwe. Balaão amyri ogwerova ukapa myamyri pende

ramói kwéry Nhandejáry remimombe'ukwe-gwi. Hemimombe'ukwe e'ỹ-my Balaão amyri ohekombo'e vai va'ekwe Balaque amyri-pe ombotavy hagwã Israel remiarirõ kwéry-pe. Upéixa Nhandejáry remimbota e'ỹ ojapo uka va'ekwe íxupe kwéry. Ombotavy rei voi íxupe kwéry. Heko porãgwe-gwi ogwerova ukapa íxupe kwéry ho'u uka íxupe kwéry gwĩ ipotĩ e'ỹ va'e. "Iporã voi ko ja'u so'o. Tupã ra'anga rovagwy-py ijukapyre ro'o ja'u katu" he'i ombotavy rei hagwã íxupe kwéry omboete hagwã Tupã Nhandejáry e'ỹ va'e kwéry-pe. Omombe'u ave íxupe otĩ e'ỹ reheve oiko hagwã. Ha ko'ã y katu gwĩ ne irũ kwéry aipo va'e nhe'ẽ ojohu porã joty hikwái. Oiko hekombo'e vaikwe-rupi hikwái. Naiporã voi eremoirũ íxupe kwéry. Upéa-rehe xe ndavy'ái, he'i.*

¹⁵ —Oĩ ave ne ndive oiko va'e, ne irũ kwéry Nicolaíta kwéry remimombe'u ojohu porã va'e. Gwekoha oipe'a ave íxugwi kwéry. Niporã voi eremoirũ ha'e kwéry.

¹⁶ —Erova katu upe nde rekoha. Ererova e'ỹ ramo nde rekoha vai-gwi, aha-ta nde ha-py. Ndaxe arevéi-ma aha hagwã orombohasa asy. Areko asy-ta gwekoha ogwerova e'ỹ va'e kwéry-pe. Onhorairõ va'e-rami voi areko asy-ta íxupe kwéry. Kysepuku-rami voi aiporu-ta xe nhe'ẽ ipy'apy-py kwéry amoinge hagwã.

¹⁷ —Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu ko Tupã Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhe'ẽ-rehe. Hesu reroviaha kwéry pegwarã-rehe ejeapysaka porã katu. Onhembohekopyatã uka

---

* **2:14** Nm 25.1,2; 31.16

va'e xe-vy xe rape-rupi ogwata meme hagwã areko porã va'erã. Teminhomigwe ha'u uka va'erã íxupe héry va'e maná. Ame'ẽ va'erã ave íxupe peteĩ ita morotĩ. Hese onhemoĩ va'ekwe héry. Avave ndoikwaáiry upe héry hesegwa. Ha'e ae ijáry mate oikwaa va'erã heryrã. Upéa ha'ese nde-vy anhemonhe'ẽ-vy, he'i ohai uka-vy Pérgamo tetã mygwa kwéry pegwarã. Upéa he'i xe-vy Hesu xe-vy anho mante ojehexa uka ramo va'ekwe.

Hesu reroviaha Tiatira tetã mygwa kwéry pegwarã nhe'ẽ

¹⁸ —Ehai jevy katu xe nhe'ẽ kwatia-rehe, he'i jevy xe-vy. —Tiatira tetã mygwã-pe anhemonhe'ẽse ave, he'i. —Xe-rehe ha-py onhomboaty aty va'e kwéry rerekwa-pe xe remimoĩgwe pegwarã ehai katu xe-vy, he'i. —Ko va'e ehai íxupe gwarã, he'i va'ekwe xe-vy, he'i.

—Xe ko Tupã Nhandejáry ra'y tee voi. Xe ko xe resa tata rendy-rami ohesape va'e voi ko xe. Bronze hyverapa va'e-rami voi xe py hyverapa, he'i.

¹⁹ —Xe aikwaa porã voi nde rekoha. Xe rayhuha voi nde. Erejerovia porã voi xe-rehe. Ereporohayhu kwaa voi nde. Ereipytygwõ tygwõ kwaa voi ereiko-vy. Ereha'arõ arõ kwaa ave Nhandejáry he'i va'ekwe oiko hagwã. Ne rembiapo nhypyrũ-gwi iporãve rãve oho-vy.

²⁰ —Upéixa jepe xe-vy ereiko porã jepe oĩ vyteri nde rekoha xe mbovy'are'ỹ va'e. Upéa-rehe anhe'ẽ pohýi-ta nde-vy. Oĩ pene pa'ũ-my upe kunha Jezabel ramigwa hekoha vai eterei va'e. Ha, “Ani teĩ eremombe'u nhe'ẽ vai rei” nderéi joty íxupe.

Ha'e ombo'e mbo'e vaipa voi xe reroviaha kwéry-pe. Ha, “Anive upéixa eremombe'u mbe'u rei nhe'ë rei” nderéi joty íxupe. Henduha kwéry-pe ave nderéi, “Ani erehendu teĩ upe va'e nhe'ë. Ekirirĩ rei katu íxugwi. Ani ererovia teĩ íxupe. Upéa ko ijapu va'e voi” nderéi ave henduháry-pe. Upéa-rehe xe ndavy'ái voi. Ombotavy tavy voi xe reroviaha kwéry-pe. “Tupã Nhandejáry nhe'ë-py amombe'u voi” he'i rei rei ójehe. Ha nde katu, “Ani erenhe'ë rei teĩ” nderéi íxupe. Heko porãgwe-gwi ogwerova uka rei xéhegwi xe reroviaha kwéry-pe. “Ani eretĩ pejogwereko menda e'ÿ reheve” he'i rei upe kunha omombe'u-vy. “Iporã joty ja'u ramo so'o tupã ra'anga rovagwy-py ijukapyre va'e” he'i ave xe reroviaha kwéry-pe ombotavy rei-vy. Ha nde, ereheja rei íxupe. Niporãi voi upéa. Ejoko katu íxugwi.*

²¹ —Xe aha'arõ arõ va'ekwe upe kunha ogwerova hagwã mo'ã tekoha vai-gwi gwekoha. Ha ndogwerova mo'ãi voi gwekoha. ²² Anhete upéa-rehe ambohasy ete-ta íxupe gwupa-py ohasa asy asy tee hagwã. Gwĩ indive oiko teko reirupi va'ekwe-pe ave ambohasa asy-ta ave indive. Ko'ánga ambohasa asy-ta íxupe kwéry. Upe kunha ndive oiko va'e ndogwerováí ramo gwekoha, ndohejáí ramo gwembiapo vaikwe ambohasa asy tee-ta voi íxupe kwéry.

²³ —Ha upe kunha remimbo'e-rupi oiko va'e kwéry omanomba-ta. Xe ahundipa-ta íxupe kwéry. Upéixa ramo entéro xe reroviaha va'e opa-rupi oiko va'e oikwaa-ta ipy'a pygwa xe aikwaaha. Ne

* **2:20** 1 Rs 16.31; 2 Rs 9.22,30

akã mygwa nde py'apygwa ave aikwaapa voi xe, he'i.

—Ha peẽ katu, apogwereco-ta peteĩ teĩ-pe pene rembiapokwe-rehe. Hekoha vai va'ekwe-pe areko asy va'erã íxupe. Ha hekoha porã va'ekwe-pe areko porã ave va'erã. Pene rembiapo apokweramami apogwereco arã. Upéa ha'ese Jezabel ramigwa va'e nhe'ẽ renduha kwéry-pe.*

²⁴ —Ha peẽ ambue kwéry va'e napehenduséiry upe kunha nhe'ẽ. Kóa ha'ese peẽ-my. Tiatira tetã-my peime jepe pende rekoha porã meme va'e voi peẽ. Pene mbo'e mbo'e ramo jepe napehendúiry joty peẽ upe kunha nhe'ẽ. Heroviaha kwéry he'i mo'ã: “Ore, ore aranduve pendéhegwi” he'i rei va'ekwe peẽ-my ójehe kwéry. “Orohendu-ma Nhandejáry nhe'ẽ, ha anhaygwasu arandu ave oroikwaa ave ore” he'iri iri va'ekwe ójehe kwéry. Ojohu porã joty voi upe kunha nhe'ẽ hikwái. Anhaygwasu rekoha-rupi voi katu oiko hikwái. “Oroikwaa voi anhaygwasu rekoha” he'iri iri joty ójehe. Ha peẽ katu ndapejohu porãiry inhe'ẽ. Peẽ katu ndapeikóiry kuri anhaygwasu arandurupi. Upéa pende rekoha-rehe avy'a. Aỹ katu namombe'u heta mo'ãvei-ma peẽ-my. ²⁵ Xe ra'arõ tee jave xe aju jevy hagwã áry peve eiko porã katu xe nhe'ẽ-py xe remimombe'ukwe-py, he'i.

²⁶⁻²⁸ —Onhembohekopyatã va'e, xe nhe'ẽ ojapo meme va'e-pe ambotuvixa va'erã. Omano peve aju jevy ha áry peve ojapo meme ramo xe nhe'ẽ ambotuvixa arã íxupe. Tetã tetã mygwa kwéry xe reroviaha e'ỹ va'e kwéry gwive amoĩ-ta

* 2:23 Sl 7.9; Jr 17.10; Sl 62.12

ipogwy-py. Yma va'ekwe xe Ru omoĩ va'ekwe opavave xe pogwy-py. Upéixa ave amoĩ jevy-ta xe-rehe ha-py onhembohekopyatã va'e pogwy-py. Ogwereko va'erã mburuvixagwasu tee mba'e hierro-gwi ijapopyre enterove oikwaa hagwã ipogwy-py oiko-ma xe rerovia e'ÿha kwéry gwive. Ha omanda asy-ta hese kwéry. Ipu'aka hagwe omongu'ipa-ta ita-rami. Mba'e ryru tuju gwigwarami omongu'ipa rei va'erã íxupe kwéry ipu'aka hagwe. Omanda asy va'erã hese kwéry. Ha xe nhe'ẽ ojapo va'e-pe ame'ẽ ave ima'erã jasytata ko'ẽ reruha.

²⁹ —Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu ko Tupã Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhe'ẽ-rehe. Hesu reroviaha kwéry pegwarã-rehe ejeapysaka porã katu. Upéa ha'ese nde-vy anhemonhe'ẽ-vy, he'i ohai uka-vy Tiatira tetã mygwa kwéry pegwarã. Upéa he'i xe-vy Hesu xe-vy anho mante ojehexa uka ramo va'ekwe.

3

Hesu reroviaha Sardes tetã mygwa kwéry pegwarã nhe'ẽ

¹ —Ehai jevy katu xe nhe'ẽ kwatia-rehe, he'i jevy xe-vy. —Sardes tetã mygwa-pe anhemonhe'ẽse ave, he'i. Xe-rehe ha-py onhomboaty aty va'e kwéry rerekwa-pe xe remimoĩgwe pegwarã ehai katu xe-vy, he'i. —Ko va'e ehai íxupe gwarã, he'i va'ekwe xe-vy.

—Xe ko Tupã Nhandejáry rovagwy-py sete nhe'ẽ marangatu ogwerokwa va'e rerekoha voi ko xe. Sete jasytata rerekoha voi ave ko xe. Aikwaa voi nde rekoha. “Ojerovia tee Hesu-rehe” he'i rei

nde-rehe hikwái. Ne rerakwã porã rei nde. Nde rekoha tee xe aikwaa voi ave. Nderejerovia porãigwi xe-rehe omano-ma va'ekwe-rami voi ereiko. Ndejéupe ne rembiapo porã porã mo'ã ereiko-vy, ha Nhandejáry-pe katu naiporãiry voi. ² Erepara katu ndéjehe. Anive oke va'e-rami rei ereiko. Enhembohekopyatã uka katu xe-vy ne rembigwaa porãgwe-py ereiko hagwã. Okanhy va'erã-ramima oiko ndéhegwi nhe'ë porã. Eiko katu ha'e-rupi. Nhandejáry-pe ne rembiapo porã mo'ã. Nerembovy'áiry joty íxupe. Ndaha'éi nde py'apy gwive erejapo erejapo va'e. Nane kyre'ỹ porã erejapovy. Upéa aikwaa-ma voi xe, he'i.

³ —Ne mandu'a kena anhetegwa nhe'ë Nhandejáry remimombe'ukwe-rehe. Ani eremokanhy teĩ upe va'e nhe'ë. Erova katu nde rekoha Nhandejáry remimombe'ukwe erejapo porã jevy hagwã. Erepara para katu ndéjehe xe mbovy'a hagwãixa ereiko meme hagwã. Agwahẽ hagwã óra katu ndereikwaái va'erã. Omonda va'e ogwahẽha óra-rami aju arã nde ha-py. Xe ra'arõ e'ỹ reheve agwahẽ-ma va'erã aju-vy.

⁴ —Upéixa ereiko jave xe ndive oĩ joty gwĩ xe ndive ogwata porã va'e upe pene retã-my, Sardes tetã-my. Ijao morotĩ va'e-rami ipy'a ky'a e'ỹ reheve oiko joty. Naimandu'ái mba'e vai-rehe. Ha'e kwéry oao morotĩ reheve oiko-ta xe ndive. Tupã Nhandejáry remimboete voi ha'e kwéry. “Ipy'a potĩ-ma” he'i va'ekwe hese kwéry. ⁵ Upéixa omonde va'erã oao morotĩ entéro xe-vy onhembohekopyatã va'e xe-rehe ojehesa mondo mondo va'e gwive. Hekove apyre'ỹ reheve hagwã

héry pa'ũ-my onhemoĩ va'ekwe kwatia-rehe héry. Upe kwatia-gwi namboje'ói voi arã héry. “Ko va'e kwéry xe re'ýi tee” ha'e-ta hese xe Ru-pe. Xe Ru rembigwái kwéry yváy pygwa-pe ave upéixa ave amombe'u-ta hese kwéry. ⁶ Upéa ha'ese nde-vy anhemonhe'ẽ-vy, he'i ohai uka-vy.

—Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu ko Tupã Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhe'ẽ-rehe. Hesu reroviaha kwéry pegwarã-rehe ejeapysaka porã katu. Upéa erehai upe Sardes tetã mygwa kwéry pegwarã, he'i xe-vy Hesu xe-vy anho mante ojehexa uka ramo va'ekwe.

Hesu reroviaha Filadélfia tetã mygwa kwéry pegwarã nhe'ẽ

⁷—Ehai jevy katu xe nhe'ẽ kwatia-rehe, he'i jevy xe-vy. —Filadélfia tetã mygwa-pe anhemonhe'ẽse ave, he'i. —Xe-rehe ha-py onhomboaty aty va'e kwéry rerekwa-pe xe remimoĩgwe pegwarã ehai xe-vy, he'i. —Ko va'e ehai íxupe gwarã, he'i va'ekwe xe-vy.*

—Xe ko xe reko marangatu tee va'e xe. Anhete tee va'e voi ko xe. Chave ogwereco va'e-rami voi aiko. Nhandejáry Nhande Ruvixa ramo renda rokẽ pe'aha-rami voi xe. Xe-rehe ha-py anho mate oike va'erã yváy-py. Oĩ Davi remiarirõre amoinge va'e, oĩ ave hemiarirõre amoinge e'ỹ va'e. Xe aipe'a ramo okẽ ndaikatuvéi-ma avave omboty. Ha xe amboty ramo okẽ ndaikatuvéi-ma ave avave oipe'a. Xe-rehe ha-py mate voi oike va'erã yváy-py. Ha ko'ã y katu anhemonhe'ẽse nde-vy, he'i.

---

* 3:7 Is 22.22

8 —Aikwaa nde rekoha. Nane mbaraetéiry jepe erejapo meme xe remimbota. Nde rereko asy ramo jepe nderejehesa rerováí joty voi xéhegwi. Aipe'a-ma kuri nde-vy ne rokêrã ramigwa. Ndikatúí avave omboty jevy ndéhegwi upe va'e. ⁹ Amondo-ta ne renda-py gwĩ anhaygwasu re'yí oikwaa hagwã orohayhu teehe. “Xe ko judeu kwéry va'e” he'i mo'ã ójehe. Onhembotavy rei voi. Judeu re'yí jepe ndaha'éí joty Nhandejáry rembiporavo teekwe ha'e kwéry. Amogwahê-ta íxupe kwéry ne renda-py. Amonhesũ-ta ave íxupe kwéry nde rovagwy-py. Ha'e kwéry oikwaa va'erã orohayhuha. “Ko'ánga ore ave orojerovia-ma ave Hesu-rehe” he'i va'erã nde-vy hikwái. “Ko'ánga oroikwaa-ma Nhandejáry nde rayhu teehe voi” he'i va'erã nde-vy.

10 —Ani erejere xéhegwi, ha'e va'ekwe nde-vy. “Erehasa asy ramo jepe ejapo joty katu xe nhe'ẽ. Tande py'apyhy katu xe nhe'ẽ” ha'e ave nde-vy va'ekwe. Upe xe nhe'ẽ nde py'apyhy-ma. Upéa-rehe anhangareko-ta nde-rehe. Ou va'erã áry areko asy va'erã yvy arigwa-pe ipy'a rekoha imbojehexa uka-vy. Upe jave anhangareko porã joty va'erã nde-rehe.

11 —Xe voi katu aju-ta pya'e nde ha-py. Tane rakate'ỹ katu upe nde rekoha porã-rehe. Ani ereheja avave ne mbojere uka xéhegwi oipe'a hagwã ndéhegwi ne mba'erã upe xéhegwi ojere e'ỹ va'e pegwarã.

12 —Amombe'u-ta peẽ-my xéhegwi ojere e'ỹ va'e rekoha óga jekoka rehegwa nhe'ẽ-rami. Óga jekoka óga pygwa voi. Mba'egwasu voi óga pygwa. Óga

oiko gwive ndojepe'a mo'ãi óga-gwi ijekokaha. Upéixa ave xéhegwi ojere e'ỹ va'e, onhembohekombaraete xe nhe'ẽ ojapo meme va'e oiko va'erã Nhandejáry oiko ha-py. Nosêvéi va'erã Nhandejáry renda-gwi. Mba'egwasu va'e ramo opyta pyta va'erã upe-py. Xe-vy onhembohekopyatã uka va'e-pe amoingo arã Tupã xe Járy re'ýi ramo. Ogwejy ramo yváy-gwi Jerusalém héry va'e tetã pyahu, ha'e oiko va'erã upe tetã pyahu-py. Xe ave xe rekoha tee-rupi ajehexa uka porã-ma ramo íxupe, areko-ma va'erã íxupe kwéry xe re'ýi tee ramo. Upéa ha'ese nde-vy.

¹³ —Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu ko Tupã Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhe'ẽ-rehe. Hesu reroviaha kwéry pegwarã-rehe ejeapysaka porã katu. Upéa erehai upe Filadélfia tetã mygwa pegwarã, he'i xe-vy Hesu xe-vy anho mante ojehexa uka ramo va'ekwe.

Hesu reroviaha Laodicéia tetã mygwa pegwarã nhe'ẽ

¹⁴ —Ehai jevy katu xe nhe'ẽ kwatia-rehe, he'i jevy xe-vy. —Laodicéia tetã mygwa-pe anhemonhe'ẽse ave, he'i. —Xe-rehe ha-py onhomboaty aty va'e kwéry rerekwa-pe xe remimoĩgwe pegwarã ehai katu xe-vy, he'i. —Ko va'e ehai íxupe gwarã, he'i va'ekwe xe-vy.

—Xe ko, Upéixa toiko kena, ha'e va'e voi ko xe. Xe nhe'ẽ ko ipokatu meme va'e voi. Anhetegwa meme va'e voi xe remimombe'u. Aporombotavy e'ỹ va'e voi ko xe. Xe ko xe rembiexagwe amombe'u jevy. Nhandejáry omba'e nheypyrũ ramo va'ekwe aiko-ma va'ekwe indive xe.

Opamba'e Nhandejáry ojapo va'ekwe ndoikói vyteri ramo, aiko-ma voi va'ekwe xe. Xe e'ỹ reheve mba'eve ndojapói va'ekwe Nhandejáry. Ha ko'áy katu anhemonhe'ẽse-ta nde-vy. Ko va'e ha'ese nde-vy.

¹⁵⁻¹⁶ —Aikwaa porã nde rekoha. Y aku vai vai-rami ereiko xe-vy. Naho'ỹsã porãiry ha ndahaku porãiry. Upéixa ave ereiko xe-vy nde reko-rehe. Ho'ysã porã ramo, terã haku porã porã ramo, upéixa ramo iporã va'erã mo'ã xe-vy. Háke, xe jegwaru-tama ndéhegwi. Y ho'ysã porã e'ỹ va'rami oronhomu-ta.

¹⁷ —Amombe'u-ta nde-vy ma'erã-gwi kóixa ha'e kuri nde-vy. Nde ere ndéjehe: “Xe xe mba'e reta va'e ko xe” ere ndéjehe. “Oho porã eterei opamba'e xe-vy. Naikotevêi mba'eve-rehe” ere mo'ã kuri ndéjehe. Xe ae ha'e nde-rehe: Nde ndereikwaáiry voi nde rekoha tee-rehe. Nde poriahu teha ndereikwaái joty. Ne mba'e reta rei ndovaléi arã nde-vy. Erevy'a e'ỹha ave ndereikwaái voi. Ne remikotevê tee va'e-rehe yváy pygwa-rehe nane mandu'ái voi. Xe-vy ramo hesapyso e'ỹ va'e-rami rei voi ereiko. Ijao e'ỹ va'e-rami ave ereiko. Ha upéa ndereikwaái voi ra'e nde. ¹⁸ Xe ha'e nde-vy: Ejogwa vérami katu nde reko porãrã. Nde ouro teerã jogwaha-rami opa e'ỹ va'erã ojúpe ojogwaha-rami katu eiko xe-vy ne arandu porãrã erereko haggwã pono nde poriahu eterei. Ao morotí jogwaha-rami ave katu eiko xe-vy ani haggwã ojehexa nde ao e'ỹha nde-rehe nde py'a potíha ereikwaa uka haggwã. Tesa rasy pohã jogwaha-rami ave katu eiko xe-vy ereipohano porã va'e-rami nde resa erehexa porã haggwã xe rape. Anive

ere rei ndéjehe, “Aiko porã va'e voi ko xe” anive ere rei teĩ upéixa ndéjehe.

¹⁹ —Opa ahayhu va'e-pe anhemonhe'ẽ hekoha porã e'ỹ-rehe. Ambohasa asy ave íxupe ogwerova hagwã gwekoha oiko porãve hagwã xe rape-rupi. Upéa-rehe tane kyre'ỹ katu ererova hagwã nde rekoha.

²⁰ —Ejeapysaka katu ko xe nhe'ẽ-rehe: Aime-ma peteĩ okẽ ramigwa yke-rehe. Ojúepe oipe'a ukase va'e-rami aime. Óga járy oipe'a gwokẽ omogwahẽ porã hagwã ombohupa-pe ojogwero-hory hagwã va'e-ramima aiko. Xe nhe'ẽ ohendu va'e upéixa xe mogwahẽ porã ramo, aike arã ipy'apy-py. Ambohory-ma arã íxupe. Ha'e ave xe rerohory porã-ma ave va'erã. Onhondivegwarami jaiko va'erã. ²¹ Jagwapy katu onhondive xe apykagwasu ári, ha'e-ta xe-rehe ojerovia va'e-pe, xe nhe'ẽ ohendu meme va'e-pe. Xe ajapo hagwarami ave ha'e ojapo ave va'erã. Xe Ru remimbota mate ajapo meme hagwã amondo mondo xe resa hese. Ha ãy katu agwapy ijyke-rehe ijapykagwasu ári. Ipu'aka reheve omanda haty ári agwapy ijyke-rehe aĩ-vy. Ha xe-rehe mate omondo gwesa va'e onhembohekopyatã va'e xe remimbota ojapo hagwã ogwapy arã ave xe yke-rehe xe apykagwasu ári.

²² —Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu ko Tupã Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhe'ẽ-rehe. Hesu reroviaha kwéry pegwarã-rehe ejeapysaka porã katu. Upéa erehai upe Laodicéia tetã mygwa kwéry pegwarã, he'i xe-vy Hesu xe-vy anho mante ojehexa uka ramo va'ekwe.

4

Yváy-py oĩ va'e omboete tee Nhandejáry-pe

¹ Upéa rire katu ahexa-ma yváy rokẽ ojepe'a-ma va'ekwe oĩ-vy ramo xe-vy. Ha ahexa jave ahendu jevy upe hatã onhe'ẽ va'e onheandu uka xe-vy va'ekwe temimbygwasu nhe'ẽ-rami hatã voi ahendu jevy. He'i xe-vy:

—Ejeupi katu ko'a-py, he'i xe-vy. —Ahexa ukatama nde-vy ereikwaa haggwã ko'ã rire katu oikoma va'erã mba'e, he'i xe-vy.

² Upe jave Tupã Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e xe mo'arandu-ma jahexa e'ỹ va'e ahexa haggwã yváy pygwa.

Ahexa peteĩ apykagwasu mburuvixagwasu gwapy haty. Hi'ári oĩ ogwapy va'e. Nhandejáry tee nipo ra'e.

³ Ogwapyha ári ha'e omimbi oĩ-vy. Ita kyra jaspe endy hesakã porã tee va'e-rami voi omimbipa ogwapy oĩ-vy oapykagwasu ári. Ita kyra hesakã sardônio pytã tee opiriri va'e-rami ave ogwapyha ári omimbipa oĩ-vy. Ha ijapykagwasu jerekwe-rehe oĩ jy'y. Ita kyra endy hesakã esmeralda hovy va'e mimbi-rami opyryrypa voi jy'y ijere-rehe.

⁴ Ahexa ave mburuvixagwasu gwapy haty apykagwasu jerekwe-rehe heta apyka mixĩ mixĩve va'e oĩ. Vinte e quatro apyka'i oĩ ijerekwe-rehe. Ha'e kwéry mburuvixa gwapyha voi. Vinte e quatro hembiporu igwapyha. Oao morotĩ omonde va'ekwe. Ojeggwaka ouro-gwi ijapopyre omonde ave va'ekwe. Ha mburuvixa gwapyha ári ogwapy okwa-vy. Apykagwasu jere-rehe ogwapy joa ave okwa-vy apyka'i ári mburuvixa kwéry.

⁵ Upe mburuvixagwasu apykagwasu ae katu overa verapa voi oĩ-vy. Hyapu apu voi oĩ-vy mburuvixagwasu apykagwasu osunu sunu oĩ-vy. Oĩ ave íxugwi onhe'ẽ hatã va'e. Henonde-py ohesape sete tataendy nhane momandu'a hagwã Tupã Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e sete okwa va'e-rehe.

⁶ Oĩ ave mburuvixagwasu apykagwasu rovagwy-py peteĩ hesakãgwasu va'e. Tuvixa ete va'e. Ygwasu-rami tuvixa tee voi. Hesakã ita kyra resakã rendygwasu-rami. Irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety oĩ ave mburuvixagwasu apykagwasu jerekwe-rehe. Oĩ igwapy haty pa'ũ-my. Ha upe Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety hesa reta va'e voi. Henonde-py hapykwe-py ave hesa reta va'e voi. ⁷ Peteĩ va'e jagwaxaygwasu-rami tuvixa jepe ndaipoxíi oiko va'e. Ambue katu tóro-rami oiko va'e. Ambue katu kwimba'e rova-rami oiko va'e. Ambue katu tagwatogwasu oveve va'e-rami oiko va'e.

⁸ Peteĩ teĩ ipepo va'e upe irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety. Seis ipepo meme ogwereco. Hesa hesapa va'e meme upe irundy va'e. Ndopytu'úi va'erã voi ha'e kwéry. Áry peve pyhare peve oporahéi joa okwa-vy. He'i oporahéi-vy:

Tupã Nhandejáry imarangatu va'e.
Tuvixa vixa ete va'e Nhande Ruvixa.
Ipy'a potĩ va'e. Ipu'aka tee va'e.

He'i oporahéi okwa-vy.

Ha'e va'e voi.
Yma gwive ha'e va'ekwe.

Opa e'ỹ va'e voi Nhandejáry, Nhande Ruvixa*
he'i oporahéi joa okwa-vy.

⁹ Oromomba'egwasu tee katu.

Oromboete ete katu.

Orotima tima voi nde-vy.

Orogwerovy'ase Tupã tee ore Járy-pe

he'i oporahéi joa-vy hikwái. Mburuvixagwasu
apykagwasu ári ogwapy oĩ-vy va'e-pe omboete tee
okwa-vy. Upe opa e'ỹ reheve oiko va'e-pe omboete
joa oporahéi hikwái.

¹⁰ Ha upe irundy Nhandejáry apyka jere-rehe
oiko va'ety oporahéi jave upe vinte e quatro mbu-
ruxixa onhesũ nhesũ joa voi hikwái ogwapy va'e
rovagwy-py. Mburuvixagwasu apykagwasu ári
oĩ va'e-pe omboete tee voi okwa-vy. Upe opa e'ỹ
reheve oiko va'e rovagwy-py onhesũ nhesũ joa voi
hikwái imboete-vy. Peteĩ teĩ oity ojegwaka ijapyk-
agwasu renonde-py imboete-vy. Ombotuvixave
hagwã ogwapy va'e-pe ombogwejy. Ha omboete
hagwã íxupe oporahéi joa okwa-vy.

¹¹ Tupã ore Járy, ore Ruvixa

entérove va'e remimomba'egwasuve va'erã
voi nde

he'i íxupe.

Nde voi opamba'e erejapo va'ekwe.

Ne remimbota-rupi anhónte entéro oiko-ma
va'ekwe.

Eremoingo paete va'ekwe.

Upéa-rehe nde-vy anho mante oromboete tee
va'e.

Nde-rehe anho mante oro'e, Tuvixa mba'e,
oro'e.

---

* 4:8 Ez 1.18; 10.12; Is 6.2-3

Nde pu'aka tee va'e voi nde.
 Ore Járy, ore Ruvixa
 he'i oporahéi joa imboete-vy hikwái. Upe mbu-
 ruvixagwasu apykagwasu ári ogwapy oĩ va'e-pe
 omboete tee voi íxupe hikwái.*

5

Kwatia imbojapyre ojora va'erã Ovexa Ra'y ramigwa va'e

¹ Upe rire ahexa kwatia inhapemombypyre. Mburuvixagwasu apykagwasu ári ogwapy oĩ va'e po akatúa-py ahexa oĩ upe va'e kwatia. Ijape-rehe igwy-rehe ave oĩ hese nhe'ẽ. He iraity ramigwapy omondyky omboja hagwã ojóehe va'ekwe. Sete imbojapyre oĩ hese. Ogwapy oĩ-vy va'e po-py ahexa upe kwatia.

² Ahexa ave peteĩ Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e. Ipu'aka va'e. Hatã onhe'ẽ oporandu-vy: Kiva'e po oipe'a va'erã kwatia imbojapyre ojora va'erã hexa-vy? he'i oporandu-vy. Avave para'e ndoikóiry heko marangatu porã va'e ojora va'erã hexa-vy? he'i oporandu-vy.

³ Ha avave ndoikói ipe'a kwaaharã. Yváy-py ndaipóri. Yvy-py ndaipóri ave. Yvygwy-py ndaipóri ave. Avave ndoikóiry heko kwaaharã.

⁴ Ahexase eterei-gwi amboasy. Upéa-gwi xe rasẽ. “Ndojohúi ra'e ipe'aharã” ha'e xejéupe. “Ndikatúi opa va'e rei oipe'a. Heko marangatu va'e po pygwarã voi ra'e upe kwatia ha upeixagwa ndojohúiry ra'e ipe'aharã” ha'e xejéupe anhemboasy-vy.

---

* **4:11** Ap 5.9-14; 7.9-12; 11.16-18; 19.1-4

⁵ Upéa ha'e-ma ramo peteĩ mburuvixa he'i xe-vy:

—Ani erejahe'o teĩ, he'i. —Oĩ voi peteĩ ipe'a kwaaharã, he'i xe-vy. —Judéu re'ýi kwéry gwigwa upe va'e, he'i. —Davi hembypy, he'i hese. —Ha'e leão imbaraeteha-rami imbaraete tee va'e, he'i hese. —Onhembopu'aka-ma va'ekwe opamba'e-rehe. Nonheme'ëi va'ekwe ojeity ukaharãgwe-pe. Sete imbojapyre oipe'a va'erã voi ko kwatia nhe'ë ohexa hagwã, he'i hese.*

⁶ Upéi katu ama'ë ramo ahexa Ovexa Ra'y ijukapyre ramigwa oikove jevy-ma onhembo'y oĩ-vy ramo mburuvixagwasu apykagwasu renonde ete-py. Upe irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety pa'ũ-my oĩ. Gwĩ mburuvixa kwéry pa'ũ-my ahexa upe Ovexa Ra'y ramigwa va'e oiko. Hesa jojapa va'e. Hatĩ eta va'e. Sete hesa ogwereco va'e. Sete hatĩ ave ogwereco ave upe Ovexa Ra'y ramigwa va'e. Upe sete hesa nhane momandu'a Tupã Nhandejáry Nhe'ë Marangatu tee va'e-rehe. Gwĩ sete opa-rupi yvy ári onhemondo mondo va'ekwe-rehe.*

⁷ Ha upe jave upe Ovexa Ra'y ramigwa va'e ijukapyre oikove jevy va'ekwe ou ogwahẽ ogwapy oĩ-vy va'e ha-py. Upéi oipyhy ipo-gwi, ipo akatúa koty ogwereco va'e kwatia oipyhy oipe'a íxugwi. ⁸⁻⁹ Oipe'a-ma ramo gwĩ ijerekwe rupigwa onhesũ joa Ovexa Ra'y ramigwa va'e rovagwy-py imboete-vy. Upe irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety onhesũ hovagwy-py ave. Upe

* **5:5** Gn 49.9-10; Is 11.1   * **5:6** Is 53.7; Zc 4.10

vinte e quatro mburuvixa kwéry ave hovagwypy onhesũ ave. Peteĩ teĩ ogwereco opo-py hikwái gwemimbopu isã reta va'e. Mba'e ryru ouro-gwi ijapopyre ogwereco meme ave. Ha mba'e ryru meme-py oĩ hyakwã porã porã va'e. Hesu rerovi-aha kwéry ombojeupi upi onhe'ẽ Nhandejáry-pe hyakwã porã va'e vérami.* Ha mburuvixa kwéry onhesũ Ovexa Ra'y ramigwa va'e rovagwypy imboete-vy. Oha'ã peteĩ mborahéi pyahu okwa-vy hikwái.

Enterove remimomba'egwasu arã nde.

Iporã voi ereipyhy ko kwatia nhe'ẽ

Imbojapyre ereipe'a ave.

Nde voi erejejuka va'ekwe.

Nde rugwy avyte-py eremano va'ekwe

eremopotĩ potĩ hagwã heta eta va'e Nhandejáry pegwarã.

Opa opa rupigwa yvy oho va'e-rupigwi ou va'ekwe eremopotĩ Nhandejáry pegwarã.

Ijypye pye va'e eremopotĩ Nhandejáry pegwarã.

Nhe'ẽ ambue mbue-py onhe'ẽ va'e eremopotĩ Nhandejáry pegwarã.

Kente ambue mbue opa rupigwa eremopotĩ Nhandejáry pegwarã.

Gwetã gwetã rupigwa eremopotĩ íxupe gwarã.

Ereipe'a va'ekwe íxupe kwéry

Tupã Nhandejáry pegwarã he'yirã va'ekwe.

¹⁰ Eremoingo íxupe kwéry mburuvixagwasu ramo.

Eremoingo-ma íxupe kwéry Nhandejáry re'ýi kwéry ramo

---

* 5:8-9 Sl 141.2

pa'i-rami ha'e kwéry omboete ete hagwã
 Nhandejáry-pe.
 Oiko va'erã mburuvixagwasu ramo yvy ári ne
 remimopotĩkwe.
 Upéa-rehe iporã voi nde ereipe'a imbojapyre
 erehexa hagwã kwatia nhe'ẽ,
 he'i oporahéi joa okwa-vy Ovexa Ra'y ramigwa
 va'e-pe imboete-vy.*

¹¹ Upéi ahexa, ahendu ave hetave oporahéi
 va'e. Avave ndoipapa kwaáiry upe oporahéi va'e-
 pe heta eterei hikwái. Nhandejáry rembigwái
 yváy pygwa meme hikwái. Mburuvixagwasu
 apykagwasu jerekwe-rehe oporahéi.* Gwĩ Nhande-
 járy apyka jere-rehe oiko va'ety jerekwe-rehe
 ave, mburuvixa va'e kwéry jerekwe-rehe ave
¹² oporahéi okwa-vy.

Oromboetese-gwi ore oroporahéi nde
 jerekwe-rehe.
 Ereikove jevy-gwi oromboeteseve voi nde-vy,
 he'i íxupe oporahéi okwa-vy imboete-vy.
 Nde Ovexa Ra'y-rami nde juka va'ekwe.
 Upe rire ereikove jevy-ma va'ekwe.
 Nde pu'aka tee va'e nde opaixagwa-rehe,
 opamba'e-rehe ave.
 Entéro mba'e mba'e nde-vy gwarã voi.
 Nde ne arandu tee va'e voi.
 Tuvixa vixa ete va'e voi nde.
 Iporã voi enterove ne mboete ete tee.
 Ne mba'egwasu gwasu ete voi nde.
 Iporã voi enterove omoherkwã porã nde re-
 hegwa nhe'ẽ

---

* 5:10 Êx 19.6 * 5:11 Dn 7.10

Ne rerohory hagwã.
Iporã voi oronhe'ẽ porã porã nde-rehe,
he'i oporahéi okwa-vy.*

¹³ Upéi ahendu-ma oporahéi joa ramo okwa-vy.
Yváy-py oĩ va'e, yvate okwa va'e, yvy pype ave
yvygwy-py okwa va'e ave, ygwasu gwy-rupi okwa
va'e ave, opamba'e ipy-py kwéry okwa va'e gwive
oporahéi joa okwa-vy. He'i oporahéi ramo okwa-
vỹ:

Tonhemomba'egwasu porã katu
Mburuvixagwasu apyka ári ogwapy oĩ-vy
va'e-pe,

Ovexa Ra'y ramigwa-pe ave.

Tonhemboete tee katu pe Nhandejáry-pe.

“Entéro remimomba'egwasu voi ko nde”

te'i katu Nhandejáry-pe.

“Nde ko, nde pu'aka tee va'e voi” te'i ave íxupe.

Opa e'ỹ reheve upéixa toiko íxupe,

he'i oporahéi joa okwa-vy.

¹⁴ Ha gwĩ irundy Nhandejáry apyka jere-rehe
oiko va'ety he'i:

—Upéixa voi toiko, he'i.

Ha gwĩ vinte e quatro mburuvixa kwéry onhesũ
ogwapy oĩ va'e rovagwy-py Ovexa Ra'y ramigwa
va'e rovagwy-py ave. Ha omomba'egwasu gwasu
upe Nhandejáry-pe.**

6

*Ovexa Ra'y ramigwa va'e oipe'a kwatia-gwi gwĩ
imbojapyre*

* **5:12** Is 13.10; Ez 32.7; Jl 2.31; Mt 24.29; Mc 13.24-25; Lc 21.25

* **5:14** Is 31.4   * **5:14** Ap 4.8-11; 7.9-12; 11.16-18; 19.1-4

¹ Upéi ahexa Ovexa Ra'y ramigwa va'e oipe'a peteĩ vyte kwatia nhe'ẽ imbojapyre. Upe jave ahendu peteĩ Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety onhe'ẽ.

—Ejo katu, ho'e-vy hyapu inhe'ẽ.

² Ama'ẽ ramo ahexa-ma ou kavaju morotĩ ári ou va'e. Gwyrapa ave ogweru opo-py. Ha ahexa omoĩ ramo inhakã-rehe ijegwakarã mburuvixagwasu pegwarã. Upe rire osẽ ipu'aka reheve onhem-bopu'aka hagwã opaixagwa-rehe kavaju morotĩ arigwa.

³ Upe-ma ramo upe Ovexa Ra'y ramigwa va'e peteĩ imbojapyre jevy oipe'a kwatia nhe'ẽ-gwi. Upe mokõiha oipe'a-ma ramo ambue Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety katu onhe'ẽ:

—Ejo katu, he'i onhe'ẽ-vy.

⁴ He'i-ma ramo osẽ peteĩ kavaju pytã va'e ári ou va'e. Upéi ome'ẽ íxupe ipu'akarã.

—Ne nhe'ẽ-py kente kwéry ndaipy'a porã mo'ãvéiry ojóehe kwéry, he'i íxupe. —Inhanha tee tee va'e onhorairõ va'erã ojojuka hagwã hikwái onhondive, he'i ave íxupe.

Ome'ẽ ave íxupe peteĩ kyse ipuku tee va'e.

⁵ Upéi Ovexa Ra'y ramigwa va'e oipe'a jevy peteĩ imbojapyre kwatia-gwi. Upe mbohapyha oipe'a-ma ramo ahendu ambue Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety katu. He'i:

—Ejo katu, he'i.

He'i ramo, ahexa-ma peteĩ kavaju hũ va'e ári ou va'e. Opo-py ogwereco peteĩ mba'e pohýi kwaaha.

⁶ Upe irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety apyte-gwi ahendu ave nhe'ẽ. He'i:

—Ivare'apa rei va'erã okwa-vy. Temi'urã ojogwa hagwã kente kwéry hepy voi va'erã, he'i. —Peteĩ áry repy-rehe peteĩ kilo mate ojogwa arã trigo, he'i. —Ha cevada ojogwase ramo mbohapy kilo ojogwa arã peteĩ áry repy-rehe. Upéixa hepy eterei ramo jepe hemi'urã ani joty erembohepy eterei teĩ nhandy ha vinho ave, he'i.

⁷ Upe rire Ovexa Ra'y ramigwa va'e oipe'a jevy peteĩ imbojapyre. Upe irundyha oipe'a-ma ramo kwatia-gwi ahendu jevy ambue Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety nhe'ë:

—Ejo katu, he'i.

⁸ Ha ama'ë ahexa peteĩ kavaju hesa'yju va'e ári ou va'e. Upéa réry Nhemano Járy. Omano va'ekwe ogweropyta haty járy ou hapykwéri. Ha Nhandejáry omombe'u íxupe ojuka juka uka hagwã kente kwéry-pe:

—Ekwa katu opa-rupi upe yvy arigwa oĩ harupi erejuka juka uka hagwã, he'i. —Irundy kente meme-gwi ejuka uka peteĩ teĩ-pe opyta hagwã mbohapy hapy. Kysepuku-py omano hagwã heta eta va'e. Ivare'a eterei-gwi heta ave omano hagwã. Mba'asy-gwi omano hagwã heta ave. Ha mymba kwéry ka'agwy-rupi oĩ va'e ojuka va'erã ave heta eta kente-pe, he'i omanda-vy Mano Járy-pe.

⁹ Upe rire jevy katu Ovexa Ra'y ramigwa va'e oipe'a jevy peteĩ kwatia nhe'ë imbojapyre. Ko va'e cincoha oipe'a-ma. Oipe'a-ma ramo upe cincoha ahexa heta omano va'ekwe nhe'ë marangatukwe. Ha'e kwéry omosarambi porã porã va'ekwe Tupã Nhandejáry remimombe'ukwe. Oiko porã ave

va'ekwe inhe'ẽ-py. Hemimombe'ukwe nohenduséi va'e kwéry ojukase jepe íxupe omombe'u joty. Nahakate'ýiry gwekove-rehe. Omombe'u meme joty. Upéa-rehe nohenduséi va'e ojuka va'ekwe peteĩ teĩ-pe íxupe kwéry. Ha ko'ãy ahexa inhe'ẽ marangatukwe. Nhandejáry-pe omboeteha renda gwy-py oime hikwái.

¹⁰ Peteĩxa onhe'ẽ hatã hikwái:

—Ore Járy, ore Ruvixagwasu, ne marangatu tee va'e. Anhetegwa voi nde. Araka'e peve tipo nde are-ta ore repy hagwã-rehe? Araka'e tipo erereko asy-ta ore jukahare kwéry-pe? he'i oporandu randu íxupe okwa-vy.

¹¹ Upe he'i-ma ramo ome'ẽ peteĩ teĩ-pe ijao morotĩrã. Ha he'i íxupe kwéry:

—Pepytu'u kirirĩha-py peha'arõ-vy, he'i. —Oĩ joty hetave omano va'erã pende juka hagwarami. Gwĩ Hesu rembigwái, ne irũra ojejuka va'erã gwive peha'arõ kirirĩ-my pene irũrã kwéry-rehe, he'i íxupe kwéry.

¹² Upéi ahexa Ovexa Ra'y ramigwa va'e oipe'a jevy peteĩ kwatia dhe'ẽ imbojapyre. Seisha-ma oipe'a. Peteĩ mate ndoipe'ái vyteri. Ha oipe'a-ma ramo upe seisha-ma omýimba-ma vvy. Ha kwarahy onhemohũmba-ma ave. Ao hũ ete-rami opyta kwarahy rova. Jasy rova katu pytãmba-ma ave. Tugwy-rami ipytã mbaete jasy rova.

¹³ Ha jasytata ho'a joa-ma. Vvytu eterei oipeju peju ramo figo rakã-me okuipa figo hi'a e'ỹ va'e. Upéixa voi ho'a paete jasytata vvy-py. ¹⁴ Áry jepe ojei henda-gwi onheapypevã reheve ho'a ou-vy. Gwĩ vvyatyrysu kwéry ojeipa-ma voi gwendagwe

kwéry-gwi. Ymbyte-py oĩ va'e vyvgwasu kwéry ave ojeipa gwendagwe-gwi.

¹⁵ Upéa-rehe entéro kente kwéry omondýi eterei-gwi okanhymba onhemi hagwã. Mburuvixagwasu ete yvy arigwa kwéry jepe okanhymba mo'ã ave. Coronel kwéry ave okanhymba mo'ã ave. Entéro imba'e reta va'e gwive, ipu'aka va'e gwive, hembigwái ramo oiko va'e kwéry gwive, gwembiapo mate ojapo va'e kwéry gwive okanhymba mo'ã ave hikwái. Entérove gwive okanhymbase mo'ã. Yvyatyrusu gwy-py oikepa hikwái okanhymba hagwã mo'ã. Itaty-rupi oje'ói hikwái okanhymba hagwã mo'ã. Ojepy'apy voi hikwái omanose oiko-vy ojejuka ukapase mo'ã.* ¹⁶ He'i ójehe kwéry,

—Ndaipotáiry xe rexa avave, he'i. —Tondururu katu nhande ári itagwasu pehëgwe hëgwe. Taxe mbohay'i y'ipa itagwasu. Taxe jatypa vyvyatyrusu omongu'igwasu-vy pono xe rexave upe mburuvixagwasu apykagwasu ári ogwapy oĩ-vy va'e, pono ave upe Ovexa Ra'y ramigwa va'e xe rexa ave, he'i. —Ogweroma'eandu va'erã xe rekoha vaikwe, he'i okanhy kanhyse mo'ã-vy hikwái.* ¹⁷ —Ogwahẽ-ma ra'e upe áry ogweroma'eandu hagwã nhande rekoha vaikwe, he'i ojóupe hikwái. —Ogwahẽ-ma hi'áry hembiaapo vaikwe-rehe gwive ogwereco asy asy hagwã, he'i. —Avave ndaipu'akái va'erã hese, he'i onhemise mo'ã okwa-vy hikwái.*

---

* **6:15** Is 2.10   * **6:16** Os 10.8   * **6:17** Jl 2.11; Ml 3.2

7

Nhandejáry re'yí ojekwaa hagwã omoĩ va'e isyva kwéry-rehe

¹ Upe rire ahexa irundy Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e. Yvy rapy rugwa-py peteĩ teĩ onhembo'y oĩ-vy ramo. Ha'e kwéry ojoko joko gwĩ irundy yvytu pono oipeju mba'eve-pe. Pono oipeju yvy-pe terã ygwasu-pe terã entéro va'e yvyra-pe ojoko joko yvytu hikwái. Upe irundy oĩ va'e yvytu jokoha.*

²⁻³ Ahexa ave peteĩ jevy Nhandejáry rembigwái yváy pygwa. Kwarahy resẽ ha-gwi ou. Ojekwaa uka hagwã Tupã Nhandejáry opa e'ỹ va'e re'yí kwéry va'e syva-rehe ohai hagwã ou. Upéa-rehe osapukái hatã gwe'yí kwéry-pe, upe irundy va'e yvytu jokoha-pe osapukái hatã:

—Eha'arõ ranhe katu, he'i íxupe osapukái-vy.

Nhandejáry omanda íxupe kwéry ponove ojoko yvytu yvy-rehe ygwasu-rehe ojapo vai hagwã ave. Ha upe kwarahy resẽ-gwi ou va'ekwe ojerure íxupe kwéry oha'arõ hagwã.

—Eha'arõ ranhe katu erejapo vai hagwã upe yvy-rehe ygwasu-rehe yvyra kwéry-rehe ave. Eha'arõ ranhe katu. Orohai ranhe-ta oromoĩ-vy Nhandejáry reroviaha kwéry syva-rehe ojekwaa hagwã. Oromoĩmba rire ae kuri ejapo vai, he'i Nhandejáry rembigwái yvytugwasu jokoha kwéry-pe.*

⁴ Upe he'i rire ae katu ahendu-ma mbovy pa oĩ upeixagwa isyva-rehe Nhandejáry re'yí ojekwaa hagwã omoĩ va'e oĩ. Ahendu-ma cento cuarenta

* 7:1 Zc 6.5 * 7:2-3 Ez 9.4

e quatro mil-ma oĩ. Entéro Israel ra'y re'ýi kwéry rehegwa va'e gwive omoĩ heta. ⁵ Omoĩ doze mil meme hese kwéry. Omoĩ doze mil Judá re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe omoĩ. Doze mil Rúben re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. Doze mil Gade re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. ⁶ Doze mil Aser re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. Doze mil Naftali re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. Doze mil Manassés re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. ⁷ Simeão re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ doze mil. Levi re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ doze mil. Issacar re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ doze mil. ⁸ Doze mil Zebulom re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. Doze mil José re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. Doze mil Benjamim re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. Doze mil meme omoĩ. Heta voi Nhandejáry re'ýi ombojek-waa hagwã omoĩ va'ekwe isyva-rehe.

Opy'a potĩha-rami ao morotĩ-my onhemonde va'e oĩ okwa-vy Nhandejáry rovagwy-py

⁹ Upe rire ae ahexa heta eta onhomboaty va'e. Onhemboheta verei okwa-vy ndikatúi hagwã avave oipapa íxupe kwéry. Opa opa rupigwa yvy oho va'e-rupigwi ou va'ekwe hikwái. Gwetã gwetã rupigwa ou va'ekwe hikwái. Gwembypye pye-gwi ou va'ekwe hikwái. Opa opa kente ambue mbue kwéry rehegwa ou va'ekwe hikwái. Nhe'ẽ ambue mbue-py onhe'ẽ va'e kwéry ave ou va'ekwe hikwái. Mburuvixagwasu gwapy haty

rovagwy-py, Ovexa Ra'y ramigwa va'e rovagwy-py onhembo'y joa okwa-vy. Oao morotĩ reheve oĩ hikwái upe-py. Ha entérove pindo rakãgwe opo-py ogwereco joa reheve hikwái.

¹⁰ —Tupã Nhandejáry katu ogwapy oĩ-vy mburuvixagwasu gwapy haty ári.

Ha'e katu Nhane Resendeha voi.
Ovexa Ra'y ramigwa va'e Nhane Resendeha voi,
he'i oporahéi hatã okwa-vy.

¹¹ Ha entéro Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e onhembo'y joa oĩ-vy hikwái Nhandejáry gwapy haty jere-rehe. Upe mburuvixa kwéry va'e gwive ojere joa ave hese hikwái. Upe irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety gwive ojere joa ave hese hikwái. Ha onhesũ joa okwa-vy henonde-py ojeayvy-ma Nhandejáry-pe omboete eterei-gwĩ.

¹² —A-rami toiko,
ho'e-vy.
—Terenhemomba'egwasu katu ore-vy ore
Járy,

he'i joa omboete ete tee-vy íxupe.
—Orombotuvixa ete voi nde-vy.
Nde ne arandu tee va'e voi nde.
Orotima tima meme va'erã voi nde-vy.
Oromoherkwãgwasu va'erã nde réry.
Nde pu'aka tee-ma va'e voi nde,

he'i íxupe.
—Ne mbaraete tee va'e voi nde.
Upéixa oro'e meme va'erã ne mboete tee-vy erepa e'ỹ reheve oromboete tee-vy oro'e nde-vy.
Nde ore Járy tee va'e.

A-rami toiko meme,
he'i oporahéi joa imboete-vy hikwái íxupe.*

¹³ Upéi peteĩ mburuvixa oporandu xe-vy:

—Ereikwaa tipo ki-gwi pa ou ra'e pa ko'ã va'e kwéry ijao morotĩ va'e? he'i xe-vy. —Ereikwaa tipo kiva'e kwéry ko'ã va'e? he'i xe-vy oporandu-vy.

¹⁴ Ha xe katu ha'e íxupe:

—Ndaikwaái voi xe. Nde ae, ne mburuvixa va'e ereikwaa ra'e, ha'e íxupe.

Upe-ma ramo he'i jevy xe-vy:

—Ko va'e kwéry ohasa asy puku va'ekwe jepe ojerovia joty upe Ovexa Ra'y ramigwa va'e-rehe. Gwugwy apyte-py omano va'ekwe-gwi ha'e om-boykepa íxugwi kwéry hembiaapo vaikwe gwive. Opy'a potíha rexa uka-vy omonde-ma hikwái oao morotĩ.* ¹⁵ Upéixa-gwi onhembo'y joa hikwái

Tupã Nhandejáry gwapyha rovagwy-py. Áry-rupi, pyhare peve nosẽ mo'ãi hikwái Nhandejáry renda-gwi. Hemimbota ojapo meme hikwái íxupe omboete-vy. Upe mburuvixagwasu gwapy haty ári ogwapy va'e onhangareko porã ete hese kwéry. Indive oĩ-gwi ndojehu mo'ãi mba'eve íxupe kwéry.

¹⁶ Ndaivare'a mo'ãvéi-ma va'erã. Ndaijy'uhéi mo'ãvéi-ma va'erã. Nonhanduvéi-ma va'erã íxupe kwéry kwarahy haku eterei va'e terã ambue haku va'e.* ¹⁷ Pe Ovexa Ra'y ramigwa va'e mburuvixagwasu gwapy haty mbyte-py oĩ va'e onhangareko va'erã hese kwéry. Herekwa onhangareko porãha-

rami gwymba-rehe ogweraha va'erã íxupe kwéry

* **7:12** Ap 4.8-11; 5.9-14; 11.16-18; 19.1-4
* **7:16** Is 49.10

* **7:14** Dn 12.1; Mt 24.21; Mc 13.19

omboy'u hagwã upe yvu nhane moingove va'e-py, nhande py'apy pygwarã. Ha Tupã Nhandejáry oikyty va'erã íxupe kwéry hesay.*

8

Ipahagwe oipe'a jevy kwatia-gwi imbojapyre

¹ Upe Ovexa Ra'y ramigwa oiko va'e oipe'a jevy kwatia-gwi imbojapyre ipahagwe va'e. Oipe'a-ma ramo onhekirirĩmba yváy pygwa kwéry. Meia hora-rupi enterove va'e okirirĩmba voi okwa-vy.

² Upe rire ahexa sete yváy pygwa Nhandejáry rembigái Tupã Nhandejáry rovagwy-py onhembo'y oĩ-vy va'e. Ahexa jave peteĩ teĩ mimbygwasu ome'ẽ-ma íxupe kwéry.

³ Upéi ambue va'e yváy pygwa Nhandejáry rembigwái ou ave. Onhembo'y oĩ-vy nhemboete haty renonde-py. Opo-py ogwereco ouro-gwi ijapopyre hyakwã porã va'e ryru. Ha ome'ẽ íxupe heta eta hyakwã porã va'e.

—Ko hyakwã porã va'e embojehe'a Nhandejáry re'ýi remimbojeupikwe ndive. Opa rupigwa Nhandejáry-rehe ojerovia va'e ombojeupi upi onhe'ẽ Nhandejáry-pe. Upe hemimbojeupikwe oĩ-ma mburuvixagwasu gwapy haty rovagwy-py. Nhemboete haty ári oĩ-ma Tupã Nhandejáry re'ýi remimbojeupikwe. Embojehe'a katu hemimbojeupikwe ko hyakwã porã va'e ndive, he'i íxupe.

⁴ Ombojehe'a ojóehe rire ipo-gwi osẽ oho-vy hyakwã porã va'e ratatĩgwe ojeupi ogwahẽ hagwã

---

* **7:17** Sl 23.2; Is 25.8

oho-vy Nhandejáry-pe. He'ýi remimbojeupikwe ndive onhehetũ uka hagwã ogwahẽ oho-vy Íxupe.

⁵ Upéi katu upe yváy pygwa Nhandejáry rembigwái omohynyhẽ jevy upe ouro-gwi ijapopyre hyakwã porã va'e ryrukwe. Oipe'a tata nhemboete haty-gwi ha omohynyhẽ hyakwã va'e ryrukwe. Upéi onhohẽmba jevy yvy-py oitypa tata yvy-py. Upe-ma ramo osunu sunu hyapu ijayvu hatã joa ave. Overa vera hatã atã ave. Hatã atã ave oryrýi yvy.*

Gwemimbygwasu ombopu petẽ teĩ Nhandejáry rembigwái marány kwéry oity uka-vy

⁶ Upe-ma ramo upe Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e opo-py meme ogwereco hikwái gwemimbygwasu ombopu va'erã-rami teĩ ogwereco hikwái opo-py. Sete meme ogwereco hikwái gwemimbygwasu ombopu va'erã hikwái.

⁷ Upéi upe ombopu ypy va'e ombopu gwemimbygwasu. Ombopu ramo ho'a-ma amandáu, tata ave tugwy reheve ojepe'a ho'a oho-vy yvy-rupi. Okái yvy. Terça parte okái. Imbohapy hapypa yvyra máta hakã reheve okái. Kapi'ipe ohapypa ave. Upéixa Nhandejáry ombou uka marány Íxupe kwéry.*

⁸ Upe rire joty Nhandejáry rembigwái mokõiha ombopu jevy gwemimbygwasu. Upéi ombopu rire joty gwemimbygwasu yvyatyrsu ramigwa tata reheve onhemombo ygwasu hembe'y e'ÿ va'e-py. Upéi ho'a rire upe yvyatyrsu tata reheve

---

* **8:5** Lv 16.12; Ez 10.2; Ap 11.19; 16.18   * **8:7** Êx 9.23-25

haimete rei y mbyte gwive ogwahẽ tugwy. Imbohapy hapyha ave tugwy ramo oiko. ⁹ Haimete omanomba vixo ygwasu hembe'y e'ỹ va'e gwypy okwa va'e kwéry. Terça parte omano. Omano ave ogwata va'e kanoagwasu-py. Heta omano. Imbohapy hapyha ave omano. Hyrukwe reheve onhembyaipa. Upéixa Nhandejáry ombou uka jevy marány íxupe kwéry.

¹⁰ Upéi katu Nhandejáry rembigwái mbohapyha ombopu jevy gwemimbygwasu. Ombopu-ma ramo gwemimbygwasu katu, ho'a yváy-gwi jasytata hendy va'e. Tata rendy-rami ho'a. Ysyrurupi meme ho'a. Yvu-py meme ave ho'a. Imbohapy hapyha-rupi ho'a.* ¹¹ Ho'a va'e renda renda omboro. Jasytata hendy va'e ho'a ramo onhembohéry iro va'e. Ho'a ramo y-py omboropama y. Ijy'uhéi va'e gwive hoy'u ramo ojuka íxupe kwéry. Heta heta voi omano oy'u va'e. Upéixa Nhandejáry ombou uka jevy marány íxupe kwéry.

¹² Upéi Nhandejáry rembigwái inhirundyha ombopu jevy gwemimbygwasu. Ombopu jevy-ma jave katu ombogwe-ma kwarahy rendy, jasy rendy, jasytata rendy ave. Terça parte ombogwe-ma íxugwi. Upéa-gwi nahendyvéi-ma imbohapyha kwarahy, jasy, jasytata ave. Upéa-gwi áry ramo imbohapyha va'e ndohesapevéi-ma kwarahy. Pyhare ramo imbohapyha ndohesapevéi-ma ave jasy, jasytata reheve. Upéixa Nhandejáry ombou uka jevy marány íxupe kwéry.*

¹³ Upéi katu ahexa oveve ramo yváy-rehe tagwatogwasu. Yváy mbyte-rehe oveve jave ahendu

* **8:10** Is 14.12   * **8:12** Is 13.10; Ez 32.7; Jl 2.10

hatã hatã onhe'ẽ omombe'u-vy:

—Amboasy voi, amboasy voi, amboasy voi. Omomytu e'ỹmba-ta yvypóry, he'i. —Ohendu ramo upe mbohapy hemimbygwasu ne'írã vyteri ombopu va'e omomytu'e'ỹmba-ta yvypóry, he'i.

9

¹ Ko cincoha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e ombopu gwemimbygwasu. Upe jave ahexa jasytata ramigwa ho'a voi nipo araka'e yváy-gwi. Yvy-py ho'a-ma araka'e. Upéa katu onheme'ẽ íxupe peteĩ imboty teeha chavẽ ramigwa vvykwarusu ijapyre'ỹ va'e onhehekoenda'o jevy hagwã. ² Ha oipe'a-ma ramo upe vvykwarusu ijapy e'ỹ va'e rokẽ íxugwi osẽ-ma tatatĩrusu tatakwagwasu-gwi osẽ va'e ramigwa tatatĩrusu. Upe vvykwarusu ijapy e'ỹ va'e ratatĩgwe ojereroyvate oho-vy. Kwarahy rova-py oho-ma omopytũmba hagwã. Ndohesapevéi-ma kwarahy. Aragwy opa-ma omopytũmba-ma ave.

³ Tatatĩrusu pa'ũ-gwi osẽ-ma tukukaru marány. Ogwejy-ma ko yvy-rehe. Ome'ẽ ave íxupe gwĩ tukukaru-pe oporojopi hagwã opykõipy japeusagwasu-rami joty.* ⁴ He'i ave gwĩ tukukaru-pe ani hagwã ombyai gwĩ hogwe rovy va'e, ani hagwã ombyai vvyra máta ave, ani hagwã ombyai oime raẽ va'e temitỹgwe, omoingo asy hagwã ae gwĩ kente kwéry ogwereco e'ỹ va'e Nhandejáry Tupã rembihaikwe osyva-rehe.* ⁵ Ndojuka mo'ãi jepe gwĩ kente kwéry-pe ombohasa asy-ta ae íxupe kwéry. Cinco jasy

* 9:3 Êx 10.12-15 * 9:4 Ez 9.4

peve upe mba'asy hasy arã japeusa nhande jopi hagwe-rami. ⁶ Upe cinco jasy jave kente kwéry he'i arã, “Amanose-ma voi xe” he'i rei arã ójehe. Ha nomano mo'ãi va'erã voi. Oheka arã omano hagwã mo'ã. Ndojohúi arã omano hagwã. Omanose asy ramo jepe, nomanói va'erã voi. Okanhy arã íxugwi imanoharãgwe.*

⁷ Aipo ramo tukukaru katu ijehexa kavaju-rami onhorairõ hagwã-py oho va'e. Hova anheĩ-rami voi kwimba'e rova, ijegwaka katu anheĩ-rami ave ouro-gwi ijapopyre.* ⁸ Ha inhakã ragwe kwéry katu ha'ete voi kunha akã ragwe ipuku. Hãi katu ha'ete voi jagwaxaygwasu rãi-rami etei.* ⁹ Ipyti'a kwéry-rehe oĩ va'e anheĩ-rami voi hatã va'e ijuka-harãgwe jepe ndojukái arã voi íxupe. Ipepo kwéry hyapupa voi oje'ói-vy hikwái. Anheĩ-rami voi onhorairõ hagwã-py oho va'e-rami heta heta voi carroça reheve kavaju kwéry reheve ave ohoharami voi hyapupa voi ipepo kwéry.* ¹⁰ Japeusarami voi hugwái pykõi. Ipykõi joja-gwi kente kwéry-pe omoingo asy-vy arã cinco jasy peve. ¹¹ Nhandejáry rembigwaikwe opyta huvixa ramo íxupe kwéry. Upe va'e vyvkwarusu ijapy e'ỹ va'e-rehe onhangareko va'e. Hebreu kwéry nhe'ẽ-py katu héry, “Abadom” ha grego kwéry nhe'ẽ-py katu héry, “Apoliom” ha nhane nhe'ẽ-py héry voi, “Mba'e Mbyaihaty”.

¹² Peteĩ yvypóry momytu'e'ỹha ohasa-ma. Ndopái joty mba'e rasy yvypóry-pe. Oĩve joty mokõi imomytu'e'ỹha kwéry.

---

* 9:6 J6 3.21 * 9:7 J1 2.4 * 9:8 J1 1.6 * 9:9 J1 2.5

13-14 Ombopu-ma ramo gwemimbygwasu seisha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e, ahendu ave íxupe omombe'u va'e. Tupã Nhandejáry renonde-py oĩ nhemboete renda ouro-gwi ijapopyre. Hugwa joja va'e pa'ũ-gwi ahendu upe onhe'ẽ va'e. Omombe'u upe Nhandejáry rembigwái gwemimbygwasu seisha va'e-pe.* He'i íxupe:

—Tereho katu ysyrygwasu Eufrates héry va'e-py. Irundy ne irũgwe onhenhapytĩha-py ekwa katu ejora íxugwi kwéry oho hagwã, he'i Nhandejáry rembigwái-pe.

15 Upe rire ojora íxugwi kwéry onhenhapytĩ hagwe-gwi. Ojepoi-ma ramo oho ojukapa ete hagwã heta kente kwéry-pe. Imbohapy hapyha-pe ojuka moko mokõi opyta hagwã. Ha'e kwéry onhembosako'i va'ekwe upe áry ramogwarã. Upe Nhandejáry omboypy hagwe óra-py onhembosako'i ojuka hagwã mbohapyha kente kwéry-pe. 16 Ahendu ave onhendu ramo kavaju heta eta reheve ou va'e. Duzentos milhões ou va'e. 17 Xe rembiexa uka ahexa ramo kavaju ári kwimba'e kwéry ogwereco hikwái ipyti'a resaupa-rehe oĩ va'e. Oĩ tata rendy ramigwa pytã va'e. Oĩ hovyhũ va'e. Oĩ ave hesa'yju va'e. Ahexa kavaju inhakã jagwarete akã-rami meme. Ijuru ryepy-gwi osẽ tata rendy, tatatĩ ave. Hesa'yju ita rendy omboykupa va'erã osẽ ave ijuru ryepy kwéry-gwi. 18 Upe tata, tatatĩ, hesa'yju va'e ave katu ojuka heta heta va'e-pe. Mbohapyha katu yvypóry oikove va'e gwive. Imbohapy hapyha-pe ojuka paete

---

* 9:13-14 Êx 30.1-3

upe osẽ va'ekwe kavaju ramigwa juru ryepy-gwi.
 19 Gwugwái-gwi, ojuru ryepy-gwi ave imbaraete oporojuka-vy. Hugwái katu ha'ete gwĩ mbói oakã rehevegwa. Ha upe va'e-py gwĩ kavaju kwéry ombohasa asy entéro yvypóry kwéry-pe. Upéa-rehe ojuka heta eta va'e-pe. Imbohapy hapyyha ojuka meme. Peteĩ teĩ ojuka. Mokõ mokõi mate ndojukái.

20 Ha upe opyta va'ekwe ndogwerováí joty gwekoha kwéry. Hapixa kwéry ohasa asy omano hagwã jepe ha'e kwéry ndogwerováí joty gweko vaiha. Ojapo joty Nhandejáry remimbota e'ỹ. Omboete joty tupã ra'anga-pe. Omboete joty ave anháy kwéry-pe ha entéro gwĩ tupã ra'anga ojejapo va'ekwe. Ouro-gwi ojejapo va'ekwe, prata-gwi ave. Oĩ ave ojapo va'e bronze-gwi, oĩ ojapo va'e ita-gwi, yvyra-gwi ave ojapo tupã ra'anga omboete hagwã. Gwĩ tupã ra'anga mba'eve ndohexáiry va'e, mba'eve nohendúiry ave, ndogwatáiry ave. Upe va'e kwéry-pe omboete hikwái.* 21 Ndohejáiry gweko tujakwe. “Amboasy xe rembiapo vaikwe” nde'iry. Oporojuka va'e, “Ndaporojukavéi-tama ãy” nde'iry joty ave ójehe. Mohãy ojapo va'ekwe ave, “Ndajapovéi-tama mohãy avave-rehe” nde'iry joty voi ójehe. Kunha ikwimba'ese va'e, kwimba'e ikunhase va'e heko vai-gwi ndogwerováí joty gwekoha. Imonda va'e, “Ãy naxe mondavéi-tama” nde'iry ave ójehe. Nomboasýiry gwembiapokwe oheja hagwã.

10

---

* 9:20 Sl 115.4-7; 135.15-17; Dn 5.4

Ãy katu João Nhandejáry rembigwái va'e omombe'u jevy gwembiexagwe

¹ Upe ramo ahexa jevy Nhandejáry rembigwái yváy pygwa imbaraete va'e ogwejy ou-vy ramo yváy-gwi. Araigwasu pa'ũ-my ogwejy yváy-gwi. Oakã-rehe ogwereco jy'y. Gwova-rehe katu ohexa uka xe-vy ramo kwarahy rendy vérami omimbi porã. Aipo ramo hetyma katu tata rendy opu'ã va'e-rami etei. ² Upe va'e katu opo-py ogwereco peteĩ kwatia ohapype'a hereko-vy. Omoĩ ave peteĩ opy ygwasu hypyete va'e ári. Ipy oakatúa kotygywa va'e omoĩ ygwasu hypyete va'e ári. Ha ipy ijasu kotygywa katu omoĩ yvy mbyte-py. ³ Upe-gwi osapukái. Osapukái hatã voi ko jagwaxaygwasu okororõha-rami voi osapukái. Upe-ma ramo osapukái hatã-ma ramo, ahendu sete hyapu va'e. Peteĩ teĩ hyapu jevy íxupe. ⁴ Hyapu ramo nhe'ẽ vérami ahendu inhe'ẽ. Upe va'e ahendu ramo, “Tamoĩ kwatia-rehe” ha'e xejéupe. Amoĩ-tama ramo, yváy-gwi onhe'ẽ va'e xe-vy ahendu he'i va'e:

—Ani eremoĩ teĩ kwatia-rehe. Ehendu porã rei katu. Ani eremoĩ teĩ, he'i xe-vy.

⁵⁻⁷ Upe rire katu upe kwatia ogwereco va'ekwe opo-py ha omoĩ va'ekwe peteĩ opy ygwasu hypyete va'e ári ha peteĩ opy ave omoĩ yvy mbyte-py he'i:*

—Nhandejáry Tupã tee va'e réry-py anhetegwa mate amombe'u-ta nde-vy, ho'e-vy opo akatúa omopu'ã yváy pyte-koty. —Nhandejáry Tupã opa e'ỹ va'e voi. Ha'e voi hembiapokwe voi va'ekwe ygwasu, áry, yvy, yvypy-pe ave ojapo ave. Yvy arigwa hembiapokwe joty ave. Áry pygwa

* **10:5-7** Dn 12.7

ha'e hembiapokwe ave. Ygwasu pygwa hembiapokwe ave. Amombe'u jevy-tama xe ãy anhete teegwa voi. Ndahi'arevéi-tama Nhandejáry remimombe'ukwe oiko hagwã. Ombopu vove hembigwái seteha gwemimbygwasu jahexa va'erã ãy jahexa-tama. Upe-ma ramo ae Nhandejáry Tupã ojapo-ta entéro gwembiaporã gwive. Yma gwembiaporã onhongatu araka'e. Upéi gweminhongatu araka'e omombe'u oikwaa ukave kave hagwã onhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry-pe. Gwembigwaa ukakwe upe gwembigwái kwéry-pe ãy katu ojapo-ta Nhandejáry Tupã, he'i.

⁸ Upe onhe'ẽ va'e xe-vy yváy-gwi onhe'ẽ jevy xe-vy. ãy onhe'ẽ-vy he'i:

—Ekwa katu eipe'a ipo-gwi opo-py ogwereco va'e kwatia ohapype'a hereko-vy va'e. Upe Nhandejáry rembigwái omoĩ va'e peteĩ opy ygwasu hypyete va'e ári ha peteĩ yvy-py upe va'e-gwi eipe'a ohapype'a ogwereco va'e kwatia, he'i.

⁹ Aha upe Nhandejáry rembigwái renda-py. Ajerure íxupe kwatia-rehe ha ome'ẽ xe-vy. Ome'ẽ jave he'i xe-vy:

—Eipyhy eraha eremokõ hagwã ko kwatia nhe'ẽ. Nde rye-py iro arã ko kwatia eremokõ rire. Nde juru-py ae katu ei ryapi-rami voi arã, he'i.*

¹⁰ Aipo ramo aha-ma katu aipyhy ipo-gwi upe kwatia nhe'ẽ. Aipyhy rire amoĩ xe juru-py ha amokõ. Xe juru-py ei ryapi-rami voi. Xe ryepy-py iro voi.* ¹¹ Upe-ma ramo he'i xe-vy okwa-vy:

—Tekotevê eremombe'u hetave Tupã Nhandejáry nhe'ẽ eremotenonde hagwã heta eta oikove

* **10:9** Ez 2.8-9 * **10:10** Ez 3.1-3

va'e-rehe. Ojehu va'erã rekorã eremombe'u mbe'u hagwã tenonderã. Entéro kente kwéry ambue mbue opa rupigwa-rehe gwive. Gwetã gwetã rupigwa-rehe gwive, nhe'ẽ ambue mbue-py onhe'ẽ va'e-rehe gwive ave, mburuvixagwasu kwéry-rehe ave tekotevẽ eremombe'u mba'éixa pa ogwereco-ta Nhandejáry íxupe kwéry, he'i xe-vy okwa-vy.

11

Mokõi Nhandejáry nhe'ẽ mombe'uha rehegwa nhe'ẽ

¹ Upe rire katu ome'ẽ-ma xe-vy peteĩ yvyra ramigwa. Upe yvyra jaikwaahaty óga mbovy pa ipukukwe ha mbovy pa ipekwe ave. Upéa ome'ẽ ramo he'i xe-vy:

—Ekwa katu tereipapa upe Nhandejáry-pe omboete haty pukukwe. Ha nhemboete haty ave. Upe-py kwimba'e omboete va'e ave eipapa kuri.* ² Upe Nhandejáry-pe omboete haty-py hoka ani kuri ereipapa. Oĩ ae arã opyrũ va'erã upe-py ojerovia e'ỹ va'e Nhandejáry-rehe. Opyrũ arã imoingoasy-vy tetã marangatu-rehe quarenta e dois jasy peve.* ³ Amondo-ta mokõi xe nhe'ẽ mombe'uharã yvypóry kwéry oikwaa hagwã gwekojevavkwe. Xe remimondo onhemonde va'erã ovy'are'ỹ va'e ao-py, “Nhandejáry ndovy'ái voi ra'e xe-rehe, xe rembiapo vaikwe-rehe ra'e” he'i hagwã hexaháry. Xe nhe'ẽ-py onhemonhe'ẽ va'erã yvypóry kente kwéry-pe. Mbohapy ro'y seis

---

* 11:1 Ez 40.3 * 11:2 Lc 21.24

jasy peve omombe'u va'erã xe rehegwa nhe'ẽ, he'i Nhandejáry-gwi onhe'ẽ va'e.

⁴ Upe mokõi va'e-rehe Nhandejáry he'i, “Mokõi oliveira rakã ramigwa” “Mokõi tataendy'y ramigwa ave” he'i hese. Tupã Nhandejáry yvy Járy tee va'e rovagwy-py onhembo'y-ma oĩ-vy upe mokõi inhe'ẽ mombe'uha. Ha'e kwéry omombe'uta inhe'ẽ mbohapy ro'y seis jasy peve.* ⁵ Ha ndaikatúiry avave ombohasa asy íxupe kwéry. Ombohasa asyse ramo jepe ha'e kwéry ojehepy va'erã. Ijuru ryepy-gwi osẽ arã tata ramigwa omohundi hagwã hese ija'e'ỹ va'e kwéry-pe. Upéixa voi omano va'erã hese ojapo vaise va'e.

⁶ Nhandejáry oipytygwõ arã íxupe kwéry, omombaraete va'erã íxupe kwéry. Omombe'u mbe'u jave Nhandejáry nhe'ẽ, ipu'aka va'erã ama-rehe. Oipota ramo, ndokýi va'erã. He'i ramo y-gwi oikopa hagwã tugwy ramo oiko ave va'erã tugwy ramo. Ombohasa asyse ramo yvypóry, ombohasa asy ave va'erã opaixagwa mba'e rasy-py.*

⁷ Nhe'ẽ mombe'uha omombe'upa-ma ramo katu peteĩ mymba vaigwasu ete rekoporuha ojeupi arã vyvkwarusu ijapy e'ỹ va'e-gwi. Ha onhorairõ arã upe mokõi Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u va'ekwe ndive. Ipu'aka va'erã hese kwéry. Ojuka va'erã upe mokõi Nhandejáry nhe'ẽ mombe'uhare-pe.*

⁸ Ojuka rire hetekwe opyta rei arã tape-rehe, jegwata haty-rupi rei ho'a arã oĩ-vy. Hetekwe opyta ave arã upe tetã-my Nhandejáry Hesu Cristo rete ojuhupi hagwe-py. Sodoma tetã mygwa hekoha

---

* **11:4** Zc 4.3,11-14   * **11:6** 1 Rs 17.1; Êx 7.17-19   * **11:7** Dn 7.3,21; Ap 13.5-7; 17.8

vai va'e-rami, Egito tetã mygwa hekoha vai va'e-rami ave upe tetã mygwa ave hekoha vai okwa-vy.* ⁹ Entéro yvypóry gwive entéro ijypye pye va'e gwive, entéro nhe'ẽ ambue mbue-py onhe'ẽ va'e gwive, opa opa kente ambue mbue kwéry gwive ohexa katu katu arã upe mokõigwa retekwe-pe. Upe-py oĩ arã hetekwe haimete irundy áry peve. Hetekwe katu ndojatýi arã enterove ohexa haggwã. ¹⁰ Upe va'e, upe mokõi va'e omano rire entéro yvypóry ovy'apagwasu-ma va'erã hikwái. Ovy'a ete rei-gwi gwemime'ẽ me'ẽ ome'ẽ arã okwa-vy ojóupe. “Nanhane mbohasa asyvúi-ma upe mokõigwa nhe'ẽ mombe'uhatykwe. Hi'are eterei voi nhane mbohasa asy asy va'ekwe. Nanhane mbohasa asyvúi-ma va'erã” he'i-gwi hese ovy'a eterei arã hikwái. ¹¹ Tupã Nhandejáry ae omoin-gove jevy íxupe kwéry, mokõigwa-pe. Ohasa rire mbohapy áry larose jevy-ma ramo petei yvytug-wasu ou oipeju upe mokõigwa retekwe-pe. Oipeju ramo upe mokõi va'e omano ete-ma va'ekwe opu'ã jevy-ma. Enterove ohexa. Ohexa-ma ramo opu'ã jevy hexaháry onhemondýipa hexa-vy hikwái.* ¹² Upe omano va'ekwe opu'ã rire, ohendu yváy gwigwa onhe'ẽ va'e ojéupe:
 –Aipo ramo pejeupi katu, he'i íxupe, mokõigwa-pe.
 Upe jave oma'ẽ hese okwa-vy. Oma'ẽ jave upe mokõigwa gwete reheve voi ojeupi-ma ohovy yváy-py. Araigwasu pa'ũ-my ojereroyvate-ma ohovy upe mokõigwa. Hese ija'e'ỹ va'ekwe jepe ohexa-ma ave iho ramo.* ¹³ Upe jave yvy oryrýi-

* **11:8** Is 1.9-10   * **11:11** Ez 37.10   * **11:12** 2 Rs 2.11

ma. Heta eterei óga okuipa upe tetã-my. Yvy oryrýi-gwi heta óga oity. Omopehêgwe hêgwepa voi heity-vy. Décima parte oity. Heta voi omano upe pygwa. Sete mil omano yvy oryrýi eterei-gwi. Omano e'ỹ va'ekwe okyhyje paete-gwi omboete joa Nhandejáry-pe. He'i:

—Nde tuvixa Tupã yváy pygwa, he'i joa hikwái omboete-vy íxupe.*

¹⁴ Mokõi yvypóry momytu'e'ỹha ohasa-ma. Ndopái vyteri joty mba'e rasy yvypóry kwéry-pe. Oĩve joty peteĩ oporomomytu'e'ỹha pya'e ojeheu va'erã.

Ombopu gwemimbygwasu Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e seteha

¹⁵ Ombopu-ma ramo gwemimbygwasu Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e seteha, oĩ yváy-py onhe'ẽ hatã atã va'e. Oiko va'erã-rehe omombe'u hikwái:

—Ãy Nhandejáry Tupã oiko-ma yvypóry ruvixa ramo yvy-rehe. Ha'e oiko-ma mburuvixa ramo Cristo ndive. Ha'e oiko-ta mburuvixagwasu opa e'ỹ reheve, he'i Nhandejáry rembigwái onhe'ẽ hatã-vy oiko va'erã-rehe.*

¹⁶ Upe jave upe vinte e quatro mburuvixa Nhandejáry renonde-py ogwapy okwa-vy va'e ojesyva mboja joa yvy-rehe okwa-vy omboete eterei-vy Nhandejáry-pe.

¹⁷ He'i omboete-vy íxupe:

—Nde Tupã ore Járy voi nde.

Nde pu'aka tee va'e voi nde entéro mba'e-rehe. Orotima tima nde-vy.

* **11:13** Ap 16.18 * **11:15** Dn 7.14,27

Yma va'ekwe nde.

Ko'ánga ete peve nde ha'e joty.

Ko'ánga katu eremoĩ-ma opamba'e nde pogwypy.

Eregwahẽ-ma katu ãy enterovéa ruvixarã.

Erenhemomburuvixagwasu ete hagwe-rehe orotima voi nde-vy,

he'i omboete joa-vy íxupe.

¹⁸ – ãy ogwahẽ-ma nde áry erereko asy hagwã enterovéa-pe hekoha vaikwe-rehe.

Upéa-rehe entéro tetã tetã mygwa kwéry ima'andupa hikwái.

ãy ogwahẽ-ma nde áry ereme'ẽ hagwã hembiapokwe-rehe

gwĩ omano va'ekwe gwive hekorã.

ãy ereme'ẽ-ta hembiapokwe repy

Ne rembigwái ramo oiko va'ekwe

Ne nhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry-pe

Entéro nde re'ýi kwéry-pe gwive,

Nde-rehe ojerovia va'e-pe gwive,

entéro ne mboetehare-pe gwive,

gwĩ mburuvixa va'e-pe gwive,

ha gwĩ heko mirĩve va'e-pe ave

ereme'ẽ-ta hekokwe repy.

ãy katu eremomba arã katu

gwĩ yvypóry kwéry-pe gweko vai-rupi oity uka va'ekwe-pe,

he'i hikwái Nhandejáry-pe omboete-vy.**

¹⁹ Upéi ojepe'a yváy-py oĩ va'e Nhandejáry-pe omboete haty rokẽ. Ikoty tee-py ojehexa hyru. Nhandejáry nhe'ẽ mokõi ita-rehe oĩ va'e ryru upe

* **11:18** Sl 115.13 * **11:18** Ap 4.8-11; 5.9-14; 7.9-12; 19.1-4

va'e. Ymagware nhane moingokwaa Nhandejáry irurã rehegwa nhe'ẽ ryru, “arca do acordo” héry va'e. Ojehexa jave overa vera voi osunu hatãma, hyapu atã atã voi oĩ-vy. Yvy katu oryryi ha amandaugwasu ave ho'a-ma hese.*

12

Hexapyrã ojekwaa kunha, tejujagwagwasu ave rehegwa nhe'ẽ

¹⁻² Upéi ojekwaa jevy áry-rehe hexapyrã. Ogwerojahe'o kunha omemby rasy aigwe etereihami. Upe kunha opyrũ jepe jasy-rehe. Ipy gwy-py opyta jasy. Ijgwaka ramo oĩ doze jasytata. Kwarahy rendy-py onhemonde. Imemby rasy aigwe rei-ma ramo ogwerojahe'o.**

³ Upéi ojekwaa jevy áry-rehe ambue hexapyrã jevy. Osẽ ave áry-rehe tejujagwagwasu pytã va'e. Inharõ va'e voi upe tejujagwagwasu. Inhakã jopapa rei va'e voi upe va'e. Sete akã ogwereco va'e. Peteĩ teĩ oakã-rehe ogwereco ojegwaka. Heta ave upe va'e hatĩ. Dez voi hatĩ.* ⁴ Gwugwáipy oity yváy-gwi jasytata ko yvy-rehe. Mbohapy hapyha jasytata ombotyryry heity-vy. Upe kunha hyegwasu va'e oĩ upe-py. Tejujagwagwasu katu ho'use-ma imemby-pe. Ho'use-gwi oho-ma oha'arõ kunha imemby pota va'e-pe imemby-ma ramo ho'u-ma hagwã mo'ã imemby.*

---

* **11:19** Ap 8.5; 16.18   * **12:1-2** Gn 37.9   * **12:1-2** Mq 4.10
 * **12:3** Dn 7.7   * **12:4** Dn 8.10

⁵ Upéi oiko-ma imemby kunumi. Upe kunha memby katu oiko arã entéro va'e yvypóry ruvixarã. Opo-py ogwereco va'erã mburuvixagwasu tee mba'e hierro-gwi ijapopyre enterove oikwaa hagwã ipogwy-py oiko arã entéro kente kwéry hemimbota e'ỹ avave ndojapói hagwã. Ha oiko hagwe-py ndopytái joty upe mitã. Nhandejáry ogwerojeupi joty íxupe heraha-vy ombogwapy hagwã imoĩ-vy íxupe ondive oapykagwasu ári oypy-py.*

⁶ Nhandejáry Tupã omoĩ-ma voi upe kunha-pe kipy mapo oho hagwã opyta. Ha'e oho upe tekваты e'ỹ-koty pono avave ohexa íxupe. Upe-py Nhandejáry onhangareko arã hese mbohapy ro'y seis jasy peve.

⁷⁻⁹ Upéi katu oiko nhorairõgwasu yváy-py. Heta heta Nhandejáry rembigwaikwe onhembohuvixa va'ekwe tejujagwagwasu-rehe. Ha ha'e kwéry onhorairõ joa okwa-vy Nhandejáry rembigwái tee kwéry ndive. Nhandejáry rembigwái ruvixa, héry va'e Miguel onhorairõ ave upe tejujagwagwasu ndive. Onhemombaraeteseve mo'ã tejujagwagwasu hembigwái kwéry ndive Nhandejáry rembigwái tee kwéry-rehe. Ha ipu'akase mo'ã ramo jepe ndaipu'akáiry Nhandejáry rembigwái tee-rehe. Ndokwa porãvéi-ma hikwái Miguel-gwi. Nhandejáry rembigwái kwéry-gwi ave. Upéa-rehe Nhandejáry oity íxupe kwéry omondo-vy yvypy. Tejujagwagwasu-pe, inhirũ kwéry ndive oitypa-ma yvy-py imondo-vy. Tejujagwagwasu he'i anhaygwasu-rehe. Satanás he'i ave hese.

---

* 12:5 Is 66.7; Sl 2.9

Hese joty mbói he'i ave. Upe mbói rekoporuha yma va'ekwe Eva amyri-pe ombojevavy va'ekwe. ãy peve nhande kwéry-pe nhane mbotavyha voi nhane mbojevavy-vy upe va'e. Upéa-rehe onhorairõ onhemombaraeteseve mo'ã hagwe-rehe Nhandejáry oity íxupe kwéry. Anhaygwasu hembigwái kwéry ndive oity yváy-gwi. Oitypa-ma yvypy imondo-vy. Ndaikatuvéi opyta yváy-py hikwái. Nhandejáry katu oitypa-ma íxupe kwéry yvypy imondo-vy.**

¹⁰ Upéi katu ahendu jevy yváy-gwi onhe'ẽ va'e. He'i:

—ãy katu Nhandejáry nhande rexakwaa reitama. Ou-ma Nhandejáry nhane resendeharã. Nhandejáry Tupã ohexa uka-ma ipu'akaha oiko hagwã nhande ruvixarã. ãy Hesu Cristo ta'ýry peteĩmi oiko-ma mburuvixa ramo, ogwereco-tama opamba'e opogwy-py, he'i. —ãy nhane mombe'u vai vaihaty ndoikovéi-ma yváy-py, he'i. —Nhande re'ýi kwéry omombe'u vaise va'ety Nhandejáry renonde-py oiko va'ekwe. ãy katu ndoikovéi-ma upe-py. Onhe'ẽ rei rei va'ekwe hese kwéry áry gwive pyhare peve omoĩ vaise rei va'ekwe íxupe kwéry Nhandejáry-pe. ãy katu ndoikovéi-ma yváy-py. Nhandejáry oity-ma imondo-vy anhaygwasupe yvypy.*

¹¹ —Upe nhande re'ýi kwéry yvy-rehe oiko ramo va'ekwe onhembopu'aka va'ekwe hese. Ojerovia tee-gwi Ovexa Ra'y ramigwa va'e-rehe ndojeréi joty íxugwi. Peteĩ teĩ omoherakwã

* 12:7-9 Dn 10.13,21; 12.1 * 12:7-9 Gn 3.1-6; Lc 10.18 * 12:10 Jó 1.9-11; Zc 3.1

porã ave hesegwa nhe'ẽ. Ohasa asy asy jepe peteĩ teĩ nahakate'ỹi joty va'ekwe gwekove-rehe. “Hesu omano va'ekwe ovexa ra'y-rami gwugwy apyte-py nhane resende hagwã” omombe'u porã porã reheve peteĩ teĩ onhembopu'aka anhaygwasu-rehe. Ohasa asy va'ekwe jepe omano peve va'ekwe Hesu reroviaha ipu'akave joty anhaygwasu-gwi. Ndojeréi joty va'ekwe Hesu-gwi. ¹² Upéa-rehe pevy'a katu peẽ peiko va'e yváy-py. Peẽ yvypóry kwéry ae katu pevy'are'ỹ va'erã. Anhaygwasu ogwejy-magwi kuri yvypy, ygwasu-py ave. Peẽ peime ha-py ogwejy. ãy opoxyha-rupi ogwereko-ta yvypóry kwéry-pe, ygwasu pygwa-pe ave. Ha'e oikwaa-ma voi gwenonderã. Ndoiko puku mo'ãvéi-ma. Upe va'e-rehe ãy ha'e ipoxy eterei-ma, he'i omombe'u-vy xe-vy.

¹³ Anhaygwasu oho-ma ramo yvy-rehe oho upe kunha imemby kunumi va'ekwe rapykwéri ombohasa asy hagwã mo'ã íxupe. Tejujagwagwasu rekoporu-vy oho hapykwéri. ¹⁴ Nhandejáry ae ohekokwaa jevy upe kunha-pe. Ombopepo íxupe oveve hagwã tagwatogwasu-rami oho-vy tekваты e'ỹ-my. Upe-py katu onhenhangareko-ta hese mbohapy ro'y seis jasy peve pono mbói rekoporuha ohexa íxupe.* ¹⁵ Anhaygwasu katu ogwereko asyse mo'ã upe kunha-pe. Mbói ramo ojehexa uka jave ojuru ryepy-gwi jepe ogwenohẽ y osyry va'e ramigwa ogwerosyry hagwã mo'ã upe kunha-pe. ¹⁶ Ha ndogwerosyry ukáiry joty. Onhembovykwa y oho hagwã ha'e-py pono ogwahẽ

---

* **12:14** Dn 7.25; 12.7

kunha-pe. ¹⁷ Nдохупитýi-ma ramo anhaygwasu kunha-pe ipoxy rei voi opyta-vy hese. Nдохупитýi-gwi íxupe oho ombohasa asy hagwã upe kunha re'ýi kwéry-pe. Gwĩ ojerovia va'e Nhandejáry-rehe, hemimombe'u ukakwe ojapo gwive anhete hapya ojerovia va'e Hesu-rehe, hemimombe'ukwerupí oiko meme va'e-pe ombohasa asy hagwã oho. ¹⁸ Upéa-gwi tejujagwagwasu rekoporuha onhembo'y rei oha'arõ oĩ-vy ygwasu rembe'y-py.

13

Ojehexa uka mymba vaigwasu ohekoporu va'e

¹ Upe jave ahexa ojehexa uka ygwasu-gwi ojeupi ou-vy peteĩ mymba vaigwasu ete ohekoporu ou va'e. Oakã reta reheve gwaĩ reta reheve ojehexa uka-ma ou-vy. Sete inhakã, dez haĩ ave ogwereco. Peteĩ teĩ gwaĩ rakwa apy-rehe ogwereco jegwaka. Dez ogwereco jegwaka ogwereco peteĩ teĩ gwaĩ-rehe. Enterove rembiexarã ohai héry kwéry peteĩ teĩ syva kwéry-rehe. Héry kwéry omoĩ Nhandejáry-rehe he'i vaiha.* ² Ojehexa uka upe va'e ta'yrãvasu ipini va'e-rami. Ipokwe urso po-rami. Ipykwe ave urso py-rami ave. Aipo ramo ijuru katu tuvixa jagwaxaygwasu juru-rami. Tejujagwagwasu rekopuru va'e katu ome'ẽ íxupe opu'akakwe oiko hagwã mburuvixa ramo. Ogwapy hagwã ijapykakwe-py omanda hagwã heta va'e-rehe.*

³ Ahexa ave peteĩ onhakã kytĩ va'ekwe, “Hasy ete ramo ndokweravéi-tama” he'i mo'ã upe hasy va'e-rehe. Ijukapyrãgwe voi ãy okwera jevy-ma

* **13:1** Dn 7.17; Ap 17.3,7-12   * **13:2** Dn 7.4-6; Os 13.7-8

ngatu. Entéro hexaháry katu opondera ndera hese oho-vy hupive. ⁴ Entéro omboete upe tejujagwagwasu rekoporuha-pe, ome'ẽ-ma kuri ipu'akakwe mburuvixagwasurã-pe. Upéa-rehe omboete íxupe hikwái. Omboete ave upe mymba vaigwasu ete rekoporuha-pe osẽ va'ekwe ygwasu-gwi. He'i omboete-vy:

—Ndaipóri ha'eixagwa imbaraeteve va'e, he'i rei omboete-vy íxupe. —Ndaipóri hese ipu'aka va'erã, he'i rei imboete-vy hikwái.

⁵ Aipo ramo tejujagwagwasu ome'ẽ mymba vaigwasu ete-pe opy'agwasu. Ombotuvixa ete íxupe onhe'ẽ vai vai hagwã Nhandejáry-rehe. Om-bopu'aka ave íxupe oiko hagwã mburuvixagwasu ramo mbohapy ro'y seis jasy peve. ⁶ Oiko-ma kuri mburuvixagwasu ramo onhe'ẽ vai vai hagwã Nhandejáry-rehe, henda marangatu-rehe ave, entéro Nhandejáry-rehe ojerovia va'e gwive-rehe.*

⁷ He'i ave pe mymba vaigwasu ete-pe onhemom-buruvixa hagwã entéro yvypóry kwéry-rehe. Hesu reroviaha kwéry gwive ipogwy-py jevy opyta hagwã. Ha Hesu reroviaha kwéry-pe orairõ va'erã voi ha ipu'aka ave arã hese kwéry. Enterove yvy ári oiko va'e gwive oiko arã ipogwy-py. Opa opa kente ambue mbue kwéry gwive, entéro ijypye pye va'e gwive, nhe'ẽ ambue mbue-py onhe'ẽ va'e kwéry gwive, opa opa-rupi yvy oho va'e rupigwa kwéry gwive oiko arã ipogwy-py.* ⁸ Omomba'egwasu arã íxupe okwa-vy hikwái. Gweko járy ramo ogwereco va'erã íxupe hikwái.

* 13:6 Dn 7.8,25; 11.36 * 13:7 Dn 7.21

Héry kwéry ndoikói joty Ovexa Ra'y ramigwa va'e kwatia nhe'ě-rehe. Ko yvy oiko e'ỹ mboyve non-hemoĩry va'ekwe kwatia-rehe héry kwéry. Entéro hekove tee ijapyre'ỹ reheve va'e réry oiko upe kwatia-rehe. Ha upe mymba vaigwasu ete-pe omboete va'e kwéry réry ndoikói voi upe kwatia-rehe.*

⁹ Ne aranduse va'e, ejeapysaka katu ko xe nhe'ě-rehe: ¹⁰ Oĩ preso omoĩ hagwã-py ojereraha va'erã. Nhandejáry oipotaha-rami ave ogweraha va'erã íxupe. Oĩ kyse puku-py omano va'erã. Nhandejáry oipotaha-rami ave ojuka va'erã íxupe. Upéa oikwaa-rehe Nhandejáry reroviaha ohasa asy ete jepe tekotevẽ ojesaupi meme gwekojáry-rehe anho mate onhembopy'agwasu hagwã ojerovia tee hagwã hese.* ¹¹ Upe rire katu ojehexa uka-ma ovexa-rami ou va'e, mokõi hatĩ va'e, yvygwy-gwi osẽ va'e. Tejugagwagwasu-rami inhe'ě. ¹² Mymba vaigwasu ete rekoporuha ombopu'aka íxupe imbaraete hagwã ave ome'ě íxupe. Hovagwy-py oiporu upe ipu'aka hagwe ombohessa rerova uka hagwã mymba vaigwasu-rehe yvypóry kwéry-pe onhembotuvixa uka hagwã enterovéape. Upe mymba vaigwasu ete ojekutu va'ekwe omano-tama voi va'ekwe, upe ramo okwera jevy-ma. “Tupã Nhandejáry voi ra'e ipu'aka tee voi” he'i hagwã mo'ã hese oporombotavyvy rei. Omomba'egwasu omomba'e tee hagwã íxupe. ¹³ Ojapo japo tembiexapyrã. Enterove rembiexarã-rupi ombogwey jepe tata yvate áry tee-gwi ho'a hagwã yvy ári he'i hagwã hese

* 13:8 Sl 69.28 * 13:10 Jr 15.2

hexaha kwéry, “Ipu'akave va'e voi nipo ra'e” he'i hagwã hikwái mymba vaigwasu ete-rehe. ¹⁴ Upéixa ojapo-ma ramo ombotavy voi yvypóry kwéry-pe omboete hagwã mymba vaigwasu ete ojehexa uka ranhe va'ekwe-pe. Mymba vaigwasu ete renonde-py ojapo meme mba'e hexapyrã opondera ndera hagwã hese hexaha kwéry. Ombotavy tavy rei voi oho-vy omombe'u ave entéro yvypóry-pe ojapo hagwã hemimboete ra'anga upe ojehexa uka va'ekwe ra'anga upe kyse puku-py ojekutu va'ekwe omano-tama oĩ-vy va'ekwe ha okwera jevy va'ekwe ra'anga. Ha upéixa oipota ojapo hagwã hikwái yvypóry kwéry. ¹⁵ Ipu'akaha-rupi joty omoingo upe ta'anga. Ome'ẽ íxupe hekoverã ave. Omonhe'ẽ uka ave ta'anga-pe. He'i hagwã: “Kiva'e po naxemboetéi va'e gwive omanomba va'erã” he'i onhe'ẽ-vy ta'anga. Ome'ẽ ave íxupe ojuka uka hagwã ójehe omboete e'ỹ va'e kwéry-pe. ¹⁶ Upe rire katu he'i enterove va'e-pe omoĩ hagwã ojehexa uka hagwã, “Xe ko mymba vaigwasu ete mboete teha voi ko xe” he'i hagwã ójehe. Omoĩ arã osyva-rehe. Nomoĩry ramo osyva-rehe, opo akatúa apyape ári omoĩ va'erã. Enterove-pe omoĩ uka. He'i heko tuvixa va'e kwéry omoĩ hagwã, heko mirĩ va'e kwéry gwive omoĩ hagwã, imba'e reta reta va'e kwéry gwive omoĩ hagwã, iporiahu va'e kwéry gwive, ojejokwái va'e kwéry gwive, ojejokwái e'ỹ va'e kwéry gwive omoĩ hagwã ójehe kwéry. ¹⁷ Upe oikwaa ukaha ndaipóri hese va'e ndaikatúi mba'eve ojogwa. Ndaikatúi ave ojogwa gwemi'urã. Ndaikatúi oheka omba'apo

hagwã. Ndaikatúi ave ovende mba'eve avavepe. Ha oikwaa ukaha onhemoĩ hese va'e katu, ojapo gwembiaporã. Upe oikwaa ukaha mymba vaigwasu ete réry omoĩ hese. Nomoĩry ramo héry, ha'e ae inúmero omoĩ hese. ¹⁸ “Inúmero rei” he'i mo'ã arã hexaháry upe mymba vaigwasu ete kwaa ukaha-rehe. Inharandu porã va'e mante oikwaa porã arã mbava'e pa he'ise upe número réry rehegwa. Upéa número he'i kwimba'e réry-rehe. Seiscentos e sessenta e seis voi inúmero, mymba vaigwasu ete rekoporuha número voi.

14

Mborahéi pyahu oha'ã joa okwa-vy Nhandejáry remiresendekwe

¹ Áy katu ojehexa uka-ma Ovexa Ra'y ramigwa tee va'e gwugwy avyte-py omano va'ekwe. Ojehexa uka onhembo'y oĩ-vy ramo yvyatyrusu Sião héry va'e ári. Upe-py oĩ hendive heta heta va'e. Cento e quarenta e quatro mil oĩ hendive upe-py. Hendive oĩ va'e ogwereco joa osyva-rehe kwéry Hesu Cristo réry, Nhandejáry Tupã Hesu Cristo Ru réry ave ogwereco joa osyva-rehe hikwái.*

² Ha yváy-gwi ahendu ave anheĩ-rami voi ygwasu vérami voi hyapu apu. Hatã hatã osunu ave. Hyapu voi oporahéi joa va'e nhe'ẽ. Ombopu joa okwa-vy isã reta reta va'e vérami inhe'ẽ ryapu.

³ Upéi heta eta oporahéi va'e Nhandejáry rembiporavokwe va'e oĩ Nhandejáry mburuvixagwasu gwapy haty renonde-py. Irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety renonde-py, vinte e

---

* **14:1** Ez 9.4; Ap 7.4; Ez 9.4; Hb 12.22; Ap 5.6; 7.4

quatro mburuvixa renonde-py ave onhembo'y oĩ-vy hikwái. Mborahéi pyahu oha'ã joa okwa-vy Nhandejáry mboete-vy. Ha'e kwéry mante oikwaa upe mborahéi pyahu. Ha outro kwéry ndoikwaáiry voi. Ha'e kwéry Nhandejáry-rehe ojerovia va'ekwe. Ogwerova va'ekwe gwekoha. Upe rire katu oiko marangatu va'ekwe Nhandejáry ndive. Nhandejáry oresende va'ekwe íxupe kwéry yvypóry pa'ũ-gwi.* ⁴ Ha'e kwéry karia'y omenda e'ỹ va'e onhemongy'a rei e'ỹ va'e voi. Upéixa ete Nhandejáry-pe voi oiko tekoha-rupi. Omoirũ meme va'ekwe Ovexa Ra'y ramigwa va'e-pe. Mamo oho ha-py, hendive voi oho meme. Nhandejáry oiporavo voi va'ekwe yvypóry apyte-gwi onhypyrũ hagwã ojéupe gwarã, ãy oho Nhandejáry re'yirã, Ovexa Ra'y ramigwa va'e re'yirã ave. ⁵ Heko porã meme va'e voi ha'e kwéry. Ijapu e'ỹ va'e voi ha'e kwéry. Ojevavy e'ỹ va'e voi ha'e kwéry. Ipy'a potĩ tee va'e voi ha'e kwéry. Ha'e kwéry mante voi oporahéi okwa-vy Nhandejáry-pe imboete-vy mborahéi pyahu oha'ã joa okwa-vy.*

Nhandejáry rembigwái yváy pygwa irundy va'e remimombe'ukwe

⁶ Upéi ahexa yváy mbyte-py Nhandejáry rembigwái ambue va'e. Ha'e omombe'u-ma Nhandejáry nhe'ẽ opa e'ỹ va'erã Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã. Ahexa yváy mbyte-rehe oveve jave onhe'ẽ va'e. Entéro yvypóry kwéry ohendu hagwã opa opa-rupi yvy oho va'e rupigwa gwive, opa opa kente ambue mbue kwéry rehegwa gwive, entéro nhe'ẽ ambue mbue-py onhe'ẽ va'e ramo

* 14:3 Ap 19.4-7 * 14:5 Sf 3.13

jepe, entéro ijypye pye va'e gwive ohendu hagwã.
⁷ Hatã hatã voi onhe'ẽ he'i-vy:

—Pejerovia tee katu Nhandejáry Tupã-rehe, he'i.
 —Ha pemomba'egwasu tee katu íxupe. Tuvixagwasu tee va'e voi ha'e. ãy katu hi'óra ogwahẽma entéro yvypóry-pe ogwereco hagwã hembiaapo apokwe-rehe. Pemboete tee katu yvy, yváy ave apohare-pe. Ojapo va'e ygwasu entéro yvu ysẽha gwive. Pemboete tee katu íxupe, he'i onhe'ẽ hatãvy.

⁸ Upe rire ou jevy mokõiha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa omombe'u-vy:

—Tekohagwe voi Babilônia tetãgwasukwe. Tekohagwe voi. Uva rykwere gwapixa-pe ho'u ukaharami ha'e omonga'u vérami va'ekwe tetã tetã rupigwa kwéry-pe heko vai-rupi ave oiko hagwã hikwái, he'i Nhandejáry rembigwái omombe'u-vy.*

⁹⁻¹⁰ Upe rire ou jevy mbohapyha Nhandejáry rembigwái onhe'ẽ ngatã ngatã reheve omombe'u-vy yvypóry kwéry-pe:

—Upe mymba vaigwasu ete va'e-pe omboete va'e gwive ohasa asy eterei va'erã. Ha'anga-pe omboete va'e gwive, héry omoĩ uka va'ekwe osyva-rehe gwive, héry omoĩ uka va'ekwe opoapy ape ári va'e gwive ohasa asy eterei va'erã. Nhandejáry ogwereco asy asy va'erã íxupe kwéry hekoha vaikwe-rehe. Marány upeixagwa ne'írã vyterĩ omoingo omondo va'erã íxupe kwéry. Onhembosako'i va'ekwe oity va'erã hese kwéry ogwereco

---

* **14:8** Is 21.9; Ap 18.2

asy asy-vy. Tata ita omboykupa reheve-py ombohasa asy va'erã upe mymbagwasu ivai ete va'e mboetehare-pe. Uva rykwere naimohe'ẽ pyréry vérami iro va'erã íxupe kwéry hekoha. Ndohexakwaa mo'ãvéi íxupe kwéry Nhandejáry. Ovexa Ra'y ramigwa va'e rovagwy-py, hembigwái heko marangatu kwéry rovagwy-py ave ohasa asy ete arã voi okwa-vy.* ¹¹ Upe tatatĩ oporombohasa asy va'e-gwi meme katu ojeupi arã. Upe-py ndoikói arã py'agwapy. Áry ramo pyhare ramo ave ndopytu'úi va'erã. Entéro mymba vaigwasu ete ha'anga ave omboetehare, hesegwa héry ogwerekereko va'ekwe gwive ohasa asy va'erã upe-py opa e'ỹ reheve.*

¹² Upéa oikwaa-ma ramo Hesu reroviaha kwéry tonhembopy'a mbaraete uka va'erã katu Nhandejáry Hesu Cristo-pe ojehexa kwaa hagwã ojerovia teeha hese. Ojapo meme hagwã hemimombe'ukwe.

¹³ — ãy rire ae katu hetave ojuka arã Hesu reroviaha kwéry-pe. Upéixa ramo jepe ovy'a joty va'erã hikwái. Ehai katu upéa nde kwatia-rehe, he'i xe-vy yváy-gwi onhe'ẽ va'e.

Upéi ahendu ave Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e he'i:

— Anhete tee voi upe va'e nhe'ẽ. Ha'e kwéry opytu'u arã omba'apoha-gwi. Heko porã hagwe-rehe Nhandejáry ogwerekereko porãve arã íxupe kwéry yváy-py, he'i Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e omombe'u-vy xe-vy.

---

* **14:9-10** Is 51.17; Gn 19.24   * **14:11** Is 34.10

Ombopapa va'erãha áry rehegwa nhe'ẽ

¹⁴ Upéi ama'ẽ jevy ha ojehexa uka xe-vy arai morotĩgwasu ári ogwapy oĩ-vy peteĩ va'e kwimba'e. Nhande Ryke'y tee va'e voi nipo ra'e. Ogwapy ramo oĩ-vy ojegwaka ouro-gwi ijapopyre reheve. Opo-py temitỹgwe kytĩhaty haimbe va'e voi ogw-ereko.* ¹⁵ Upe rire katu peteĩ Nhandejáry rembigwái va'e osẽ Nhandejáry rendaty-gwi. Onhe'ẽ ngatã arai morotĩgwasu ári ogwapy oĩ-vy va'e-pe. He'i-vy:

—Áy katu ogwahẽ-ma hi'óra ereipe'a hagwã temitỹgwe, he'i omondo onhe'ẽ íxupe. —Áy ae ereiporu-tama ne mba'e kytĩhaty yvy-rehe temitỹgwe ereipe'a hagwã, he'i íxupe onhe'ẽ-vy.*

¹⁶ Upe-ma ramo onhepyrũ-ma oipe'a temitỹgwe upe ogwapy oĩ-vy va'ekwe arai morotĩgwasu va'e ári. Onhepyrũ-ma oipo'o-vy. Ha onhenhongatu hapy ogwerahapa-ma. Upéixa ete voi ave ombojogweroaty va'erã ojéupe Nhandejáry entéro yvypóry kwéry-pe hembiapokwe pokwe-rehe ogwereco-vy.

¹⁷ Upe rire joty ojehexa uka xe-vy Nhandejáry rendaty yváy-py oĩ va'e. Íxugwi osẽ ramo Nhandejáry rembigwái ahexa jevy-ma. Ha'e ave ogw-ereko omba'e kytĩhaty opo-py. ¹⁸ Nhemboete haty rata-rehe onhangareko va'e osẽ ave gwenda-gwi. Onhe'ẽ ngatã-vy omba'e kytĩhaty ogwereco va'e-pe he'i hagwã:

—Eikytĩ katu uva hi'a inhapesã va'e hi'ajupa-ma kuri, he'i. Uva rehegwa-rami he'i íxupe.

* **14:14** Dn 7.13   * **14:15** Jl 3.13

¹⁹ Upe-ma ramo Nhandejáry rembigwái onhepyrũ omba'apo. Onhepyrũ oikytĩ-vy uva inhapesã-gwi. Oity-ma ngatu mba'e ryrugwasu-py ohumbiri hagwã uva inhami-vy. Upéixa ete uva rykwe ohumbiriha-rami Nhandejáry ogwereco asy va'erã hekoha vaikwe-rehe.

²⁰ Ha mba'e ryrugwasu-py ohumbiri uva rykwere onhami hagwã. Upe mba'e ryrugwasu onhemoĩ va'ekwe tetã roka-py. Hykwere osẽ va'erami tugwy osẽ íxugwi. Heta eterei voi osyry oho-vy tugwy. Nhandejáry rerovia e'ỹha va'e kwéry rugwy katu ohumbiri onhami hagwe-gwi mombyry voi osyry. Osyry heta heta-ma voi oho-vy. Tugwy rei hygwasu-ma. Hypyve pyve oho-vy. Kavaju rendyvagwy peve ogwahẽ hypyve pyve oho-vy. Trezentos quilômetro peve tugwy osyry oho-vy. Mombyry voi tugwy osyry oho-vy.*

15

Nhandejáry pu'akaha heko porãha-rehe ave omboete voi íxupe yváy-py oime va'e kwéry

¹ ãy katu ojekwaa-ma hexapyrã áry-rehe. Ojehexa uka-ma oiko va'erã nhane mongyhyjeharã voi ombou va'erã. Nhandejáry oiporavo sete gwembigwái kwéry pa'ũ-gwi ombou hagwã ko yvy-py marány kwéry ombohasa asy voi hagwã yvypóry kwéry-pe.

² Xe-vy anheĩ-rami ygwasu hesakã va'e espéko ramigwa ave. Ijavyte-rupi katu oĩ tata endy endy ramigwa. Upe-py oĩ ipu'aka va'ekwe pe

---

* **14:20** Is 63.3; Ap 19.15

mymba vaigwasu ete va'e-rehe. Ha'anga rei imboetepyrãgwe nomboetéi va'ekwe. Nomoĩ ukái va'ekwe ójehe inúmero. Upe número mymba vaigwasu ete réry voi. Omano peve jepe nonheme'ẽ ukái joty va'ekwe upe número-pe. Número omoĩ hagwã hese nome'ëi va'ekwe gwete. Onhemopyatã uka Nhandejáry Hesu-pe. Ha ko'ãy katu ojehexa uka-vy onhembo'y okwa-vy ygwasu hesakã va'e espéko ramigwa va'e rembe'y-rehe. Ombopu ave okwa-vy Nhandejáry Tupã ome'ẽ va'ekwe íxupe kwéry mba'epu isã reta va'e. Ombopu joa hikwái. ³ Oporahéi joa ave okwa-vy omboete hagwã Nhandejáry-pe. Nhane ramoigwasu Moisés mborahéi oporahéi okwa-vy hembigwái. Ovexa Ra'y ramigwa va'e mborahéi oha'ã joa okwa-vy.

Nde, nde tuvixa voi va'e

Nde ore Járy voi va'e

he'i oporahéi joa okwa-vy.

Nde nde pu'aka tee voi nde.

Entéro mba'e erejapo va'e voi nde.

Iporã porã voi avave voi

ndojapokwaáiry nde erejapoha-rami.

Nde erejevavy e'ỹ va'e,

Nde rekoha porã ete va'e voi nde.

Anhete voi nde.

Anhete teegwa voi ave nde.

Entéro yvypóry opa opa-rupi

yvy oho va'e-rupi va'e ruvixa va'e voi nde.*

⁴ Ndaipóri va'erã ne momba'egwasu e'ỹ va'e, ore Járy.

Noĩry arã ombotuvixa e'ỹ va'e nde réry.

Ne anho ete voi ne marangatu tee va'e.

---

* 15:3 Êx 15.1

Enterove tetã tetã mygwa kwéry gwive
 ne mboete arã nde-vy anho mante.
 Ne rembiapo porã porã
 entéro va'e-pe ojehexa uka-gwi,
 ne mboete arã.
 Nde réry ohendu ramo
 imandu'a porã arã nde-rehe ne mboete
 hagwã,

he'i oporahéi joa okwa-vy.*

⁵ Upe rire katu ahexa-ma onhokëndavo ramo yváy pygwa oĩ va'e rokẽ. Ikoty tee tee-py voi oĩ koty imarangatu ete va'e, Nhandejáry renda tee voi va'e. ⁶ Ha ahexa ramo osẽ osẽ hikwái oje'ói-vy Nhandejáry rendaty-gwi, ikoty marangatu ete-gwi sete hembigwái yvypóry-pe ombohasa asyharã. Inhemondeha katu omimbipa va'e, morotĩ porã voi va'e. Ndaipóri hese iky'a va'e. Ku'akwaha ramigwa ouro-gwi ijapopyre ogwereco opyti'a-rehe hikwái. ⁷ Osẽ-tama hikwái oje'ói-vy ramo upe sete Nhandejáry rembigwái peteĩ va'e ome'ẽ Íxupe kwéry imba'e ryrurã ouro-gwi ijapopyre. Peteĩ va'e osẽ upe irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety pa'ũ-gwi osẽ ome'ẽ hagwã setegwa-pe imba'e ryrurã. Imba'e ryruru omohynyhẽmba marány-py ogwereco asy hagwã Nhandejáry hekoha vaikwe-rehe. Ha'e oiko opa e'ỹ reheve. ⁸ Ohexa uka gweko pu'akaha omba'egwasu porãha ave tataĩ-rami. Upe tataĩ ramigwa, hembipe reheve ojohupa Nhandejáry rendaty-py. Upéixa-gwi ndikatúiry avave oike upe-py. Are-ma ndikatúí oike. Nhandejáry rembigwái

---

* 15:4 Jr 10.7; Sl 86.9

sete va'e ombohása asyharã yvypóry kwéry-pe oja-popa e'ỹ mboyve gwembiaporã avave voi ndikatúi oike upe-py.*

16

Mba'e ryru pygwa sete marány rehegwa nhe'ẽ

¹ Nhandejáry rembigwái sete va'e kwéry-pe ombou hatã voi onhe'ẽ íxupe kwéry Nhandejáry rendaty-gwi. Ahendu onhe'ẽ ramo:

—Tapeho penhohẽ sete peve mba'e ryru pygwa yvy ári. Peity marány Nhandejáry ombohása asy hagwã hekoha vaikwe-rehe, he'í íxupe kwéry ombou-vy onhe'ẽ.

² Aipo ramo peteĩ onhyprũ va'e osẽ oho-vy onhohẽ yvypóry kwéry-rehe teko rasy. Entéro ójehe kwéry onhemoĩ uka va'ekwe gwive mymba vaigwasu ete ikwaa ukaha gwive, entéro omboete va'ekwe gwive ha'anga-pe, mymba vaigwasu ete va'e ra'anga-pe ave ijaipa ete-ma ipire. Hasy eterei-gwi oiko asypa-ma hikwái. Upéixa peteĩ mba'e ryru-gwi onhohẽmba uka-ma Nhandejáry omarány ombohása asy-vy hekoha vaikwe-rehe.

³ Upe rire mokõiha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa omarány onhohẽ ygwasu-rehe. Marány oity-ma ramo ygwasu-rehe y-gwi rei oiko-ma tugwy. Kente omano va'ekwe rugwy-rami oiko-ma voi y. Hugwy-ma ramo y, omanomba ete y gwy-rupi okwa va'e gwive. Upéixa ambue mba'e ryru-gwi ogwereko asy uka-ma Nhandejáry marány ogweroma'eandu-vy hekoha vaikwe.

---

* 15:8 1 Rs 8.10-11; 2 Cr 5.13-14; Is 6.4

⁴ Upe rire mbohapyha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa omarány onhohẽ entéro ysyry-rehe entéro y ovuvu rei va'e-rehe gwive hugwypa hagwã y. ⁵ Upe óra-py onhe'ẽ va'e yváy-gwi ahendu entéro y kwéry-rehe onhangareko va'e he'i ramo Nhandejáry-pe:

—Nde ae nde reko porã va'e. Nde ae nde reko marangatu tee va'e. Nde ae erereko arã anhete ha-py yvypóry hembiapokwe-rehe. Yma gwive ãy ete peve nde voi. ⁶ Ha'e kwéry ojuka va'ekwe ne nhe'ẽ-py omombe'u va'etykwe-pe. Heta heta nde-rehe ojerovia va'e-pe ojuka ave. ãy katu upéixa-gwi erereko asy-ma íxupe kwéry hembiapokwe-rami jevy. Ijy'uhéi va'e tugwy mate ojohu va'erã ho'y'u mo'ã hagwã. Oiko asy-ma ave arã ha'e kwéry, he'i y kwéry-rehe onhangareko va'e Nhandejáry rembigwái imboete-vy.

⁷ Upéi ambue va'e nhemboete haty-gwi onhe-andu uka onhe'ẽ va'e. Upe-gwi ombou onhe'ẽ xe remiendu ramo he'i va'e:

—Nde ae Tupã ore Járy, nde tuvixa vixa ete va'e nde. Nde pu'aka tee va'e voi nde. Nde ae heko porã tee va'e. Nde erehekojohu kwaa voi hembiapo vaikwe-rehe. Nde ae ereikwaa erembohasa asy hagwã hembiapo vaikwe-rehe yvypóry kwéry-pe. Anhete ha-py voi ne rembiapo, he'i imboete-vy.

Upéixa ambue mba'e ryrugwi onhohẽmba ukama Nhandejáry marány ombohasa asy-vy hekoha vaikwe-rehe.

⁸⁻⁹ Upe rire irundyha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa omarány onhohẽ kwarahy-rehe. Omoĩ-ma ramo marány kwarahy-rehe haku eterei-ma kwarahy. Tata piragwái-py ohapy

entéro yvypóry-pe. Kwarahy rata-py enterove okáipa. Ohasa asy-ma jepe hikwái onhe'ẽ vai vai joty Nhandejáry-rehe hikwái. Ndogwerováí joty gwekoha omboete hagwã íxupe. Ipu'aka marány kwéry-rehe oikwaa teĩ jepe nombotuvixamba'éiry joty íxupe.

Upéixa ambue mba'e ryrugwi onhohẽmba ukama Nhandejáry marány ogwereco asy hekoha vaikwe.

¹⁰ Upe rire cincoha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa oity omarány mymba vaigwasu ete va'e gwapy haty-rehe. Upe marány ohupity joty entéro omandaha gwive. Inhypytũmba-ma. Íxupe omboete va'e gwive ohasa asy asy upe jave hikwái. Mba'e rasy rendu-vy ojesu'u su'upa hikwái. ¹¹ Mba'e rasy rendu-vy onhe'ẽ vaipa-ma Nhandejáry-rehe. Ha ijai aipa va'e onhe'ẽ rei-ma ave hese. Ndogwerováí joty gwekoha vaikwe, nosêséi joty tape vai-gwi. Tape ky'a-rupi joty oje'oise hikwái.

Upéixa ambue mba'e ryrugwi onhohẽmba ukama Nhandejáry marány ogwereco asy-vy hekoha vaikwe.

¹² Upe rire katu seisha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa oity omarány ysyrygwasu Eufrates héry va'e-rehe. Oity marány ramo y katu hypa-ma. Y hypa rire ombohape porã hagwã mburuvixagwasu kwéry ou va'erã kwarahy resẽ hagi gwembigwái kwéry ndive. Ykwe-rupi ohasa va'erã hikwái oje'ói-vy ohovaitĩ hagwã oa'e'ỹha kwéry-pe.

¹³⁻¹⁴ Upe-ma ramo ahexa ju'i ramo oho anháy mbohapy. Peteĩ osẽ oho-vy tejujagwagwasu juru

ryepy-gwi. Peteĩ jevy osẽ oho-vy mymba vaigwasu ete va'e juru ryepy-gwi. Peteĩ jevy osẽ oho-vy hesegwa nhe'ẽ mombe'uhaty juru ryepy-gwi. Ju'i ramo meme osẽ oho-vy anháy ijuru ryepy kwéry-gwi. Hexapyrã ojapo va'e meme. Upe va'e-ma oporombotavyha rei voi-ma. Upe mbohapy va'e anháy rembiporu oho arã entéro mburuvixa oĩ va'e gwive yvy-rehe omboaty aty hagwã imonhorairõ uka-vy. Nhandejáry Tupã ipu'aka tee va'e áry-py onhorairõ irõ va'erã.

15 —Tapejeapysaka porã katu ko xe nhe'ẽ-rehe, he'i Hesu nhande-vy. —Avave ndoikwaái mba'e áry-py pa aju arã. Imonda va'e-rami avave ndoikwaái aju hagwã óra, he'i. —Ovy'a va'erã ójehe onhangareko va'e. Oao-py onhemondeha-rami voi gweko porã reheve xe ra'arõ va'e pono opi-vy oiko va'e-rami otĩ enterove va'e pa'ũ-my, he'i.*

16 Upe rire katu omboaty-ma okwa-vy mburuvixa kwéry-pe onhorairõ hagwã. Hebreu nhe'ẽ-py ombohéry upe onhorairõ hagwã Armagedom.

Upéixa ambue mba'e ryru-gwi onhohẽmba ukama Nhandejáry marány ogwereco asy-vy hekoha vaikwe.

17 ãy katu seteha-ma voi Nhandejáry rembigwái yváy pygwa ombou omarány. Onhohẽ omarány yvytu-rehe. Upe jave Nhandejáry rendaty-gwi ahendu jevy onhe'ẽ ramo. Ijapykagwasu yke-rehe oĩ va'e ombou onhe'ẽ he'i-vy:

—Tembiapo aporã gwive opa-ma. Ojejapopama, he'i.

---

* 16:15 Mt 24.43-44; Lc 12.39-40

18 Upe ho'e-vy oiko overa va'e ara sunu hyapu va'e, yvy katu osūsū-ma. Nhandejáry omoingo kwimba'e gwive ãy peve ndoikói koixagwa ivai vaive va'e yvy osūsū vai ete. 19 Upe tetãgwasu gwive omboja'o ja'o mbohapy tavarãxa omboja'o ja'o ipa'ũ-my. Entéro va'e yvy ári oĩ va'e gwive tetã tetã-rupi óy hapovy-ma okyta ovapy-py ho'apama hóy kwéry. Tetã tetã gwive onhembyaipama. Upe jave Nhandejáry ndoheja reíry Babilônia tetãgwasu. Yma nombohasa asýi ramo jepe, ipahapy ombou-ma íxupe maranygwasu imbohasa asy ete-vy. 20 Heta heta yvy okanhy-ma yvy ryrýi hatã eterei-gwi. Opa okanhy y ogweroajere va'e, yvyatygwasu gwive okanhymba. Ndojehexavéi-ma. 21 Yváy-gwi Nhandejáry ombou amandaugwasu ho'a hagwã kwimba'e kwéry-rehe. Amandaugwasu pohyikwe ogwereco va'e quarenta kilo voi. Upéa-gwi gwĩ kente kwéry onhe'ẽ vai vai voi Nhandejáry-rehe ombou-ma ramo marány amandaugwasu reheve íxupe kwéry. Maranygwasu vai eterei-gwi ombopoxy íxupe kwéry Nhandejáry-rehe.

Upéixa mba'e ryrupaha-gwi onhohẽmba ukama Nhandejáry marány ogwereco asy hekoha vaikwe.

17

Tetã kunha ikwimba'ese va'e-rami rehegwa nhe'ẽ

1-2 Sapy'a katu arova ramo xe resa ahexa jevy sete marány ryrukwe rekoha. Ama'ẽ jave peteĩ ou onhopa'ũ-gwi he'i xe-vy:

—Eju katu xe rupive. Tahexa uka nde-vy kunha ikwimba'ese va'e ramigwa heko vai va'e, he'i xe-vy. —Nhandejáry ombohasa asy-ta upe tetã mygwa ysyry kwéry rembe'y-py okwa va'e kwéry-pe. Kunha ikwimba'ese va'e-rami upe tetã mygwa kwéry ojáry e'ỹ rapykwéri oje'ói hikwái. Tupã tee e'ỹ va'e-pe ogwereco gweko járy ramo hikwái. Heko vai-rupi okwa va'e teko ky'a-py oiko va'e hendive. Entéro mburuvixa kwéry yvy ári oĩ va'e gwive oipe'a íxugwi gweko vairã. Ha yvypóry kwéry-pe ogweroکا'u vai vai vérami voi hikwái. Ivai vaive voi hekoha kwéry, he'i.

³ Upéi katu Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e xe mo'arandu-vy tekваты kwaty e'ỹ-rupi xe reraha hagwã hembigwái. Upe-py ahexa ogwapy oĩ-vy kunha mymba vaigwasu ete ári. Mymba pytã ári ogwapy. Oĩ nhe'ẽ vai vai ojehai va'e upe mymba rete-rehe Nhandejáry-rehe onhe'ẽ vai vai hagwã. Upe mymba vaigwasu ete va'e ogwereco sete voi inhakã, dez voi hatĩ jojapa va'e ave.

⁴ Upe kunha katu onhemonde voi ao pytã-my va'e voi. Oaoa-rehe ombojegwa jegwapa voi ouro-py. Ita kyra hendy hendy va'e pérola, hepy meme va'e-py ave ombojegwa jegwapa oao onhemonde-vy. Ha opo-py ogwereco oipyhy-vy mba'e ryrú ouro-gwi ijapopyre. Ipy'a-py hynyhẽ-ma voi ipy'a ky'a vaikwe. Upe mba'e vai ha'e voi oakã-gwi rei ojapose-gwi oiko gweko vai-rupi gweko tĩ e'ỹ reheve. Ipy'a ky'aha rexa ukaha vérami omohynyhẽmba-ma hereko-vy omba'e ryrú. ⁵ Osyva-rehe ogwereco ojehai va'ekwe avave ndoikwaáiry mba'e pa he'ise upe va'e: “Tetãgwasu Babilônia kunha ikwimba'ese va'e kwéry ruvixa oĩ va'e upe

va'e. Heko tĩ e'ỹ va'e ruvixa voi" he'i ojehai va'ekwe upe kunha syva-rehe. ⁶ Upe-py ahexa upe kunha ogwerohory-vy. Gwĩ oka'u va'e ogwerohory hory eterei voi kánha-pe ho'useve seve-gwi vérami upe kunha ogwerohory Nhandejáry reroviaha kwéry ojuka juka va'ekwe rexa-vy. Gwĩ Nhandejáry Hesu-rehe ojerovia tee va'e kwéry-pe ojuka juka-rehe onhemonga'useve seve vérami oho-vy upe kunha.

Ahexa ramo upe kunha oka'u va'ety voi ra'e ha xe py'a onhemondýi-ma voi. ⁷ Ha Nhandejáry rembigwái he'i xe-vy:

—Ani erenhemondýi eterei teĩ, he'i xe-vy. — Amombe'u-ta nde-vy mba'e pa he'ise upe kunha erehexa va'ekwe-rehe. Ha henda ave heta hatĩ va'e inhakã reta va'e ave he'ise va'e amombe'u-tama ave nde-vy, he'i.

⁸ —Upe mymba vaigwasu ete va'e oiko va'ekwe. Ko'ánga ae ndoikovéi-ma. Upéi ae katu osẽ jevy va'erã vykwarusu ijapyre'ỹ va'e-gwi oiko jevy hagwã. Upe rire ae katu omokanhy ete va'erã íxupe. Gwĩ héry oĩ e'ỹ va'e yváy pygwa kwatia-rehe onhemondyipa arã. Yma ko yvy oiko e'ỹ mboyve Nhandejáry nomoĩry héry kwéry tekove ijapyre'ỹ reheve oiko hagwã réry pa'ũ-my. Ha ãy onhemondyipa hikwái mymba vaigwasu ete va'e rexa-vy. Ohexa ramo upe oiko va'e, ko'ánga ndoikovéi-ma, upéi ojekwaa jevy joty ramo, onhemondyipa voi va'erã íxugwi hikwái. ⁹ Upe va'e-rehe inharandu porã voi va'e mante oikwaa porã arã. Upe sete inhakã he'ise sete vytyrusu kunha gwapy hatygwe. He'ise ave sete mburu-vixa. ¹⁰ Cinco osẽ sã va'ekwe-ma. ãy peteĩ mante

omanda va'e. Ambue va'e ne'írã vyteri oiko mburuvixa ramo. Oiko-ma ramo ndahi'are mo'ãi joty opyta omanda hagwã.

¹¹ —Ha upe mymba vaigwasu ete oikove va'ekwe ha ãy ndoikovéi va'e-ma, oiko va'erã mburuvixa ramo. Upe sete mburuvixakwegwi ha'e tuvixave voi va'erã. Ha íxupe ave omokanhy ete va'erã. ¹² Upe dez hatĩ erehexa va'ekwe katu dez mburuvixagwasurã-rehe ha'e ohexaukase. Ne'írã vyteri mburuvixa oiko ramo. Peteĩ óra oiko arã mburuvixa ramo upe mymba vaigwasu ete va'e ndive. ¹³ Peteĩxa ogwerojoja va'erã onhe'ẽ. Peteĩxa ome'ẽ va'erã opu'akaha upe mymba vaigwasu ete va'e-pe ipu'akave hagwã. ¹⁴ Onhorairõ arã Ovexa Ra'y ramigwa va'e ndive. Ha'e ae katu ipu'akave va'erã hese kwéry. Ha'e Nhandejáry tee-gwi ha'e mburuvixaruvixagwasu voi ha'e. Entéro mba'e járy-gwi ha'e mba'e jaryve voi va'e ha'e. Ha'e ae ipu'aka arã voi hese kwéry. Gwembipe'akwe onhondive gwarã ojehesa rerova e'ỹ reheve ojerovia tee hese va'e kwéry ndive ha'e ipu'aka va'erã hese kwéry.

¹⁵ He'i ave xe-vy Nhandejáry rembigwái:

—Erehexa kuri y tuvixa osyry va'e. Upe pygwa tetã kunha ikwimba'ese va'e ramigwa ave erehexa-ma kuri. Upe y tuvixa osyry va'e he'ise yvypóry kwéry-rehe. Opa opa-rupi yvy oho va'e rupigwa kwéry gwive entéro ijypye pye va'e kwéry gwive, opa opa kente ambue mbue kwéry gwive, entéro nhe'ẽ ambue mbue-py onhe'ẽ va'e kwéry gwive he'ise upe ysyrygwasu.

¹⁶ —Upe dez hatĩ va'e-rami voi erehexa kuri

mburuvixa kwéry, mymba vaigwasu ete ave va'e ojere arã upe kunha ikwimba'ese va'e ramigwagwi. Ndaija'evéi arã hese. Ha'e kwéry oipe'a paete arã íxugwi ogwereco va'e gwive. Mba'eve ndohejái arã íxupe. Ha'enho oiko arã. Opi-vy oheja arã íxupe. Ho'u arã ho'okwe ha hembyre ohapypa va'erã. ¹⁷ Nhandejáry voi omoĩ ipy'apy-py kwéry ojapo hagwã hese ojapose va'e peteixa oiko hagwã okwa-vy ome'ẽ hagwã ave opu'akakwe upe mymba vaigwasu ete-pe mburuvixa ramo oiko va'e-pe. Nhandejáry omombe'u hagwe-rami oiko peve ojapo.

¹⁸ —Upe kunha ikwimba'ese va'e erehexa kuri he'ise upe tetãgwasu-rehe. Upe tetãgwasu ipu'akave voi. Mburuvixagwasu kwéry ko yvy ári oĩ va'e gwive oiko ipogwy-py.

18

Babilônia tetãgwasukwe tekohagwe rehegwa nhe'ẽ

¹ Upe mba'e oikopa rire ojehexa uka xe-vy ogwejy ramo yváy-gwi ipu'aka va'e Nhandejáry rembigwái. Hembipepa-ma voi igwejy ramo yvy-rehe. Ohesapepa voi yvy-rehe. ² Osapukái etei imombe'u-vy:

—Tekohagwe voi Babilônia tetãgwasukwe, he'i, —tekohagwe voi. Upe-py okwa va'e gwive omokanhymba-ma. ãy anhaygwasu kwéry mante okwa upe-py. ãy entéro anháy ivaive ive va'e mba'e ovale e'ỹ va'e mante okwa upe-py. ãy gwyra kwéry katu ivai vai va'e mate oĩ upe-py. ³ Yma oiko vyteri ramo upe pygwa kwéry

kente meme ogwereco kuri kente ambue kwéry, tetã tetã rupigwa kwéry-pe gweko ky'aha-rupi. Ndoikoséi ramo teĩ jepe omoingo joty va'ekwe gweko ky'aha-rupi íxupe kwéry. Ogweroka'u vai vai vérami voi hikwái. Ivaive ive voi hekoha kwéry. Entéro mburuvixagwasu kwéry yvy arigwa teko vai-py oiko voi hendive. Íxugwi oipe'a gweko vairã. Omba'e vende va'ety kwéry ovy'a paete voi araka'e upe tetã-my. Upe pygwa kwéry ojogwa jogwa voi araka'e omba'erã ojohu hagwã gwekoha vairã. Ha upe tekoha vai rexa ukaha vendeha araka'e hepykwe kwéry-rehe oganave nave voi okwa-vy, he'i.

⁴ Upe nhe'ẽ omombe'u rire ambue va'e onhe'ẽ ramo ahendu-ma yváy-gwi:

—Xe re'ýi kwéry, entéro xe-rehe ojerovia va'e gwive, ani kuri pepyta teĩ upe tetã-my. Pesẽmba katu kuri upe-gwi. Ani katu peipe'a teĩ íxugwi kwéry heko vaiha pono peẽ ave pehasa asy hendive, he'i onhe'ẽ ombou va'e yváy-gwi.

⁵ —Opaixagwa ojapo vai eterei upe pygwa kwéry. Nombohasa asy pya'éi ramo jepe Nhan-dejáry, ndikatuvéi-ma oheja rei teko avy hagwe-rehe. ⁶ ãy hekokwe-rami joty pereko kuri íxupe kwéry. Pembohasa asy tee katu íxupe kwéry. Hembiapokwe-rami joty pejapo kuri hese. Heta ojapo vai va'ekwe pende-rehe. ãy hembiapokwe-gwi hetave pejapo kuri hese kwéry. Ombojehe'a araka'e gwekoha vaikwe y-rehe vérami ho'u va'erã-rehe ave. Ogwerova voi gwekoha vaikwe gwapixa kwéry-rehe. Upéixa pejapo ave kuri hese. Hetave pejapo ave hese. Pembojehe'a ave vérami

íxupe kwéry hekoharã kwéry ohasa asy tee hagwã hekoha vaikwe-rehe, he'i.

⁷—Yma ovy'a va'ekwe oiko-vy hikwái. Ha'e oiko porã porã vérami mo'ã va'ekwe, oao porã porã omonde va'ekwe. ãy katu pembovy'are'ỹ-ma íxupe kwéry. Pembohasa asy íxupe kwéry ipy'a vy'are'ỹ hagwã. Yma ha'e he'i rei ójehe onhembotuvixavy: “Ore mburuvixagwasu-rami voi ore oroiko. Omanda va'e apyka ári orogwapy voi oroĩ-vy” he'i rei voi araka'e ójehe hikwái. “Tembirekokwe vérami, imytu'e'ỹ va'e vérami ndoroikói voi ore. Ore-vy ndoikóiry voi ore remimboasy” he'i onhemboete rei-vy araka'e hikwái. ⁸ Upéa-rehe voi peteĩ áry-py ogwahẽ arã íxupe marány. Heta heta mba'e rasy oiporu va'erã. Onhemboasy joa va'erã hikwái. Ivare'agwasupa voi va'erã hikwái. Ohapypa joty va'erã upe tetã. Nhandejáry ipu'aka tee va'e ae ogwereco asy arã upe tetã mygwa kwéry-pe hembiaapo vaikwe-rehe, he'i onhe'ẽ ombou va'e yváy-gwi.

⁹ Yma va'ekwe entéro mburuvixagwasu gwive yvy arigwa omomorã morã hekoha ipy'a jerure rure hese va'e gwive teko vai-rupi oiko. Ha'e-rami joty heko vai va'e ave omboasy arã íxupe. Ogwerosapukái va'erã ogwero vy'are'ỹ-vy ave ohexa ramo opu'ã tatatĩ íxugwi okái jave. ¹⁰ Mombyry-gwi rei hesayvuku arã hese okyhyje-gwi mba'e rasy ha'e ohasa va'e-gwi. Upéixa-gwi he'i okwa-vy:

—Marány ho'a-ma tetãgwasu Babilônia-rehe. Sapy'a ete-py ho'a ipu'aka va'ekwe-rehe. Ojehu va'ekwe rapypa-vy voi ombou kuri Nhandejáry marány ombohasa asy-vy íxupe kwéry.

11 Enterove mombyrygwa ogwerojahe'o voi marány ohexa-ma ho'a-ma ramo hese kwéry. Omba'e vende va'ety kwéry ave ogwerojahe'o. Omboasy rei mate okwa-vy.

—Ndojogwavéi-ma va'erã nhandéhegwi Babilônia pygwa kwéry, he'i. —Naxe pirapirevéi-ma, he'i-ma. ¹² —Avave ndojogwavéi-ma va'erã omba'e porãã onhembojegwa jegwa va'erã mo'ã mba'eve hepy va'e ouro-gwi ijapopyre, prata-gwi ijapopyre, ita rendy rendy ita kyra rendy va'e pérola-gwi ijapopyre ave ndojejogwavéi-ma va'erã xéhegwi. Æy katu nonhembojegwa porãvéi-ma va'erã hikwái. Ndojejogwavéi-ma va'erã xéhegwi ao porã porã avendese eterei va'e, he'i. —Hepyve pyve va'e oaurã gwĩ ipo hyverapa va'e, gwĩ pytã porã va'e, gwĩ isyĩmba rei va'e, gwĩ hagwegwasu pytã va'e ave ao ndojejogwavéi-ma va'erã xéhegwi, ho'e-vy ojahe'o.

Yvyra kwéry hyakwã porã-gwi hepy va'e ave novende mo'ãvéi-ma. Yvyra aju'y ave novende mo'ãvéi-ma. Ha entéro mba'e porã ojejapo va'ekwe marfim-gwi, yvyra hepy va'e-gwi, bronze-gwi, hierro-gwi, ita morotĩ mármore-gwi iporãve rãve-gwi hepy tee va'e novende mo'ãvéi-ma Babilônia pygwakwe-pe. Ovende-ta mo'ã rire katu ndovy'avéi-ma hikwái. ¹³ He porã va'e aju'y mombyry gwigwa, opaixagwa hyakwã porã porã va'e ave novende mo'ãvéi-ma hikwái upe-py.

Ndojogwavéi-ma va'erã avave íxugwi kwéry uva rykwere ijapopyre. Ndojejogwavéi-ma va'erã ave nhandy íxugwi. Ndojogwavéi-ma va'erã trigo ku'i, trigo iku'i e'ỹ va'e ave íxugwi. Ndojogwavéi-ma

va'erã íxugwi vaka, ovexa ave, kavaju kwéry ha imba'e ryrú ave. Ndojogwavéi-ma va'erã ave kente gwembigwa mbigwairã.

¹⁴ Mba'e vende va'ety kwéry he'i yvy kái rexa-vy:

—Entéro mba'e nde py'a jerure hese va'ekwe ãy katu opa-ma. Ne mba'e reta reta va'ekwe yma. ãy katu nane mba'e retavéi-ma. Ne mba'e rakate'ỹ hagwã ãy katu opa-ma ndéhegwi. Ndaiporivéi-ma. Ndererekovéi-ma mba'eve. Nenhembohory hagwe opa rei ndéhegwi, he'i.

¹⁵ Yma va'ekwe mba'e vende vende va'ety kwéry ojohu upe-py omba'e jogwa va'erã íxugwi kwéry. ãy okyhyje-vy hikwái. ãy katu omanha sayvuku rei okwa-vy. Ndohasa asyséi mo'ã indive hikwái. Upéixa-gwi onhemboasy joa rei hikwái. Ogweros-apukái joa hikwái ho'e-vy upe tetã-rehe:

¹⁶ —Ou-ma katu maranygwasu pe tetã-my. Tetãgwasu porã va'ekwe upe va'e. Upe pygwa kwéry ijao kwéry ojegwapa va'ekwe. Onhemonde va'ekwe ao iporã va'e-py. Ojegwa va'e ijegwaha ouro-gwi ijapopyre-py. Ita kyra pérola-py imbojegwa jegwapyre. ¹⁷ Sapy'a ete-gwi ndogwerekovéi-ma omba'e reta iporã va'ekwe, he'i onhemboasy joa-vy okwa-vy.

Entéro kente y-rupi ogwata va'e mba'e ryrú pygwa onhemomomyry hikwái. Mba'e ryrú rerekwa kwéry, hembigwái kwéry gwive, hemimbogwataha kwéry gwive, mba'e ryrú moatyrōhaty kwéry gwive, ogwata rei va'e kwéry gwive onhemomomyry joa hikwái. Hesayvuku vuku rei hikwái mombyry-gwi rei. ¹⁸ Yvy kái rexa-vy ramo

ohexa-ma ramo tataĩ opu'ã íxugwi onhemboasy-vy ogwerosapukái hikwái.

—Ne'írã vyteri oiko a-ramigwa tuvixa va'e tetã opamba'e rei jogwa jogwahaty, he'i hikwái onhemboasy joa-vy.

¹⁹ Omombo oakã-rehe onhemboasy rexa uka-vy yvy ku'i omombo ójehe ovy'are'ỹ-vy onhemboasy eterei-vy hikwái. Ojahe'o osapukái ohapirõ-vy. He'i ndovy'ái-gwi:

—Kanoagwasu járy kwéry oiko porã va'ekwe omba'e ovende jave upe tetã-my oĩ va'e kwéry-pe, he'i omboasy joa-vy hikwái imandu'a ndu'a omba'e vende vendehatygwe-rehe. — Onhemomorãse rei-gwi ojogwa heta va'ekwe hikwái. Sapy'a ete-py ndojogwavéi-ma va'erã. Nhandejáry ombou-ma kuri marány ijukapaharã kwéry. Ndoikovéi-ma voi kuri upe tetã-my. Peteĩ óra-py ndoikovéi-ma, he'i ohexa-vy onhemboasy joa-vy hikwái.

²⁰ —Peẽ ae, yváy-py peiko va'e gwive, pevy'a katu. Entéro Nhandejáry remimondo kwéry ha inhe'ẽ-py omombe'u va'etykwe ave Nhandejáry-rehe ojerovia va'e gwive pevy'a katu. Nhandejáry tee ogwereco-ma íxupe kwéry hembiapokwe-rehe. Hembiaipo vai meme va'ekwe peẽ-my. ãy katu hembiaipo vai hagwe-rami ogwereco-ma ave íxupe kwéry.

²¹ Upe rire peteĩ Nhandejáry rembigwái yváy pygwa imbaraete va'e oipyhy peteĩ itagwasu avati soka ramigwa ha omombo-ma ygwasu mbyte-py. Upéi he'i:

—Upe avati soka xe amombo hagwe-rami ave Nhandejáry omombo-ta ave Babilônia tetã mygwa kwéry ndohexavéiry hagwã-py. ²² Upe-py avave nohenduvéi arã ovy'a joa va'e. Nahembýiry ombopu kwaa va'e gwĩ mba'e ryapu gwyrapasã reko ete. Nonhenduvéi-ma arã ipu ramo flauta, mimbygwasu ave. Avave nombopuvéi-ma va'erã upe-py. Avave nomba'apovéi-ma arã upe tetã-my. Avave nonhembiapovéi-ma va'erã upe-py. Nonhenduvéi-ma va'erã onhembiso va'e. Ndaijayvuvéi-ma va'erã avave upe tetã-my. ²³ Mba'eve nahendyvúi-ma va'erã ave. Nonhenduvéi-ma va'erã ave omenda ramo kunhataĩ, karia'y ave. Hembiaipo vai-gwi ombotavypa rei va'ekwe entéro tetã tetã rupigwa-pe. Mba'e reta porã porã hepy ramo jepe ovendepa ete joty va'ekwe íxupe kwéry. Babilônia tetã mygwa ovende kwaa ave. Ambue tetã mygwa ha'erami e'ỹ ovende. Enterovea-gwi hekoha vaive ave hikwái. Upéixa-gwi ombohasa asy-ma Nhandejáry íxupe kwéry. ²⁴ Upe-py Nhandejáry-rehe ojerovia va'e-pe ojuka meme voi va'ekwe. Inhe'ẽ-py omombe'u va'ety-pe ojuka meme ave va'ekwe. Ha entéro yvypóry kwéry-pe ave. Opa opa tetã tetã rupigwa-pe ave ojuka uka meme voi va'ekwe upe tetã mygwa kwéry. Upéa-rehe Nhandejáry ogwereco asy-ma Babilônia tetã mygwa kwéry-pe, he'i Nhandejáry rembigwái omombe'u-vy.

19

¹ Upe rire katu yváy-gwi onhe'ẽ va'e ahendu. Onhemboaty atypa va'e oporahéi joaha-rami iporahéi ryapu ahendu yváy pygwa kwéry porahéi:

—Tanhamboete katu Nhandejáry-pe.
 Nhandejáry ae ogwereco pu'aka
 oipe'a hagwã kente kwéry-gwi heko vaikwe.
 Nhatima katu íxupe.
 Ha'e anho imba'egwasu tee va'e.
 Ipu'aka ete tee va'e voi Nhandejáry,
 he'i oporahéi joa-vy hikwái.
²—Ha'e heko porã tee va'e voi.
 Upéixa-gwi anheteha-rupi
 ojohu kwaa hembiaapo vaikwe hese.
 Ha'e omondo-ma upe kunha ikwimba'ese va'e
 veramigwa oiko asy hagwã-py.
 Omongy'a va'ekwe vérami yvypóry kwéry-pe
 gweko ky'akwe-rupi.
 Hesu-rehe ojerovia va'ekwe-pe ojuka juka-
 ma va'ekwe.
 Upéa-rehe Nhandejáry Tupã ombohasa asy
 íxupe kwéry,
 he'i oporahéi imboete-vy Nhandejáry-pe hikwái.

³Upéi ha'e kwéry osapukái jevy he'i-vy:

—Tanhamboete katu Nhandejáry-pe. Ohapy
 tetãgwasukwe. Tatatĩgwasu opu'ã ojereroyvate oho-
 vy. Ijapyre'ỹ arã upe tatatĩgwasu, he'i Nhandejáry-
 pe imboete-vy.

⁴Ha gwĩ vinte e quatro mburuvixa kwéry, ha
 irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety
 onhesũ Nhandejáry rovagwy-py omomba'egwasu
 eterei hagwã íxupe. Ogwapy oĩ-vy oapykagwasu
 ári. He'i íxupe okwa-vy:

—Ore oromboete va'e voi nde-vy. Orovy'a eterei
 voi nde-rehe ore, he'i omboete tee-vy íxupe.

Yváy-py oiko-ta vy'agwasu mendaha pygwarami

⁵ Upéi, apykagwasu-gwi mburuvixagwasu renda-gwi ahendu-ma onhe'ẽ ramo:

—Tapemboete katu Tupã Nhandejáry Tupã tee-pe, he'i onhe'ẽ-vy. —Pemboete katu íxupe peẽ enterove hembigwái kwéry. Peẽ yvypóry kwéry, hese ojerovia va'e gwive pemboete joa ete katu íxupe. Peẽ, huvixa va'e kwéry, peẽ, pende reko mirĩve va'e kwéry ave pemboete joa ete katu Nhandejáry-pe, he'i onhe'ẽ-vy íxupe kwéry.

⁶ Upe jave ahendu hyapu va'e kente heta va'e nhe'ẽ vérami, y onhehẽ va'e vérami oky-tama va'e hyapu va'e vérami voi ahendu. He'i:

—Tanhamboete katu Tupã Nhandejáry-pe. Ha'e anho voi Nhandejáry tee va'e ipu'aka tee va'e nhande-rehe kwéry. Ha'e anho nhande ruvixa. Ha'e anho mante onhemoingo-ma mburuvixagwasu-ramo enterove-rehe.*

⁷ Javy'apa katu japorahéi katu imboete-vy. Nhambohory katu íxupe. Nhamomba'egwasu katu íxupe ituvixave-gwi ha'e entéro va'e-gwi. ãy ogwahẽ-ma vy'agwasu ete áry. Oiko-tama ãy Ovexa Ra'y ramigwa va'e ójehe ojerovia va'e omenda-ta va'e vérami oiko-ta hendive kwéry. Hembirekorã vérami onhembosako'i-ma voi va'ekwe ha'arõ-vy hese ojerovia tee va'e kwéry. ⁸ Onhemonde-ma ao iporã tee va'e-py omimbi etei va'e-py. Ipotĩ ete va'e-py onhemonde-ma voi katu. Hembireko vérami oiko hagwã indive omoirũ hagwã íxupe.

---

* 19:6 Sl 93.1; 97.1; 99.1

Upe ijao Nhandejáry-rehe ojerovia va'e py'a potĩ hagwe ae upe ijao.

⁹ Upe-ma ramo Nhandejáry rembigwái yváy pygwa he'i xe-vy:

—Emoĩ katu kwatia-rehe. Ovy'apagwasu menda ha-py oĩ va'e kwéry. Upéixa Ovexa Ra'y ramigwa va'e remienoigwe kwéry ovy'apa gwasu va'erã. Hemimongaru kwéry ovy'apagwasu-ma va'erã hikwái, he'i.

Upe-ma ramo he'i jevy:

—Ko va'e Nhandejáry nhe'ẽ tee va'e voi. Anhete tee voi ko nhe'ẽ, he'i.

¹⁰ Upe-ma ramo anhesũ-ma amboete hagwã íxupe. Ha'e ae he'i xe-vy:

—Ani katu erenhesũ teĩ xe-vy, he'i. — Nhandejáry-pe ae emboete katu. Xe ko ne irũ tee voi. Entéro Hesu rehegwa nhe'ẽ omombe'u va'e ave irũ voi xe. Ani erenhesũ teĩ xe-vy. Nhandejáry-pe ae katu emboete tee, he'i-ma onhe'ẽ-vy xe-vy. —Entéro Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety, entéro Hesu rehegwa nhe'ẽ omombe'u va'e ave Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ae omoarandu-gwi oikwaa anhetegwa va'e omombe'u hagwã, he'i.

Kavaju morotĩ va'e arigwa rehegwa nhe'ẽ

¹¹ Upéi ahexa kavaju morotĩ va'e yváy on-heha'ỹnha jave. Upe kavaju ári oĩ va'e héry, “Anhete Teegwa Voi” “Ha'ete Voi Jeroviaha” ave héry. Mokõi héry ogwereco gwekoha porã tee oikwaa uka hagwã. Gweko marangatu reheve ombohasa asy meme ójehe ija'e'ỹ va'e kwéry-pe. Gweko

marangatu reheve onhorairõ ave ondive onhorairõse va'e ndive. Enterove he'i hagwã hese: “Anhete tee ha-py voi a-rami xe rereko. Gweko jejavy e'ỹ tee reheve a-rami xe rereko asy” he'i hagwã hese.

¹² Tata rendy-rami voi hesa. Ha oakã-rehe ogwereco heta ijegwaka. Avave ndoikwaái téry hese ojehai va'ekwe. Gwéry tee ha'e mante oikwaa. ¹³ Ijahoja-rehe katu heta oĩ hugwy va'e. Héry voi “Tupã Nhandejáry reko kwaa ukaha”. ¹⁴ Heta heta Nhandejáry rembigwái yváy pygwa ao morotĩ ipy hyverapa va'e ipotĩ va'e reheve oho hapkwéri. Kavaju morotĩ kwéry ári oje'ói hikwái. ¹⁵ Ha Tupã Nhandejáry reko kwaa ukaha oikwaa uka ojuru-gwi osẽ va'e kysepuku oikytĩha-rami, onhe'ẽ-py ohundi yvypóry kwéry-pe. Onhemomburuvixagwasu teha oikwaa uka-vy ogwereco hierrogwasu ijapopyre opo-py. Tetã tetã mygwa kwéry-pe, ójehe ojerovia e'ỹ va'e kwéry-pe gwive ha'e oiko va'erã mburuvixagwasu ramo. Opu'akaha-rupi voi omanda pohýi arã hese kwéry. Nhandejáry ipu'aka tee va'e ovy'a e'ỹ eterei-gwi ogwereco asy asy va'erã opa opa rupigwa nhande py-py nhahumbiri va'e-rami.* ¹⁶ Ijahoja-rehe hetyma-rehe ojehai a-rami: “Mburuvixa Ruvixagwasu jevy ha entéro mba'e járy-gwi ha'e Mba'e Jaryve voi” he'i ojehai-vy hese.

¹⁷ Upéi ojehexa uka xe-vy kwarahy rova-rehe onhembo'y oĩ-vy peteĩ Nhandejáry rembigwái yváy pygwa. Onhe'ẽ ngatã-vy entéro gwyra kwéry-pe:

---

* 19:15 Sl 115.13

—Peju penhombovy'agwasu hagwã karugwasu Nhandejáry remimbojehe'a-py. ¹⁸ To'okwe-rehe rei penhomboaty. Entéro mburuvixa va'e kwéry ro'okwe-rehe, mburuvixagwasu va'e kwéry ro'okwe-rehe, mburuvixa mirĩ va'e kwéry ro'okwe-rehe, ipu'aka va'e kwéry ro'okwe-rehe ave, kavaju ro'okwe ha ijáry kwéry ro'okwe-rehe ave penhomboaty aty pe'u hagwã. Yvypóry kwéry ro'okwe-rehe ave, heko mirĩ va'e kwéry ro'okwe-rehe ave, onhemboete va'e kwéry ro'okwe-rehe ave, ojejokwái rei va'e ro'okwe-rehe ave, ojejokwái e'ỹ va'e ro'okwe-rehe ave. Pe'upa mani katu to'okwe okwe, he'i gwyra kwéry-pe.*

¹⁹ Upéi xe ahexa ave onhomboaty aty va'e-pe. Upe mymba vaigwasu ete rekoporuha mburuvixagwasu kwéry yvy ári oĩ va'e gwive gwembigwái kwéry ndive onhomboaty aty onhorairõ hagwã upe kavaju ári oiko va'e ndive, hembigwái kwéry ndive ave. ²⁰ Ha nonhorairõi joty hikwái. Mymba vaigwasu ete rekoporuha-pe ae oipyhy omoĩ-ma íxupe preso. Hesegwa nhe'ẽ mombe'u hatygwe-pe ave oipyhy-ma omoĩ-ma ave kuri íxupe preso. Yma ha'e hexapyrã-rupi ombotavy tavy yvypóry kwéry-pe omboete hagwã mymba vaigwasu ete rekoporuha-pe onhemonhandejáryrami, ha'anga-pe ave omboete hagwã, héry omoĩ uka ave va'ekwe ójehe imboete-vy. Áy katu oipyhy-ma upe mokõi ivai ete va'e-pe omoĩ-ma katu preso kuri ha'e kwéry. Upe mokõi va'e, mymba vaigwasu ete rekoporuha, hesegwa nhe'ẽ mombe'uhaty ave hekove reheve rei omombo tatagwasu pa'ũ-my

* **19:18** Ez 39.4,17-18

opa e'ỹ reheve ohasa asy hagwã. Ita omboykupa hese reheve okái va'erã ombohasyve hagwã íxupe kwéry. ²¹ Ha entéro íxupe omboete va'e kwéry ave omanomba. Kavaju morotĩ ári oiko va'e ojukapa íxupe kwéry. Ijuru-gwi osẽ va'e kysepuku oikytĩharami onhe'ẽ-py ojuka paete-ma íxupe kwéry. Ha entéro gwyra ho'u ho'okwe. Hygwyatã atã voi ho'okwe-rehe. Ombyaju peve ho'u ho'okwe.

20

Mil ro'y rehegwa nhe'ẽ

¹ Upéi ahexa ave peteĩ Nhandejáry rembigwái ogwejy ou-vy yváy-gwi. Ogwereko ramo opo-py peteĩ yvykwarusu hugwa e'ỹ va'e rokẽ mbotyha. Peteĩ calenagwasu inhapytĩha, ipohýi va'e ogwereco ave opo-py. ² Ha oipyhy upe tejujagwagwasu-pe, upe mbói yma va'ekwe kunha ypy Eva-pe ombojejavyhare-pe upe onhembotejujagwagwasu va'e, upe onhemombói va'e anhaygwasu voi. Satanás ave héry va'e voi. Ha ojokwa íxupe hereko-vy mil ro'y peve. ³ Ha upe-gwi Nhandejáry rembigwái omondo íxupe yvykwarusu-py opyta hagwã hugwa e'ỹ va'e-py. Upe rire hatã voi omboty heseve pono osẽ jevy ponove ombotavy tavy rei yvypóry kwéry-pe. Omboty-ma íxupe upe yvykwarusu hugwa e'ỹ va'e-py opa peve mil ro'y. Upe rire katu opa rire mil ro'y anháy osẽ jevy-ma arã. Upe yvykwarusu hugwa e'ỹ va'e-gwi omosẽ teĩ ndaha'úi hi'are hagwã.

⁴ Pya'e voi ahexa jevy apyka rysy. Ha upe apyka rysy-py ogwapy va'e ojohu-tama hekokwe-rehe kente kwéry-pe. Upe-py ahexa ave heta onhaka'õ ete-ma va'ekwe nhe'ẽ marangatukwe. Anhetegwa Hesu remimombe'ukwe omombe'u eterei va'ekwe. Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u mbe'u ave va'ekwe. Nohenduséi va'e onhaka'õ ete-ma va'ekwe peteĩ teĩ-pe íxupe kwéry. Ha'e kwéry nomboetéi voi va'ekwe mymba vaigwasu ete rekoporuha-pe. Ha'anga-pe ave nomboete reíry va'ekwe ha'e kwéry. Ndogwerekói voi va'ekwe ave osyva-rehe opo apyape ári ave. Oikove jevy-ma Cristo ndive oiko ave mburuvixa ramo omanda hagwã onhondive mil ro'y peve.*

⁵ Oĩ ave heta omano va'ekwe ne'írã vyteri oikove jevy va'erã, ha'arõ-vy rei oiko arã. Upe mil ro'y peve Hesu ndive nomandái arã ha'e oiko-vy. Hesu-rehe ojejuka uka va'ekwe oikove jevy ranhe va'e kwéry onhypyrũ jevy-ma va'erã nhane moingove jevyha óra-py. ⁶ Ovy'a ete voi va'erã imarangatu va'e kwéry onhypyrũ jevy-gwi nhane moingove haty. Nomanovéi-ma va'erã ha'e kwéry. Oiko joty arã pa'i-rami Hesu Cristo pytyvõha ramo ha Nhandejáry Tupã pytyvõha ramo ave. Ha oiko arã Hesu Cristo ndive mil ro'y peve mburuvixa ramo oiko va'e hikwái.

*Anhaywasu-pe Nhandejáry omondo
tatagwasu-py ohasa asy hagwã apyre'ỹ gwarã*

⁷⁻⁸ Anhaywasu osẽ jevy arã mil ro'y rire ojapo vai hagwã. Osẽ jevy va'erã yvykwarusu onhemboty hagwe-gwi ombotavy jevy hagwã entéro

---

* 20:4 Dn 7.9,22,27

yvypóry kwéry opa opa rupigwa kwéry-pe. Hesu reroviaha e'ỹ va'e-pe, hese ija'e'ỹ va'e-pe, Gogue pygwa kwéry-pe, Magogue mygwa kwéry-pe om-botavypa jevy va'erã. Anhaygwasu omboaty arã heta heta va'e yvy ku'i-rami etei onhorairõ hagwã mo'ã. Kwarahy resẽ-gwi, ka'aru-gwi, arapopy popy-gwi omboaty aty arã heru-vy onhorairõ hagwã mo'ã. ⁹ Gwĩ Nhandejáry-rehe ojerovia va'e kwéry oimeha-rupi, entéro yvypóry kwéry osarambipa hikwái ogweroajere ijoko-vy mo'ã íxupe kwéry. Tetã Nhandejáry rembihayhu va'e jere-rupi ave. Ndojapói joty gwembiapo vairãgwe. Nhandejáry ombou yváy-gwi tata ohapypa ete íxupe kwéry. ¹⁰ Upe-ma ramo yvypóry mbotavyhare, anhaygwasu-pe Nhandejáry omondo ombohasa asy hagwã-py. Tatagwasu oĩha-py omondo íxupe. Ita omboykupa va'erã heseve ave tata-py ombohasa asy voi hagwã íxupe. Upe-py omondo-ma va'ekwe upe mymba vaigwasu ete va'e-pe hesegwa nhe'ẽ mombe'uhaty-pe ave ohasa asy meme hagwã. Ndopái arã voi íxupe mba'asy. Áry, pyhare peve ohasa asy asy arã apyre'ỹ gwarã.

Yvy yváy ave okanhymba rire Nhandejáry ohekojohu va'erã enterove-pe

¹¹ Ahexa ave apykagwasu mburuvixagwasu pegwa morotĩ va'e. Hi'ári oĩ ogwapy va'e Tupã Nhandejáry. Upe-py ogwapy jave ogwahẽ-ma hi'óra yvy opa hagwã, yváy ave opa hagwã. Avave ndohexavéi-ma va'erã áry yvy ave. Ha opaete. Ndajahexavéi-ma va'erã.

¹² Upe jave ahexa-ma ave upe-py entéro omano va'ekwe ojoparapa onhembo'y oĩ-vy Nhandejáry

rovagwy-py. Oipe'a heta kwatiagwasu. Peteĩ kwatia-rehe oĩ Nhandejáry-rehe ojerovia va'e kwéry réry. Hekove ijapyre'ỹ reheve oiko hagwã upe-py omoĩ uka va'ekwe héry kwéry upe kwatia-py. Ha ambue kwatia-rehe katu héry kwéry ndive ohai hembiapokwe pokwe-rehe ojerovia va'e, ojerovia e'ỹ va'e kwéry gwive rekoagwe. Omano va'ekwe gwive Nhandejáry hembiapokwe pokwe ojohu hese kwéry. Upe kwatia-rehe ojehaipá ete voi kente kwéry ojapo va'ekwe gwive. Ohekojohu-ma voi íxupe Nhandejáry. ¹³ Ygwasu-rupi omano va'ekwe ave ogwahẽ Nhandejáry rovagwy-py. Ha entéro omano va'ekwe rendaty-gwi osẽ sẽmba okwa-vy. Nhemokanhy ngatu haty-gwi ogwahẽ hikwái Nhandejáry rovagwy-py. Ha enterovéape, peteĩ teĩ-pe Nhandejáry ohekojohu hembiaipo vai vaikwe-rehe. ¹⁴ Omano va'ekwe rendaty ogwero va uka-ma omombo tatagwasu-py. Áy ae katu ndoikovéi-ma va'erã nhemano. Upe tatagwasu nhane moingove e'ỹha voi. Nhane mokanhy ngatu haty voi. ¹⁵ Ha entéro va'e réry ndoikói ramo Nhandejáry kwatia-rehe hekove ijapyre'ỹ reheve oiko hagwã, Nhandejáry omondo va'erã íxupe ohasa asy hagwã-py upe tatagwasu-py oiko hagwã.

21

*Yvy ipyahu va'e, yváy ipyahu va'e ave rehegwa
nhe'ẽ*

¹ Upe rire ojehexa uka xe-vy yvy ipyahu va'e áry ipyahu va'e ave. Áry oiko-ma va'ekwe yvy

ave, ygwasu ave ndaiporivéi-ma.* ² Ahexa-ma katu Nhandejáry ombosako'i va'ekwe tetã hese ojerovia va'e pegwarã. Tetã imarangatu ete va'e upe va'e. Héry va'e Jerusalém ipyahu va'e. Ou va'e Tupã Nhandejáry-gwi. Ojegwa jegwa porã porã verei voi. Kunhataĩ onhemonde porã omenarã ha-py ogwahêha vérami voi upe tetã.* ³ Upe jave Nhandejáry apykagwasu ypy-gwi ombou nhe'ẽ. Onhe'ẽ hatã ramo ahendu he'i:

—Áy katu Nhandejáry oiko-tama kente kwéry pa'ũ-rupi. Ha peẽ kwéry peiko-ta Nhandejáry re'ýi ramo. Nhandejáry Tupã tee va'e oiko-ta pene ndive kwéry. Oiko-ta pende Járy ramo.*

⁴ Nhandejáry oikyty-ta pendéhegwi pende resay ponove hagwã pene rasẽ. Upe-py ndoikovéi-tama omano va'e, ndoikovéi-tama onhemboasy va'e, ojahe'o va'e. Mba'asy rasy ave nohendu mo'ãvéi-ma upe pygwa. Yma oiko va'ekwe gwĩ va'ekwe opa-ma, ohasapa-ma, he'i apykagwasu ypy-gwi ombou va'e onhe'ẽ.*

⁵ Upéi Nhandejáry ogwapy jave oapykagwasu ári he'i:

—Áy ajapopa-ta ipyahu va'erã, he'i onhe'ẽ-vy.

He'i ave xe-vy:

—Ehai katu ko va'e anhete teegwa voi ko ko nhe'ẽ. Iporã voi enterove ojerovia tee hese, he'i.

⁶ Upéi he'i jevy:

—Ajapo japo va'erã gwive ajapopa-ma. Xe ko mba'e pyyrũ ramo voi aiko-ma xe va'ekwe. Ipaha rire ave xe aiko joty. Mba'e nhepyrũha voi ko

* **21:1** Is 65.17; 66.22; 2 Pe 3.13

* **21:2** Is 52.1; 61.10

* **21:3**

Ez 37.27 * **21:4** Is 25.8; 65.19

xe. Mba'e paha voi ave ko xe. Upe ijy'uhéi va'e-pe ame'ẽ va'erã y oy'u hagwã. Ipy'apygwarã hekoverã ame'ẽ rei va'erã íxupe.* ⁷ Yvy pype oiko jave xe-rehe ha-py onhembohekopyatã xéhegwi ojehesa rerova e'ỹ va'e-pe ame'ẽ va'erã ko heko porãrã. Peteĩ teĩ-pe ame'ẽ va'erã ko heko porãrã amombe'u kuri nde-vy. Xe aiko ave arã hekojáry ramo ha ha'e kwéry oiko ave arã xe re'ýi ramo. ⁸ Entéro heko vai va'e ae oho va'erã ohasa asy hagwã-py. Entéro ipy'amirĩ va'e xe rape-rupi ogwata hagwã, entéro xe rerovia e'ỹha, entéro mba'e ojapo va'e ivai va'e, oporojuka va'e, teko ky'a-py oiko va'e, mohãy ojapo va'e, omboete va'e ta'angape, Tupã Nhandejáry e'ỹ va'e-pe, ha entéro ijapu va'e oho arã ohasa asy hagwã-py. Oiko asy arã tatagwasu-py ita omboykupa va'erã hese. Upe tatagwasu yvypóry ombohéry rei nhane mokanhy ngatu haty ave, he'i xe-vy Nhandejáry ahai hagwã.

Jerusalém tetã ipyahu va'e rehegwa nhe'ẽ

⁹ Upe-ma ramo upe sete marány'y ogwereco va'e pa'ũ-gwi ou peteĩ va'e xe renda-py. Ou ramo he'i xe-vy:

—Eju katu ahexa uka-ta nde-vy upe Ovexa Ra'y ramigwa va'e re'yirã. Hembireko vérami oiko meme arã índive he'ýi kwéry, he'i xe-vy.

¹⁰ Upéi Nhandejáry Tupã Nhe'ẽ Marangatu tee va'e xe mo'arandu-ma xe reraha hagwã yvy-tyrusu ijyvate va'e ári ohexa uka hagwã xe-vy. Upe ijyvate va'e ári-gwi ohexa uka xe-vy Jerusalém tetã. Imarangatu tee va'e voi upe tetã. Ou ramo Tupã Nhandejáry-gwi yváy-gwi ou upe va'e.

---

* 21:6 Is 55.1

¹¹ Iporã eterei voi. Nhandejáry mba'egwasuha reheve omimbipa upe tetã pyahu. Ita kyra rendy ramigwa jaspe héry va'e-rami omimbi porã va'e. ¹² Onhemboty ijerekwe-rupi oipemimba tetã jerekwe okêra kêraja mate oheja. Yvate peve hatã va'e-py omboty. Doze okê oĩ. Ijyke-rehe meme oĩ inhangarekoha Nhandejáry rembigwái. Doze oĩ inhangarekoha. Dozegwa réry oĩ ave ojehai okê ári. Peteĩ teĩ Israel ra'y amyri kwéry réry oĩ okêgwasu-rehe. He'ýi tee pegwarã. ¹³ Mbohapy hapy hokê. Hokê jova jovaipa voi upe tetã. Kwarahy resẽ ha-koty oĩ mbohapy. Ka'aru-koty oĩ mbohapy. Arapopy-koty oĩ mbohapy ave. Áry yke-koty oĩ mbohapy ave.

¹⁴ Upe tetã ogweroajere ijokoha. Igwy-py oĩ ipytahoha, doze ita va'e. Ojehai hese doze héry ave. Ovexa Ra'y ramigwa va'e remimondokwe réry.

¹⁵ Upe Nhandejáry rembigwái onhe'ẽ va'e xe-vy ogwereco oyvyra ramigwa ouro-gwi ijapopyre oipapa hagwã upe tetã, hokê ave. Ijerekwe re-hegwa ave oipapa hagwã upe tetã. ¹⁶ Ipekwe-rami joty ipukukwe. Upe Nhandejáry rembigwái oipapa ramo oyvyra ramigwa-py otopa hese:

—Dois mil e duzentos quilômetro ipukukwe, he'i hese.

Ha ipekwe ijyvatekwe ave peteĩxante ave. Ijyvatekwe-py ave ogwereco dois mil e duzentos ave. ¹⁷ Oipapa ave ijokoha ha otopa sessenta e quatro metro ipekwe Nhandejáry rembigwái yváy pygwa kwéry oipapaha-rami. ¹⁸ Upe ijyke-rupi oĩ

va'e ijokoha katu ojejapo ita kyra omimbi va'e-gwi, héry va'e jaspe-gwi. Ha upe tetã katu ouro tee gwigwa omimbi voi va'e. ¹⁹ Ha ijere rehegwa ojoko va'e katu ojejapo heta ita kyra jegwa jegwa-gwi. Ita hepyve pyve va'e-gwi voi ojejapo va'ekwe. Ijepytahoha ypykwe ita kyra jaspe hesakã tee va'e. Ijepytahoha imokõiha ita kyra safira hovy ete va'e. Ijepytahoha imbohapyha ita kyra ágata pykasu ragwe hovy endy-rami va'e. Ijepytahoha inhirundyha ita kyra esmeralda hovy ete va'e. ²⁰ Ijepytahoha icincoha ita kyra sardônia hesa'yju pytã va'e. Ijepytahoha iseisha ita kyra sárdio pytã ete voi va'e. Ijepytahoha iseteha ita kyra crisólito hesa'yju endy va'e. Ijepytahoha hi'oitoha ita kyra berilo hovy ete va'e. Ijepytahoha inovaha ita kyra topázio hesa'yju va'e. Ijepytahoha idezha ita kyra crisópraso hovyngy va'e. Ijepytahoha hi'onzaha ita kyra jacinto hesa'yju pytã va'e. Ijepytahoha idozeha ita kyra ametista pytã ete va'e. Ita hepyve pyve va'e-gwi voi ojejapo va'ekwe ipytahoha kwéry.

²¹ Upe doze okẽ va'e ojejapo va'ekwe doze hepy eterei va'e pérola-gwi. Ita kyra morotĩ tee hendy rovy sa'yju va'e voi pérola. Peteĩ pérola oiporu va'ekwe ojapo hagwã peteĩ okẽ. Upéixa oiporu doze pérola ojapo hagwã doze okẽ. Ha ojegwata hagwã upe tetã-rupi ojapo va'ekwe ouro tee-gwi. Hesakã porã va'e-gwi ojejapo va'ekwe.

²² Ndahexái ni peteĩ Nhandejáry-pe nhamboete haty upe tetã-my. Nhandejáry ae oiko upe-py ha'e Tupã ipu'aka tee va'e, Ovexa Ra'y ramigwa va'e ave oiko upe-py. Upéa-gwi nanhaikotevẽiry nhamboete haty-rehe nhane mandu'a meme hagwã

hese. Indivepa-ma nhaime. ²³ Upe-py avave noikotevëi va'erã ohesape va'e-rehe. Noikotevëi va'erã kwarahy-rehe, jasy-rehe ave. Nhandejáry Tupã voi oiko upe-py. Ha'e voi opu'akaha reheve omohembipepa va'erã gweko marangatu ete-py upe-py. Ovexa Ra'y ramigwa va'e ave oiko upe-py omohembipe ave haggwã. Upéa-rehe noikotevëi arã gwesape haggwã-rehe.* ²⁴ Entéro yvypóry opa opa rupigwa gwive oiko arã ha'e hendy-rupi. Gwĩ mburuvixagwasu kwéry ome'ẽmba-ma va'erã íxupe omba'egwasukwe. ²⁵ Upe okẽ-ma onhemboty e'ỹ va'e voi. Áry ramo jepe nonhembotýiry. Ha ndoikóiry pyhare. Ijojapa rei voi áry. Upéixagwi nonhembotýi okẽ. Okẽ nandi va'e voi upe va'e. ²⁶ Ha opa tetã tetã gwigwa otuvixakwe reheve, opu'akakwe reheve omboete arã Nhandejáry-pe. Ome'ẽmba omba'e retakwe. Gwembihayhukwe gwemiakate'ỹgwe ave opa ome'ẽmba va'erã. Ojúepe omboete va'ekwe ohesa rerova va'erã Nhandejáry-rehe.*

²⁷ Upe-py ndoikéi va'erã ipotĩ tee e'ỹ va'e. Gwĩ hembiaipo vai va'e ave ndoikéi va'erã. Ijapu va'e ndoikéi va'erã. Upe-py Cristo-rehe ojerovia tee va'e mante oike arã. Héry oĩ va'e Ovexa Ra'y ramigwa va'e kwatia-rehe hekove oiko haggwã apyre'ỹ. Ha'e kwéry mante oike arã upe-py.*

22

¹ Ohexa uka ave xe-vy Nhandejáry rembigwái yváy pygwa y reko ete oporomoingove va'e,

* **21:23** Is 60.19   * **21:26** Is 60.11   * **21:27** Is 52.1; 1 Co 6.9-10; Gl 5.19-21; Ef 5.5

hesakã porã va'e. Osẽ va'e Nhandejáry apykagwasu gwy-gwi, Ovexa Ra'y ramigwa va'e apykagwasu gwy-gwi. ² Ha ohasa osyry-vy tetã mbyterupi. Ha upe mokõive y rembe'y-py ojoováí oĩ-vy yvyra rakã yva'y. Upe yva ho'u va'e oikove arã opa e'ỹ reheve. Peteĩ jasy jasy meme hi'a. Doze-ma oĩ hi'a peteĩ ro'y-py. Ha hogwe katu oiko yvypóry pohãrã omohesãi hagwã íxupe kwéry.

³ Ndoikói arã upe-py Nhandejáry rembihayhu e'ỹ va'e. Upe-py oĩ arã Nhandejáry, Ovexa Ra'y ramigwa va'e ave oapykagwasu ári. Ha enterove omboete va'erã íxupe. Heroviaha kwéry gwive omomba'egwasu va'erã íxupe imboete-vy. ⁴ Enterove ohexa arã Tupã Nhandejáry rova-pe. Ha héry katu oĩ arã isyva kwéry-rehe. ⁵ Upe-py ndoiko mo'ávėi pyhare. Upéixa-gwi avave noikotevėiry tataendy-rehe, kwarahy rendy-rehe ave. Nhandejáry Tupã omohembipe jojapa arã íxupe kwéry. Hembipe-py mante oiko va'erã gwe'ýi kwéry ndive. Nhandejáry ndive ha'e kwéry oiko meme-ma va'erã mburuvixagwasu ramo apyre'ỹ gwarã.

Hesu ou jevy-tama óra rehegwa nhe'ẽ.

⁶ Upéi katu Nhandejáry rembigwái he'i jevy xevy:

—Anhete teegwa voi ko nhe'ẽ. Iporã jarovia tee voi hese, he'i. —Tupã tee va'e omombe'u va'ekwe onhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry-pe oiko va'erã-rehe. Áy ombou-ma katu gwembigwái yváy-gwi omombe'u hagwã ko'ã va'e ojehu-tama va'e-rehe. Ndahi'arevéi-ma voi oiko hagwã, he'i.

⁷ —Xe ko aju jevy-tama voi, he'i Hesu. —Ovy'a va'erã Nhandejáry remimbota ojapo va'e, inhe'ẽ-py oiko va'e. Ko kwatia nhe'ẽ ndahi'aréi oiko hagwã nhe'ẽ-py oiko va'e gwive ovy'a-ma va'erã, he'i Hesu.

⁸ Xe, João, Nhandejáry rembigwái tee va'e ko ahendu ahexa ave ko'ã va'e gwive. Upéa-rehe anhesũ Nhandejáry rembigwái yváy pygwa renonde-py amboete hagwã mo'ã íxupe, ha'e ohexa ukapa-gwi xe-vy entéro mba'e. ⁹ Ha'e katu he'i xe-vy:

—Ani erenhesũ teĩ xe-vy xe mboete hagwã, he'i xe-vy. —Nhandejáry Tupã-pe ae katu emboete. Xe ko ne irũ voi. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry irũ ave ko xe. Entéro va'e opy'apy gwive ogwerovia tee-ma ko Nhandejáry nhe'ẽ erehai va'e kwatia-rehe inhirũ ave ko xe. Ani xe mboete. Nhandejáry Tupã-pe ae emboete katu, he'i xe-vy. ¹⁰ —Ani ereha'arõ are are teĩ eremombe'u hagwã ko ojehu va'erã. Ndahi'arevéi-ma voi oiko va'erã. ¹¹ Upe ojapo va'e gwembiapo vai meme tojapo joty oiko-vy ivai va'e. Heko ky'a va'e toiko joty kuri teko ky'a-py. Heko porã meme va'e taheko porã meme joty ave. Heko marangatu va'e taheko marangatu meme joty, he'i xe-vy.

¹² —Pehendu katu, he'i Hesu Cristo. —Xe aju jevy-tama. Aru-tama enterovéa-pe íxupe gwarã hembaliapo apo repykwe.* ¹³ Xe ko mba'e ypyrũ ramo voi aiko-ma va'ekwe. Ipaha rire ave xe aiko joty. Mba'e nheypyryha voi ko xe. Mba'e paha

---

* **22:12** Is 40.10; 62.11; Sl 28.4

voi ave ko xe. Xe voi mba'e nheypyrũ ramo aiko, ipaha ramo ave aiko xe, he'i Hesu ójehe.*

¹⁴ —Heko vy'a va'erã ipy'a potĩ va'e. Oao omongy'a e'ỹ va'e-rami oiko. Ha'e kwéry oike va'erã Nhandejáry retã-my indive oiko hagwã, yva aju oporomoingovehaty ho'u hagwã, ha oike hagwã okẽ-rupi, he'i.

¹⁵ —Oĩ va'erã oike e'ỹ va'erã. Jagwa reko-rami oiko va'e ndoikéi va'erã. Mohãy ojapo va'e ndoikéi ave va'erã. Teko ky'a-rupi oiko va'e ndoikéi va'erã. Oporojuka va'e, omboete va'e ta'anga-pe tupã tee e'ỹ va'e-pe ndoikéi ave va'erã. Heko apu va'e ndoikéi ave va'erã. Oporombotavy va'e, onhe'ẽ rei va'e ave ndoikéi ave va'erã. Oka-rupi rei okwa va'erã hikwái. Ndoikéi va'erã upe-py, he'i.

¹⁶ —Xe ko Hesu Cristo voi. Amondo kuri xe rembigwái yváy-gwi omombe'u hagwã nde-vy eremombe'u jevy hagwã Nhandejáry-pe omboete haty haty-rupi okwa va'e-pe. Xe ko xe rembypy voi mburuvixagwasu Davi. Inhemonha joapyri pyrire voi ko xe. Jasytata ko'ẽ reruha hembipe porã va'e ramigwa voi ko xe. Xe aju jevy-tama, he'i Hesu.

¹⁷ —Eju katu, he'i ha'arõ-vy okwa va'e gwive. Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ave.

—Eju katu, he'i íxupe.

Kóa nhe'ẽ renduha ave:

—Eju katu, he'i ave arã íxupe.

Upe ijy'uhéi va'e gwive tou katu. Upe y oporomoingove va'e hoy'use va'e tou ave katu. Ome'ẽ rei va'erã ou va'e-pe. Upe y omboy'u rei va'erã íxupe kwéry.*

* **22:13** Is 44.6; 48.12   * **22:17** Is 55.1

Kwatia nhe'ẽpaharã ohai João

¹⁸ Xe, João, amombe'use entéro ko kwatia nhe'ẽ ohendu va'e-pe gwive. Ko kwatia nhe'ẽ nhane mo'arandu nhane renonderã-rehe. Ani teĩ eremoĩ ambue va'e. Ereheja joty koxagwa voi. Oĩ ramo gwĩ omoĩve va'e, peteĩ nhe'ẽ jepe oakã-gwi rei omoĩve ramo, anhete tee voi Nhandejáry ombohasa asy arã íxupe. Ko kwatia-rehe ojehai va'ekwe marány ombou arã íxupe. ¹⁹ Oipe'a va'e ave ko kwatia nhe'ẽ nhane renonderã rehegwa nhe'ẽ-gwi oipe'a ramo peteĩ nhe'ẽ jepe Nhandejáry ave oipe'a va'erã íxugwi ima'erãgwe yváy pygwa. Yva aju oporomoingove va'e oipe'a arã íxugwi. Ndo'úi arã voi. Ndoikéi ave va'erã tetã marangatu-py. Henonderã porããgwe ko kwatia-rehe ojehai va'ekwe oipe'a-ma va'erã ave íxugwi. Oima'erãgwepe'apa va'erã íxupe.

²⁰ Ko va'e oikwaa uka va'e he'i:

—Ndaxe arevéi-ma voi aju jevy hagwã, he'i.

Ha xe ave ha'e:

—Eju katu xe Járy Hesu, ha'e joty íxupe.

²¹ Nhandejáry Hesu tapende rexakwaa porã rei katu enterová-pe. Amém

Nhandejáry Nhe'ẽ **New Testament in Kaiwá (BR:kgk:Kaiwá)**

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kaiwá

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kaiwá

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
7ba4d793-0e4f-5efd-8f91-509f2a6d9f6a